

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra Obecné antropologie



Bc. Kateřina Breslerová

**Vliv dominance na partnerskou spokojenost
dlouhodobých párů**

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. Klára Bártová, Ph.D.**

Praha 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů. Souhlasím se zapůjčováním práce a jejím zveřejňováním. Zároveň prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24.6.2016

.....

Kateřina Breslerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala několika důležitým lidem:

- Největší díky patří především vedoucí mé diplomové práce Mgr. Kláře Bártové, Ph.D. za její trpělivost a neocenitelné rady
- Celému etotýmu za spolupráci, zásobárnu energie a dobré nálady
- Všem respondentům, bez nichž by se výzkum nemohl uskutečnit
- Celé rodině a Jakobovi za optimismus a za to, že mi nikdy nepřestávají věřit
- Tato práce vznikla v rámci projektu Specifického vysokoškolského výzkumu 2016 č. 260 348

Abstrakt

Ohledně partnerských preferencí a reálného výběru partnera byly postulovány dvě teorie zaměřující se na mechanismy, které mohou hrát v tomto výběru klíčovou roli. Podle teorie homogamního párování si lidé vybírají takové partnery, kteří se jim v základních charakteristikách podobají. Podle teorie komplementárního párování lidé naopak preferují takové partnery, kteří vykazují opačné charakteristiky než oni sami. Výzkumy ukazují, že partnerství založená na principu homogamie jsou stabilnější a tito partneři vykazují ve vztahu větší spokojenost. Hlavním cílem této studie bylo testovat, zda má ne/podobnost partnerů v jednotlivých rovinách dominance vliv na udávanou partnerskou spokojenost. Výzkumu se zúčastnilo 76 heterosexuálních mužů (průměrný věk 24 let, SD = 4,00) s jejich dlouhodobými partnerkami (průměrný věk 22 let, SD = 3,34) a 36 homosexuálních mužů (průměrný věk 30 let, SD = 8,25) s jejich dlouhodobými partnery (průměrný věk 29 let, SD = 6,99). Každý účastník vyplnil sadu anonymních dotazníků zaměřených na osobnostní dominanci, vnitroskupinovou dominanci, partnerskou dominanci, sexuální dominanci a Spanierův dotazník partnerské přizpůsobivosti. Pro zjištění podobnosti mezi skóry participantů a jejich partnerů/partnerek byla použita vnitrotřídní korelační analýza. Pomocí jednosměrné ANOVY byla zjišťována podobnost míry homogamie mezi heterosexuálními a homosexuálními páry. Pomocí parciální korelační analýzy byla následně testována souvislost mezi podobností partnerů v ohledu dominance a jejich partnerskou spokojeností. Výsledky ukázaly tendenci k homogamnímu párování v ohledu partnerské dominance, a tendenci ke komplementárnímu párování v ohledu sexuální dominance. Heterosexuální a homosexuální páry se od sebe lišily pouze v ohledu sexuální dominance. U heterosexuálních párů měla homogamie partnerů v dominanci v činění rozhodnutí negativní vliv na partnerskou soudržnost a pozitivní vliv na míru vyjadřování emocí. Partnerská spokojenost byla negativně ovlivněna homogamií v sexuální dominanci. U homosexuálních párů se ukázal pozitivní vliv homogamie partnerů v tendenci k budování koalic na partnerskou spokojenost a naopak negativní vliv homogamie v dominanci v činění rozhodnutí na míru vyjadřování emocí. V případě sexuální dominance byl objeven negativní vztah mezi homogamií partnerů v aktuálně zastávané dominantní či submisivní roli a partnerskou soudržností, ale naopak pozitivní vztah mezi homogamií v tom, jak často partneři odmítají svého partnera v sexu a partnerskou spokojeností.

Klíčová slova: homogamie, komplementarita, dominance, partnerská spokojenost

Abstract

Recent studies propose two theories explaining the particular mechanisms of mate choice. Theory of homogamy suggests that individuals prefer partners with personality traits similar to their own. In contrast, theory of complementarity states that people choose mates with opposite personality traits. The main aims of this study were i) to test homogamy and complementarity of dominance in long-term heterosexual and homosexual male couples and ii) to examine whether this similarity predicts higher relationship satisfaction. We also tested whether heterosexual couples differ from same-sex couples in the level of assessed homogamy. Dominance was measured in four different domains: dominance as a personal trait, dominance in social groups, partner dominance and sexual dominance. The research sample consisted of 76 male heterosexuals (mean age 24, SD = 4) and their long-term partners (mean age 22, SD = 3.34) and 36 male homosexuals (mean age 30, SD = 8.25) and their long-term partners (mean age 29, SD = 6.99). All participants completed anonymous set of questionnaires (International Personality Item Pool (IPIP), Rank Style With Peers Questionnaire (RSPQ), Sexual Relationship Power Scale (SRPS), along with a questionnaire focused on sexual dominance, and Spanier's test of dyadic adjustment). Our findings point to couple similarity in partner dominance and complementarity in sexual dominance. Heterosexual couples differed from homosexual couples in the level of similarity in sexual dominance. Further, our results also show that couple similarity in partner and sexual dominance influenced partner satisfaction in heterosexual and homosexual couples. Partner satisfaction in homosexual couples was also influenced by similarity in dominance in social groups.

Keywords: homogamy, complementarity, dominance, partner satisfaction

Obsah

Abstrakt.....	4
Abstract.....	5
Obsah	6
Úvod.....	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. Výběr partnera	10
1.1 <i>Výběr partnera z evolučního hlediska.....</i>	<i>10</i>
1.1.1 Preference mužů a žen při výběru dlouhodobého partnera.....	11
1.1.2 Preference mužů a žen při výběru krátkodobého partnera.....	13
2. Nenáhodné párování, teorie homogamie a komplementarity	14
2.1 <i>Teorie homogamie.....</i>	<i>14</i>
2.1.1 Homogamie v socio-demografických charakteristikách	17
2.1.2 Homogamie ve fyzických charakteristikách	18
2.1.3 Homogamie v osobnostních charakteristikách	18
2.2 <i>Teorie komplementarity.....</i>	<i>19</i>
3. Dominance	23
3.1 <i>Teoretické vymezení dominance</i>	<i>23</i>
3.2 <i>Typy dominance.....</i>	<i>24</i>
3.2.1 Dominance jako osobnostní rys	25
3.2.2 Partnerská dominance a moc	26
3.2.3 Sexuální dominance	28
3.2.4 Vnitroskupinová dominance.....	30
4. Partnerská spokojenost.....	32
4.1 <i>Faktory ovlivňující partnerskou spokojenost.....</i>	<i>32</i>
II. EMPIRICKÁ ČÁST.....	35
5. Cíle práce a výzkumné hypotézy	35
6. Soubor osob	36
7. Sběr dat.....	37
7.1 <i>Procedura sběru dat</i>	<i>37</i>
7.2 <i>Použité dotazníky.....</i>	<i>38</i>
7.2.1 Dotazník socio-demografických údajů.....	38
7.2.2 International Personality Item Pool (IPIP)	39
7.2.3 Rank Style With Peers Questionnaire (RSPQ).....	39
7.2.4 Sexual Relationship Power Scale (SRPS)	40
7.2.5 Dotazník Sexuální Dominance	41
7.2.6 Dyadic Adjustment Scale (DAS).....	43
8. Analýza dat a výsledky.....	45

8.1. Deskriptivní analýza dotazníkových dat	45
8.1.1 Chybějící data	45
8.1.2 Demografické údaje	46
8.1.3 Osobnostní dominance (IPIP).....	51
8.1.4 Dominance mezi vrstevníky (RSPQ)	52
8.1.5 Partnerská dominance (SRPS).....	52
8.1.6 Sexuální dominance	53
8.1.7 Partnerská spokojenost.....	54
8.1.8 Shrnutí korelační analýzy deskriptivních dat	55
8.2 Statistická analýza dotazníkových dat.....	56
8.2.1 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku osobnostní dominance (IPIP)	56
8.2.2 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku vnitroskupinové dominance (RSPQ)	56
8.2.3 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku partnerské dominance (SRPS).....	57
8.2.4 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku sexuální dominance	59
8.2.5 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku partnerské přizpůsobivosti (DAS)	60
8.2.6 Shrnutí korelační analýzy dotazníkových dat.....	62
8.3 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie a komplementarity partnerů	64
8.3.1 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu osobnostní dominance	64
8.3.2 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu vnitroskupinové dominance	64
8.3.3 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu partnerské dominance	65
8.3.4 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu sexuální dominance	66
8.3.5 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu partnerské spokojenosti	67
8.3.6 Shrnutí analýzy podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie.....	68
8.4 Analýza souvislosti homogamie a komplementarity v ohledu dominance a partnerské spokojenosti..	69
8.4.1. Souvislost mezi podobností partnerů v míře osobnostní dominance a partnerskou spokojeností..	69
8.4.2 Souvislost mezi podobností partnerů v míře vnitroskupinové dominance a partnerskou spokojeností.....	70
8.4.3 Souvislost mezi podobností partnerů v míře partnerské dominance a partnerskou spokojeností ..	72
8.4.4 Souvislost mezi podobností partnerů v míře sexuální dominance a partnerskou spokojeností	73
8.4.5 Shrnutí analýzy souvislosti mezi homogamii a komplementaritou v ohledu dominance a partnerskou spokojeností.....	76
9. Diskuze.....	78
9.1 Homogamie a komplementarita partnerů v socio- demografických charakteristikách.....	79
9.2 Homogamie a komplementarita partnerů v ohledu dominance	79
9.3 Podobnost heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie či komplementarity	80
9.4 Souvislost mezi podobností partnerů v ohledu dominance a partnerskou spokojeností	81
9.5 Limity práce a návrhy k dalšímu zkoumání.....	82
10. Závěr.....	84
Literatura	86
Seznam příloh.....	97
Příloha č. 1a: Náborový leták (pro heterosexuální participanty).....	97
Příloha č. 1b: Náborový leták (pro homosexuální participanty)	98

<i>Příloha č. 2: Náborový e-mail</i>	99
<i>Příloha č. 3: Informovaný souhlas</i>	100
<i>Příloha č. 4: Formulář o převzetí odměny</i>	101
<i>Příloha č. 5: Soubor dotazníků</i>	102
Socio-demografický dotazník	102
International Personality Item Pool (IPIP)	104
Rank Style With Peers Questionnaire (RSPQ)	105
Sexual relationship power scale (SRPS)	107
Dotazník sexuální dominance (pro heterosexuální participanty)	109
Dotazník sexuální dominance (pro homosexuální participanty)	111
Dyadic Adjustment Scale (DAS)	113
Závěr dotazníku	117

Úvod

Partnerské vztahy jsou v dnešní době aktuálním a poměrně hojně zkoumaným tématem. Ohledně výběru partnera byly postulovány dvě teorie. První z nich je teorie homogamie, podle které si vybíráme takové partnery, kteří se nám v základních charakteristikách podobají (Jaffe a Chacon-Puignau, 1995; Keller, Thiessen, a Young, 1996). V protikladu k ní stojí teorie komplementarity, která říká, že upřednostňujeme takové partnery, kteří nás svými vlastnostmi a charakteristikami doplňují (Alvarez a Jaffe, 2004; Regan a kol., 2000). Může se jednat o fyzické znaky, socio-demografické údaje, ale i o psychické rysy. Řada studií dokazuje, že partnerství, která jsou založena na principu homogamního párování, jsou ve srovnání s komplementárními vztahy stabilnější, spokojenější a mají delšího trvání (Berezkei a Csanaky, 1996; Ortega a kol., 1988).

Některé práce naznačují, že v případě charakteristik, spojených s dominancí a submisivitou by tomu mohlo být naopak, tedy že spokojenější a stabilnější jsou právě ty vztahy, jejichž partneři jsou v ohledu dominance komplementární (Dryer a Horowitz, 1997). Koncept dominance je poměrně složitý na uchopení a autoři se často rozcházejí v jeho definici (Drews, 1993). Zdá se však, že se jedná o dynamickou proměnnou, která se ustavuje při interakci s ostatními lidmi, a jedná se tak o situačně podmíněnou sociální vlastnost (Burgoon a Dunbar, 2000). Podle této definice tedy dominance může nabírat různých forem, a ačkoliv jedinec může disponovat určitými dispozicemi k tomu, chovat se v určitých situacích dominantně, v jiných situacích mohou být tyto sklony potlačeny. V této práci proto k dominanci přistupujeme v různých rovinách. První z nich je dominance jako stabilní osobnostní rys, druhou rovinu představuje vnitroskupinová dominance neboli dominance mezi vrstevníky, třetí rovinou je partnerská dominance a čtvrtou je sexuální dominance. Tato práce si klade za cíl odhalit, jaký vliv má ne/podobnost partnerů v těchto jednotlivých úrovních dominance na jejich partnerskou spokojenost. V práci se zaměřujeme na páry heterosexuální i homosexuální a jejich vzájemnou podobnost či odlišnost.

Práce je rozdělena do dvou částí. První (teoretická) část je zaměřena na popis jednotlivých pojmů a definic, se kterými bude dále pracováno. V druhé (empirické) části pak analyzujeme vztah mezi vzájemnou podobností či nepodobností partnerů v ohledu dominance a dále se zabýváme tím, jaký vliv má tato ne/podobnost na spokojenost v partnerském vztahu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Výběr partnera

1.1 Výběr partnera z evolučního hlediska

Výběr partnera představuje důležitý krok v životě člověka. Ne všechna partnerství jsou předurčena k úspěchu. Podle Českého statistického úřadu činila úhrnná rozvodovost v České republice k roku 2012 hodnotu 44%, což znamená, že se v naší zemi rozpadá téměř každé druhé manželství. Kohabitace, neboli soužití nesezdaných párů, je ve srovnání s manželstvím méně stabilní formou partnerství (Seltzer, 2000) a můžeme proto předpokládat, že podíl neúspěšných dlouhodobých partnerských vztahů je ještě vyšší, než ukazují oficiální statistiky (Vohlídalová a Maříková, 2011).

Výběr partnera není zcela náhodný proces. Vstupuje do něj několik faktorů, ať už na vědomé či nevědomé úrovni, které hrají důležitou roli. Muži a ženy preferují při výběru svého protějšku rozdílné charakteristiky. Z pohledu evoluční psychologie odrážejí tyto mezipohlavní rozdíly při volbě partnera adaptace na rozdílné tlaky prostředí, kterým byli muži a ženy v průběhu evolučního vývoje vystaveni (tj. v období pleistocénu), (Barrett, 2002). Podle dosavadních výzkumů muži nejsou při výběru partnerky tak nároční, jako ženy (Buss, 2015). Dle Triversovy teorie rodičovských investic (Trivers, 1972) je totiž to pohlaví, které do potomků investuje více, při výběru partnera vybíravější a naopak pohlaví, které investuje méně, bude více kompetovat o sexuální přístup k pohlaví opačnému. U člověka, podobně jako u většiny pohlavně se rozmnožujících organismů, je více investujícím rodičem žena (Buss, 2015). První nerovnováhu v rodičovských investicích najdeme již u pohlavních buněk. Muži investují rychlé a pohyblivé mikrogamety (spermie) a ženy nepohyblivé makrogamety (vajíčka). Rozdíl však netkví pouze ve velikosti, ale také v kvantitě. Zatímco muži produkují spermie rychlostí cca 12 mil./hod. a jsou schopni vyprodukovat až 300 milionu spermií při každé ejakulaci (Quirk, 2007), ženy během života disponují daným a nezměnitelným počtem vajíček (cca 400) (Buss, 2015). Muž je tak vybaven k oplodnění velkého počtu žen a jeho jedinou nutnou investicí je pohlavní styk, investice ženy však u vajíčka nekončí. Dále ji čeká 38 týdnů těhotenství, nebezpečný porod a následné kojení (Buss, 2015).

Preferované charakteristiky se však neliší pouze mezi pohlavími. Svou roli hraje i to, zda se jedná o výběr partnera pro krátkodobý či dlouhodobý vztah. Perret s kolegy

(2002) definují dlouhodobý vztah jako takový, který partneři považují za perspektivní a v němž plánují společnou budoucnost. Naopak krátkodobý vztah má mít krátkého trvání, partneři ho nepovažují za perspektivní a nevidí v něm společnou budoucnost (Perret a kol., 2002). Může se jednat o aféru při dlouhodobém vztahu nebo o vztah na jednu noc. Studie ukazují, že muži jsou výrazně ochotnější přistoupit ke krátkodobým vztahům než ženy (Clark a Hatfield, 1989), což také podporuje Triversovu teorii asymetrických investic, popsanou výše.

1.1.1 Preference mužů a žen při výběru dlouhodobého partnera

Pro předky dnešního člověka bylo stěžejní obstarat potravu, oheň a ubránit se nepříteli. Pro ženy bylo proto výhodné vybírat si takové muže, kteří byli schopni obstarat zdroje, ochránit ženu i její potomky a vložit svůj čas a energii do rodiny. Ženy, které si vybraly pečujícího partnera, si zajistily větší pravděpodobnost přežití a měly více potomků než ty, které se spárovaly s mužem, který je zanedbával nebo nebyl schopen obstarat zdroje (Buss, 2015). Na tomto základě se u žen vyvinula preference pro muže, kteří disponují zdroji nebo mají vlastnosti, které souvisí s jejich zajištěním a se zajištěním ženiných potomků. Patří sem například ctížádost a pracovitost (Jencks, 1979; Lund a kol., 2007), spolehlivost a stabilita (Buss, 1991), výška a atletická obratnost (Dixon a kol., 2003) či zdraví a maskulinita (Grammer a Thornhill, 1994). Kromě toho ženy upřednostňují muže s vysokým sociálním statutem, který je univerzálním vodítkem ke kontrole zdrojů (Betzig, 1986). Hierarchie jsou univerzálním rysem lidských společností a zdroje se kumulují spíše u jedinců, kteří jsou v hierarchii postaveni výše (Li, 2007). Spolu s vyšším statutem souvisí lepší jídlo, bohaté teritorium a kvalitnější zdravotní péče. Studie 186 společností, sahajících od afrických pygmejů až po Eskymáky, ukázala, že vysoce postavení muži byli bez výjimky bohatší, měli více žen a poskytovali lepší výživu pro své děti, než níže postavení muži (Betzig, 1986). Ženy dále upřednostňují muže o něco starší, než jsou ony samy, jelikož věk muže taktéž poskytuje důležité vodítko vedoucí k jeho zdrojům - adolescenti málokdy disponují respektem, statutem či pozicí starších mužů (Buss, 2015). S věkem se zvyšuje i přístup ke zdrojům, v současných západních společnostech se příjmy s věkem obecně zvyšují (Jencks, 1979).

To, že si samičky v průběhu evoluce vytvořily specifické preference, lze doložit i ve zvířecí říši. Například když samička ptáků z čeledi snovačovitých dorazí do blízkosti samce, ten začne předvádět své nově vybudované hnízdo tím, že se zavěsí hlavou dolů za spodek hnízda a důrazně plácá křídly. Pokud se mu podaří samičku zaujmout, ona

vlétne do hnízda a prozkoumá materiál, ze kterého je vystavěno, pomocí svého zobáku. Přibližně deset minut do něho rýpe a tahá za něj. Během této inspekce jí samec z povzdálí zpívá. Samice se kdykoliv může rozhodnout, že hnízdo neodpovídá jejím standardům a může se přesunout k prozkoumávání hnízda jiného samce. Tím, že samice preferují samce, kteří jsou schopni stavět vynikající hnízda, chtějí zajistit dobré podmínky pro přežití svých mláďat. Tyto preference se u nich v průběhu evoluce vytvořily proto, že jim daly reprodukční výhodu nad samicemi bez preferencí, které se pářily s jakýmkoliv samcem (Collias a Collias, 1970).

Muži se u svých potenciálních partnerek zaměřují zejména na znaky mládí a fyzické atraktivity (Buss a Barnes, 1986). Prvky fyzické atraktivity jsou univerzálně interpretovány jako znaky ženské plodnosti. Fyzická atraktivita se předvídatelně mění s věkem, který zase jasně souvisí s ženskou plodností, proto tyto znaky představují nepřímé měřítko ženské plodnosti (Barrett, 2002). Muži obecně preferují ženy mladší, než jsou oni sami. Reprodukční potenciál ženy začíná po dvacátém roce života klesat, po čtyřicátém roce je nízký a po padesátém v podstatě nulový. Chtějí-li muži maximalizovat svůj reprodukční úspěch, je pro ně výhodné párovat se s ženami mladými. Tato tendence se s rostoucím věkem muže zvyšuje. V době, kdy je muži třicet let, vyhledává ženy zhruba o pět let mladší, než je on sám, v době, kdy je muži padesát let a více, se tento preferovaný věkový rozdíl zvýší na deset až dvacet let (Kenrick a Keefe, 1992).

Obecné preference homosexuálních mužů a žen nejsou tak dobře popsány, jako je tomu v případě heterosexuálních jedinců. Výsledky dosavadních studií ovšem naznačují, že pohlavní výběr funguje obdobně i u homosexuálních jedinců, přestože jeho výsledkem nemusí být reprodukce daného jedince. Rozsáhlá studie zaměřená na výběr partnera například ukázala, že preference homosexuálních mužů se od heterosexuálů výrazně neliší. Homosexuální jedinci, podobně jako heterosexuálové, kladou důraz na fyzickou atraktivitu a mládí, společenské postavení je naopak příliš nezajímá (Lippa, 2007). Gobrogge a kol. (2007) v dalším výzkumu zjišťovali, zda se homosexuální a heterosexuální muži liší v preferencích pro věk partnera. Zaměřili se na mužské inzeráty umístěné na internetové seznamce. Inzeráty byly kódovány podle věku účastníka, typu vztahu, který vyhledával (krátkodobý či dlouhodobý) a věku, který upřednostňoval u svého partnera. Výsledky ukázaly, že všichni muži, bez ohledu na sexuální orientaci, vyhledávali mladší partnery/ky pro krátkodobé sexuální vztahy ve srovnání s preferencemi pro dlouhodobý vztah. Tyto závěry naznačují, že přesto, že by homosexuálně orientovaní muži neměli mít důvod

vybírat si partnery na základě jejich reprodukčních schopností, reprodukční strategie, které se v průběhu evolučního vývoje u mužů a žen vytvořily, existují u jedinců i dnes a to bez ohledu na jejich sexuální orientaci (Gobrogge a kol., 2007).

Specifické preference při výběru partnera pak nalezneme u lesbických žen. Homosexuálně orientované ženy kladou ve srovnání s heterosexuálními ženami menší důraz na socioekonomický status (Bailey a kol., 1994). Zdá se také, že se jejich partnerské preference liší podle toho, zda se žena považuje za „butch“ či „femme“ (Bailey a kol., 1997). Butch lesby jsou spíše maskulinní, dominantní a asertivní, zatímco lesby identifikující se jako femme jsou spíše femininní a citlivé. Tyto rozdíly nejsou pouze psychologické – butch mají ve srovnání s femme ženami vyšší hladiny testosteronu, maskulinnější poměr pasu k bokům (WHR¹), otevřenější vztah k náhodnému sexu a menší touhu po dětech (Singh a kol., 1999). Někteří autoři tvrdí, že butch mají při výběru partnera podobné požadavky, jako heterosexuální muži, zatímco femme se v tomto ohledu podobají heterosexuálním ženám (Bassett a kol., 2001). Bylo dokázáno, že femme kladou při hledání partnerky větší důraz na finanční zdroje než je tomu u butch (Buss, 2015).

1.1.2 Preference mužů a žen při výběru krátkodobého partnera

Někteří autoři zastávají názor, že preference žen pro krátkodobý vztah se od těch pro vztah dlouhodobý výrazně neliší, jelikož i jednorázová známost může být vnímána jako potenciálně dlouhodobá (Thompson, 1984). Buss a Schmitt (1993) naopak tvrdí, že ženy vyhledávají partnery s jinými charakteristikami pro krátkodobý a pro dlouhodobý vztah. V případě dlouhodobých vztahů vyhledávají pečující, zajištěné, spolehlivé, inteligentní a spíše femininní muže, kteří se lépe postarají o ženiny potomky, zatímco pro krátkodobý vztah dávají přednost vlastnostem, které značí genetické kvality muže, jako je maskulinita těla či symetrie obličeje (Gangestad a Simpson, 2000, Little a kol., 2007).

Řada studií rovněž ukázala, že nejdůležitějším faktorem při výběru partnera pro krátkodobý vztah, je pro obě pohlaví fyzická atraktivita (Kenrick a kol., 1993; Nevid, 1984; Regan a Berscheid, 1997). Pokud jde o krátkodobý vztah, zejména pak vztah na jednu noc, muži jsou ochotni výrazně slevit ze svých nároků na potenciální partnerku (Kenrick a kol., 1993).

¹ WHR (waist-hip ratio) je poměr obvodu pasu a boků, který se používá jako ukazatel distribuce tuku v těle. WHR je významným ukazatelem atraktivity a také zdraví jedince. Rozeznáváme dva typy: androidní (centrální) typ WHR je typický pro mužskou postavu. V rámci tohoto typu se tuk ukládá v břišní krajině. U mužů se poměr obvodu pasu a boků pohybuje mezi 0,85 - 0,95. Druhým typem je gynoidní (periferní) typ WHR. Tuk se ukládá v oblasti stehen a hýždí a je typický pro ženskou postavu. Typické rozmezí u žen je 0,67-0,80 (Vítek, 2008).

2. Nenáhodné párování, teorie homogamie a komplementarity

Partnerské vztahy mohou vznikat na základně dvou typů párování – náhodného a nenáhodného (Flegr, 2004). Dochází-li v populaci k párování náhodnému (*random mating*), pak má jakýkoliv jedinec daného genotypu rovnocennou šanci vytvořit pár s jiným jedincem jakéhokoliv genotypu (Higgins, 2004). Znamená to, že párování probíhá bez ohledu na genetické, fyzické či sociální vlastnosti a pravděpodobnost, že se jedinec spáruje s jiným jedincem daného genotypu, závisí na četnosti daného genotypu v populaci.

Při nenáhodném neboli asortativním párování si jedinci vybírají partnera jinak než na základě náhody a dochází tak k pohlavnímu výběru (Higgins, 2004). Pokud si jedinci záměrně vybírají partnery, kteří jim jsou v určitých charakteristikách podobní, jedná se o tzv. *nenáhodném pozitivním párování (homogamní)*. V případě, že si vybírají partnery, kteří vykazují opačné nebo méně podobné charakteristiky, jde o *nenáhodné negativní párování (heterogamní nebo také komplementární)*, (Alvarez a Jaffe, 2004). Soběpodobnost partnerů existuje i u párů, které vznikly náhodným párováním, v důsledku nenáhodného párování je však tato podobnost signifikantnější, než by odpovídalo náhodě (Alvarez a Jaffe, 2004).

2.1 Teorie homogamie

Podle teorie homogamního párování si člověk vybírá takového partnera, který se mu v základních charakteristikách podobá (Jaffe a Chacon-Puignau, 1995; Keller, Thiessen, a Young, 1996; Penton-Voak, Perrett a Peirec, 1999). Tato skutečnost může být dána několika faktory.

Dle evoluční teorie lze tendence k homogamnímu párování vysvětlit na základě teorie příbuzenského výběru (*kin selection*), podle které jsou jednotkou přírodního výběru nikoliv jednotlivci, ale celé rodiny, respektive geneticky příbuzní jedinci (Hamilton, 1964). Podle teorie příbuzenského výběru bude jedinec spíše pomáhat svým příbuzným, kteří nesou větší část jeho genů, než jedincům nepříbuzným či méně příbuzným. Při jejich rozmnožení se totiž do další generace dostanou nejen jejich vlastní geny, ale i geny

pomáhajícího jedince, čímž se zvýší také jeho inkluzivní fitness². V souladu s teorií příbuzenského výběru dochází ve větší míře k altruismu také mezi vzájemně podobnými partnery, kteří nejsou příbuzní (Rushton, 1989). Člověk totiž disponuje vrozeným algoritmem, díky němuž je schopen využít svůj vlastní fenotyp jako šablonu, kterou aplikuje na neznámé jedince a následně upřednostní ty, kteří se mu podobají (Blaustein a kol., 1991; Krupp a kol., 2008). Tato schopnost detekce geneticky podobných jedinců, označovaná jako *mechanismus fenotypové podobnosti* (*phenotype matching mechanism*), vychází z faktu, že fenotyp je vnější expresí genotypu.

Evoluční psychologie nabízí ještě jedno alternativní vysvětlení a sice homogamii způsobenou pozitivním sexuálním imprintingem. Imprinting (neboli vtištění) je proces učení, kdy si jedinec v určité fázi vývoje (v tzv. senzitivní periodě³) internalizuje rysy svých blízkých příbuzných a v dospělosti je užívá jako šablonu pro výběr partnera. Proces imprintingu vede k dlouhodobým a obvykle trvalým a nezvratným změnám chování (Lorenz, 1937). U některých živočišných druhů (např. vrubozobých ptáků) jsou preference jedince pro výběr partnera ovlivněny fenotypem jeho rodičů – jedinci preferují ty partnery, kteří se fenotypově podobají jejich rodičům (Warriner a kol., 1963). Nedávné studie ukazují, že sexuální imprinting může být v tomto ohledu významný také u lidí. Bereczei (2002) podpořil tato tvrzení výzkumem, v němž byla účastníkům prezentována fotografie obličeje ženy, společně se čtyřmi dalšími fotografiemi ženských obličejů. Tři z nich byly kontrolní, na čtvrté byl obličej matky ženina manžela. Participaci byli vybídnuti, aby ohodnotili podobnost mezi jednotlivými obličejí na fotografiích. Signifikantně nejčastěji byla za nejpodobnější označována právě manželova matka. Podobným způsobem bylo dokázáno, že si ženy vybírají manžela, který se podobá jejich otci. Nicméně je zřejmé, že se děti podobají svým rodičům a tento experiment nemůže být považován za důkaz toho, že se jedinci podobají rodiči partnera opačného pohlaví na základě sexuálního imprintingu a ne na základě výše zmíněného porovnávání fenotypu. Bereczei (2004) proto výzkum zopakoval, tentokrát však zkoumal obličejovou podobnost manžela a ženina adoptivního otce. Výsledky zůstaly stejné – obličej manžela a adoptivního otce ženy se signifikantně podobaly. Tato studie tedy spíše podporuje tvrzení, že k homogamnímu párování dochází na základě sexuálního imprintingu nežli na základě mechanismu fenotypové podobnosti.

² Fitness neboli biologická zdatnost vyjadřuje schopnost jedince předat své geny dalším generacím. Fitness dělíme na exkluzivní (zdatnost samotného jedince) a inkluzivní (zdatnost zahrnuje samotného jedince i jeho příbuzné, nesoucí stejný gen) (Barrett, 2002).

³ U člověka nebyla tato hranice pevně určena, pravděpodobně se pohybuje mezi prvními 6-8 lety života jedince (Bereczei, 2004).

Dalším vysvětlením homogamního párování může být efekt proximity neboli blízkosti. Podle něj si jedinci svého partnera často vybírají ve svém okolí – v blízkosti svého bydliště, zaměstnání, školy nebo například místa, kam dochází za svými koníčky (Kalmijn a Flap, 2001).

Čtvrtým vysvětlením nenáhodného pozitivního párování může být *kompetiční hypotéza (competition hypothesis)* podle níž se jedinci snaží spárovat s co nejméně atraktivním partnerem, který je pro ně dostupný. Výsledkem tedy bude, že nejméně atraktivní jedinci se budou párovat mezi sebou (Miller a Todd, 1998). V protikladu ke kompetiční hypotéze stojí *hypotéza hledání sobě podobného (self-seeking like)*, podle které jedinci nehledají partnera, který je nejvíce atraktivní, ale takového, který jim bude svou atraktivitou nejpodobnější (Alvarez a Jaffe, 2004). Tato strategie může představovat jistou formu ochrany, kdy jedinec vyhledává podobně atraktivního partnera, jako je on sám, aby předešel odmítnutí. Hustonův (1973) výzkum ukázal, že mají-li si jedinci vybrat partnera, který již viděl jejich fotografii a projevil o ně zájem, nevolí jedince srovnatelně atraktivního, ale naopak atraktivnějšího, než je on sám. Proto, že o ně jedinec již projevil zájem, jedinci neměli strach z případného odmítnutí.

Otázkou také je, zda si jsou partneři podobní již na začátku vztahu nebo zda se začnou vzájemně podobat až po určité době jeho trvání. Pátým možným vysvětlením homogamního párování tak může být postupné připodobňování se (konvergence) partnerovi na základě podobného způsobu života. Acatelli a kol. uskutečnila v roce 2001 studii, které se zúčastnilo celkem 238 párů, z čehož 148 bylo sezdaných a 90 nesezdaných. Průměrná délka vztahu u partnerů, kteří uzavřeli sňatek, byla 11,3 let, u nesezdaných párů 3,3 let. Věk participantů se pohyboval mezi 18 a 59 lety s průměrem 33 let. Každý z partnerů jednotlivě prošel devadesátiminutovým rozhovorem, zaměřeným na uvědomování si sama sebe, partnera a společného vztahu. Účastníci dostali za úkol ohodnotit, jak důležité jsou pro ně samotné a pro jejich partnera hodnoty v jejich manželství či partnerství. Jednalo se o 13 následujících položek: mít dostatek peněz, mluvit spolu o důležitých věcech, projevovat zájem, vychovat děti, dělat věci společně, být sexuálně uspokojen, věřit jeden druhému, starat se o domov, starat se o to, aby ze sebe měl partner dobrý pocit, pečovat jeden o druhého, mít stejné přesvědčení (např. náboženství a politika), být si jistý, že vztah přetrvá a vycházet spolu. Každý účastník tak ohodnotil 13 položek za sebe a 13 položek za partnera. Své odpovědi volili na 5-bodové škále, kde 1 – není vůbec důležité a 5 – velmi důležité. Respondenti měli dále sestavit žebříček pěti nedůležitějších položek. Ta položka, která byla na seznamu důležitých hodnot první, byla

při vyhodnocování obodována jedním bodem navíc, druhá položka 0,8 bodu a tak dále až po 0,2 bodu pro pátou položku na seznamu. Výsledky ukázaly, že délka vztahu pozitivně korelovala se shodou v důležitosti jednotlivých položek. Čím déle tedy vztah trval, tím si byli partneři v hodnocení podobnější. Otázkou však nadále zůstává, zda se partneři stávají postupem času vzájemně podobnějšími nebo jestli jsou partnerství jedinců, kteří jsou si méně podobní s větší pravděpodobností určena k zániku. Podle dalších výzkumů jsou si partneři s delším trváním vztahu podobnější například ve verbálních a sociálních schopnostech (Burlison a Denton, 1992) či vnímání ostatních (Kenny a Kashy, 1994). Watson a kol. (2004) uvádějí, že některé charakteristiky podléhají konvergenci spíše (postoje a hodnoty, viz výzkumy výše) než jiné (osobnostní rysy). Podle řady dalších výzkumů je podobnost mezi partnery patrná již v počátcích vztahu a konvergence tedy nehraje výraznou roli (Buss, 1984, Feng a Baker, 1994).

2.1.1 Homogamie v socio-demografických charakteristikách

Značné tendence k párování sobě podobných jedinců najdeme v kontextu socio-demografických charakteristik. Jedinci vyhledávají partnery, kteří se jim podobají například v náboženském vyznání (Watson a kol., 2004), ve stupni dosaženého vzdělání (Smits, 2003), v etniku (Blackwell a Lichter, 2004), v socioekonomickém statusu (Kalmijn, 1991) nebo ve věku (Esteve a kol., 2009; Kalmijn a Flap, 2001). Esteve s kolegyněmi (2009) tvrdí, že věková homogamie prošla v průběhu 20. století dvěma fázemi. V jeho první polovině se lidé brali v dřívějším věku, s narůstající industrializací a urbanizací se začal věk jedinců při prvním sňatku zvyšovat. Spolu s věkem jednotlivců narůstala i věková homogamie partnerů (van Poppel a kol., 2001; Vanderschelden, 2006).

Některé studie ukazují, že míra homogamie se u homosexuálních párů ve srovnání s páry heterosexuálními může v některých charakteristikách lišit. Existuje předpoklad, že vzhledem k minoritnímu zastoupení homosexuálů v populaci, musí tyto jedinci při výběru partnera slevovat ze svých nároků (Harry, 1984; Kurdek, 2003). Tato nesnáze při hledání vhodného protějšku může vést ke snížené míře podobnosti mezi partnery ve srovnání s heterosexuálními páry. Gayové a lesby jsou také obecně více liberální, rovnostářští a spíše akceptují otevřenější druhy vztahů (Blumstein a Schwartz, 1983; Schaffner a Senic, 2006). Tato otevřenost se může odrazit ve větší toleranci vůči rozdílům mezi jedincem a jeho partnerem. Meier s kolegy (2009) zjistili, že pro homosexuálně orientované mladistvé je méně důležitá etnická homogamie, než je tomu u ne-homosexuálních adolescentů. Jepsen a Jepsen (2002) došli ve svém výzkumu k závěru, že homosexuální

partneři se vzájemně podobají ve věku, dosaženém vzdělání, etniku, příjmech či například v počtu odpracovaných hodin za týden, ale ve srovnání s partnery heterosexuálními je tato podobnost menší.

2.1.2 Homogamie ve fyzických charakteristikách

Partneři se mohou vzájemně podobat v celé řadě charakteristik. Důležitou roli v tomto ohledu hraje lidský obličej, který představuje unikátní soubor znaků, podle kterého člověk nejlépe rozeznává jedince ve svém okolí (Alvarez a Jaffe, 2004). Na podobnost partnerů v obličejích se ve své studii zaměřila například Tereza Matulová (2010). Jejím výzkumu se zúčastnilo celkem 35 heterosexuálních párů ve věku 19-42 let. Každý z účastníků byl vyfotografován (obličej zepředu) a byly zjištěny jeho základní tělesné parametry. Na každý snímek bylo umístěno 44 význačných bodů. V obličejích bylo dále určeno celkem 43 vzdáleností nebo jejich poměrů, které slouží k rozlišení a srovnání jak absolutních rozměrů daného prvku či části obličejce, tak i jejich tvaru. Poté byly náhodně spárované fotografie mužů a žen srovnávány s fotografiemi reálných párů. Výpočty ukázaly, že obličejová podobnost reálně existujících párů je signifikantně větší, než odpovídá náhodě (Matulová, 2010). Podobné výsledky se ukazují také v ohledu barvy očí, barvy vlasů, tělesné výšky či relativní tělesné váhy a to jak na úrovni preferencí (Penton- Voak a kol., 1999; Pawlowski, 2003), tak u skutečných párů (Laeng a kol., 2007). Další výzkumy ukázaly tendence k párování podobně atraktivních jedinců (Little a kol., 2006; Shepherd a Ellis, 1972).

Homogamie u homosexuálních párů byla zkoumána zejména v ohledu socio-demografických charakteristik, studií zabývajících se fyzickými znaky existuje poměrně málo. Bailey a kol. (1997) zjistili, že si homosexuální muži i ženy vybírají partnery, kteří jsou podobně maskulinní či femininní jako oni sami. Valentová s kolegy (2016) na vzorku české a brazilské populace odhalili, že zatímco v heterosexuálních vztazích panuje norma pro preferenci vyššího muže, homosexuální jedinci si vybírají partnery, kteří jsou podobně vysocí, jako oni sami.

2.1.3 Homogamie v osobnostních charakteristikách

Párování na principu teorie homogamie bylo popsáno také na úrovni osobnostních charakteristik. Keller a kol. (1996) zjistili, že podobnost partnerů v ohledu osobnostních rysů je patrnější u dlouhodobých (sezdaných) párů, než u párů krátkodobých. Řada studií ukázala tendence k párování inteligenčně sobě podobných partnerů (Colom a kol., 2002;

Díaz-Morales a kol., 2009; Watson a kol., 2004). Escorial a Martín-Buro (2008) zkoumali podobnost partnerů v inteligenci a v jednotlivých vlastnostech Big Five⁴ na španělské populaci. Podle jejich výsledků partneři vykazovali vysokou míru homogamie v ohledu inteligence, otevřenosti vůči novým zkušenostem, svědomitosti a přívětivosti. K podobným výsledkům došel také McCrae a kol. (2008), který zkoumal podobnost partnerů ve vlastnostech Velké Pětky na vzorku americké, české a ruské populace. McLeod (1995) na vzorku 586 účastníků zjišťovala, zda existuje sklon k homogamnímu párování mezi jedinci trpícími depresemi, úzkostnými poruchami či drogově a alkoholově závislími. Podle jejich výsledků byla nalezena signifikantní homogamie u jedinců trpících úzkostnými poruchami a u párů drogově a alkoholově závislých, homogamie v ohledu deprese však nebyla potvrzena.

Homogamie v osobnostních charakteristikách u homosexuálních párů je jen velmi málo prozkoumaná. Gyuris, Bernáth a Bereczkei (2005), se ve svém výzkumu zaměřili na podobnost homosexuálních mužů ve vlastnostech Big Five, ale došli k negativním výsledkům. Jejich data nepodpořila hypotézu předpokládající párování sobě podobných homosexuálních jedinců v ohledu osobnostních rysů, tak jako tomu bylo u heterosexuálů. Partneři se nepodobali více než náhodně vybraní jedinci z populace. Podobný výzkum zopakovala Zuzana Štěrbova s kolegy (citováno podle Bártová, 2015). Jejich výzkumu se zúčastnilo 89 dlouhodobých párů (49 heterosexuálních a 40 homosexuálních) ve věku 18-40 let. Každý z účastníků nejprve ohodnotil svou sexuální orientaci na 7- bodové Kinseyho škále (0 – výhradně heterosexuální, 6 – výhradně homosexuální). Probandi a jejich dlouhodobí partneři/partnerky dále vyplnili standardizovanou českou verzi 60-položkového Big Five inventáře (NEO-FFI, Costa & McCrae, 1992) a ohodnotili partnerskou spokojenost v české verzi 32-položkového Dotazníku partnerského přizpůsobení (Dyadic adjustment scale – DAS, Spanier, 1976). U heterosexuálních párů byla nalezena homogamie v ohledu extraverte, svědomitosti a otevřenosti nové zkušenosti, zatímco u homosexuálních párů pouze v ohledu extraverte.

2.2 Teorie komplementarity

Podle teorie komplementárního párování si lidé vybírají takové partnery, kteří vykazují opačné nebo jen málo podobné charakteristiky jako oni sami (Alvarez a Jaffe, 2004; Regan a kol., 2000).

⁴ Big Five neboli Velká pětka je pětifaktorový model osobnosti sestávající z pěti základních rysů osobnosti: otevřenost nové zkušenosti, svědomitost, extraverte, přívětivost a neuroticismus (Costa a MacCrae, 1992).

Z evolučního hlediska je heterogamní párování výhodné, jelikož snižuje riziko *inbreedingu* neboli příbuzenského křížení. Inbreedingem v biologii rozumíme párování jedinců, které pojí blízký společný předek. Důsledkem takového křížení je snížení genové variability potomstva, což souvisí se snížením adaptační schopnosti celé populace. Dalším důsledkem inbreedingu je častější uplatňování recesivních alel, které mohou být škodlivé, což může vést ke snížení životaschopnosti jedince (Flegr, 2004). Přírozenou obranou proti inbreedingu je tzv. Westermarckův efekt, podle něhož k sobě nejsou osoby, které spolu prožily rané dětství, sexuálně přitahovány (Lieberman a kol., 2007). Platnost tohoto jevu byla dokázána například v izraelských kibucech, kde jsou děti od útlého dětství vychovávány společně v jeslích, podobně jako sourozenci v tradičních rodinách. Roku 1971 byl uskutečněn výzkum, který odhalil, že z celkového počtu 2769 sňatků jedinců, kteří v kibucech vyrostli, nebyl ani jeden mezi příslušníky téže skupiny (Weiss, 2005). Další důkaz platnosti Westermarckova efektu pochází z Tchaj-wanu, kde jsou v rámci smluvených sňatků vychovávány budoucí manželé společně již od dětství. Tyto svazky vykazují vyšší rozvodovost a menší počet potomků než manželství partnerů, kteří se poznali až v dospělosti. Nejpatrnější jsou tyto faktory v případě, kdy se manželé poznali do tří let věku (Lieberman, 2009). Bateson (1983) tvrdí, že si jedinci volí partnera tak, aby dosáhli optimální rovnováhy mezi inbreedingem a outbreedingem⁵. Své tvrzení dokládá na příkladu japonských křepelek, které preferují partnery, jejichž barva opeření se podobá jejich rodičům, ale tato podobnost nesmí být až příliš výrazná (Bateson, 1979).

Podle Winche, který v roce 1958 postuloval *hypotézu komplementárních potřeb*, se lidé snaží výběrem partnera napravit své nedostatky. Člověk si tedy vybírá takové jedince, kteří vynikají v tom, v čem je on sám slabý. Winch, na základě rozhovorů na téma osobních potřeb, které uskutečnil s řadou manželských párů, usuzuje, že „*vzhledem k párům komplementárních potřeb, které se ve vztazích uplatňují, existují pečovatelsko-receptivní a dominantně-submisivní vztahy*“ (Winch, 1958, citováno podle Hayesové, 1998, str. 82). Podle této teorie si tedy vybíráme partnery, kteří jsou schopni uspokojit naše potřeby – dominantní jedinci si budou vybírat submisivní partnery a podobně. Mnozí autoři považují toto tvrzení za zjednodušené a z toho důvodu ho odmítají. Winch však teorii homogamního párování zcela nezpochybňuje, ba naopak výběr partnera považuje za dvoufázový proces. Jedinec si v první fázi na základě principu homogamie vybere jistý

⁵ Outbreeding je křížení nepříbuzných jedinců téhož druhu (Flegr, 2004).

okruh lidí, kteří se mu v základních charakteristikách podobají (jazyk či rasa), ze kterého si v druhé fázi vybírá konkrétního partnera s komplementárními vlastnostmi.

Na partnerství založená na principu heterogamie v ohledu dominance a submisivity se zaměřili například Dryer a Horowitz (1997). Existuje předpoklad, že jedinci během interakce vzájemně ovlivňují své chování, a to předvídatelným způsobem (Carson, 1969). Podle tohoto tvrzení, nazývaného jako *princip komplementarity*, způsobuje každá interpersonální akce určitý typ reakce, které jsou si vzájemně komplementární. V souladu s tím evokuje submisivní chování dominantní odpověď a naopak, dominantní chování vybízí k submisivní reakci. Jedinci však mohou toto „vybídnutí“ k určitému typu chování odmítnout. Dominantní jedinci se při interakci s jiným dominantním subjektem nemusí nutně zachovat submisivně a opačně. Toto odmítnutí může vyústit různě: může dojít ke snížení společné produktivity nebo k nespokojenosti s interakcí. Tyto důsledky byly empiricky prozkoumány. Estroff a Nowicki (1992) zjistili, že páry participantů utvořené na principu dominační komplementarity byly při společném řešení skládačky úspěšnější než nekomplementární páry. K podobným výsledkům došli i Nowicki a Manheim (1991) ve svém výzkumu interagujících žen. Ukázalo se, že po 75 minutách vzájemné interakce k sobě chovaly větší sympatie ženy, které byly v ohledu dominance spárované na základě komplementarity než ženy spárované homogamně.

Některé studie zabývající se negativním asortativním párováním poukazují na komplementaritu partnerů v MHC genech neboli hlavním histokompatibilním komplexu (*major histocompatibility complex*). MHC geny zastávají klíčovou úlohu při rozpoznávání cizích elementů pocházejících většinou z určitého patogenu. Tím, že člověk preferuje partnery s odlišnými MHC geny, zaručuje vyšší odolnost vůči infekcím pro své potomky (Roberts a kol, 2005). Výzkumy naznačují, že MHC geny lze odhadnout podle tělesného pachu. Wedekind a kol. (1995) uskutečnili studii, které se zúčastnilo celkem 49 žen a 44 mužů. Každému participantovi byl nejprve zjištěn druh MHC genu. Muži pak měli dvě po sobě jdoucí noci spát v jednom tričku. Následující den dostaly ženy za úkol ohodnotit příjemnost pachu šesti různých mužských triček. Výsledky ukazují, že mužský pach připadal ženám příjemnější v případě, pokud byl muž nositelem odlišných MHC genů, zatímco pokud si byli s mužem v MHC genech podobní, ženy hodnotily jeho pach jako méně příjemný. Opačné výsledky se ale ukazují u žen užívajících orální hormonální antikoncepci, která zvýšením hladiny progesteronu navozuje v těle stav podobný stavu v těhotenství. Tyto ženy pak na místo rozdílného genotypu upřednostňují podobný, stejně jako je tomu během těhotenství, kdy je

pro ně výhodné obklopovat se příbuznými jedinci (viz příbuzenský výběr výše), tedy jedinci s podobnými MHC geny.

3. Dominance

3.1 Teoretické vymezení dominance

Správné uchopení konceptu dominance je z několika důvodů problematické. Přesto, že se jedná o důležitý a často užívaný pojem, autoři se neshodují na jednotné definici jeho významu. V naučném slovníku najdeme dominanci popsanou následujícími termíny: převládání, převaha, schopnost prosazovat vlastní vůli, nepoddajnost či nadřazenost (Akademický slovník cizích slov, 2000).

Jako první představil koncept dominance Schjelderup-Ebbe (1922), který díky pozorování chování kura domácího popsal dynamiku hierarchie ve skupině. Společnosti jsou podle něho založeny na konfliktech, ze kterých vzejde vždy jeden vítěz a jeden poražený. Účastníci tohoto konfliktu si výsledek pamatují a propříště ví, kdo má komu ustoupit. Toto uspořádání označil jako klovací řád. V případě, že se stávající řád rozplyne, musí nastat nové klování. Podle Jana Sokola (2007) je lidská sociální hierarchie obdobou klovacího řádu, který můžeme vidět u slepic.

Autoři často kritizují výzkumníky za to, že ve svých studiích pracují s konceptem dominance, aniž by ho blíže definovali nebo dokonce přizpůsobují jeho definici svým výsledkům (Gartlan, 1968). V literatuře najdeme celou řadu definic. Například podle Wilsona (1975) je dominantní takový jedinec, který ve společnosti zastává roli, která subjektivně reprezentuje privilegovanou pozici ve vztahu k ostatním. Baenninger (1981) dominanci chápe jako rys určující postavení ve skupině. Dominantní jedinec podle tohoto pojetí vyhrává při setkáních s dalšími jedinci stejného druhu na častější bázi, než odpovídá náhodě a to právě proto, že disponuje větší mírou dominance než protivník. Popp a DeVore (1979) dávají dominanci do souvislosti s přístupem ke zdrojům, kdy dominantního jedince popisují jako vítěze v přístupu ke zdrojům a podřízeného jedince naopak jako někoho, kdo v přístupu ke zdrojům selhal.

Drews, který ve své studii *The concept and definition of dominance in animal behaviour* (1993) shrnul většinu definic, se kterými se můžeme v literatuře setkat, navrhl vlastní vymezení dominance, založené na původním pojetí Schjelderuppa-Ebbe. Dominance je podle něho „*atributem opakujících se agonistických interakcí mezi dvěma jedinci, které jsou charakteristické konzistentním výsledkem ve prospěch stále stejného člena dyády. Jeho oponent se raději vzdá reakce, ve snaze předejít možné eskalaci. Vítězící jedinec je označován jako dominantní, prohrávající jedinec jako submisivní*“ (Drews,

1993, str. 308). Ačkoliv tato definice odkazuje k dyadickým interakcím, není vyloučeno, že je výsledek ovlivňován blízkou přítomností dalších osob.

Další problém, se kterým se můžeme při studiu dominance v literatuře setkat, je ztotožňování či zaměňování pojmu dominance s pojmy jako moc či status. Dunbar a Burgoon (2005) tvrdí, že spolu dominance a moc souvisí, ale mělo by na ně být nahlíženo jako na dva oddělené konstrukty. Moc můžeme chápat jako schopnost dosahovat stanovených cílů a zejména jako schopnost ovlivňovat ostatní (Berger, 1994; Rollins a Bahr, 1976). Protože se jedná o schopnost, nemusí být moc nutně uplatňována a v případě, že je uplatňována, nemusí být nutně úspěšná. Ti, co selžou v dosahování jejich cílů, tedy nemusí být bezmocní (Dunbar a Burgoon, 2005). Lidé si své moci nemusí být vědomi, jelikož se nezakládá pouze na vztahu mezi dvěma jedinci, ale ovlivňují ji také kulturní normy dané společností (Komter, 1989). Na rozdíl od moci, která může být latentní, se dominance vždy projevuje. Dominanci pak lze označit za behaviorální projev moci (Dunbar, 2008).

Dunbar se v roce 2004 pokusila vztah mezi dominancí a mocí empiricky popsat. Předpokládala, že dominanční projevy při interakci budou ovlivněny tím, za jak mocného považuje jedinec svého interakčního partnera. Bude-li si oproti svému protějšku připadat výrazně mocnější, nebude se snažit o kontrolu interakce z toho důvodu, že to nemá zapotřebí, v opačném případě proto, že by se mu pravděpodobně stejně nepovedlo prosadit. Tuto hypotézu testovala na vzorku 194 dobrovolníků (97 párů). Participanti nejprve odděleně vyplnili dotazník zaměřený na hodnocení relativní míry moci a nato měli sestavit seznam pěti věcí, za které by utratili 1000\$. Poté byli partneři přivedeni do společné místnosti, kde měli prodiskutovat jejich seznamy a sestavit jeden společný. Když byli hotovi, vyplnili dotazník, ve kterém ohodnotili dominanci partnera při vzájemné interakci. Výsledky vyvrátily danou hypotézu a ukázaly, že čím větší moc měl jedinec oproti svému partnerovi, tím větší byly jeho snahy o kontrolu interakce. Leung (1988) dále píše, že méně mocní jedinci zvažují možné ztráty a zisky, které by jim mohlo případné zapojení do konfliktu s partnerem způsobit. Pro takové jedince je výhodnější mocnějším partnerovi ustoupit, než pokračovat v konfliktu a podstoupit riziko narušení vztahu.

3.2 Typy dominance

Někteří výzkumníci považují dominanci za dynamickou proměnnou, která může nabírat různé formy. Svou úlohu zde hrají osobnostní rysy jedince, které však mohou být ovlivněny situačním kontextem či vztahem, který panuje mezi interakčními partnery

(Burgoon a Dunbar, 2000). Z tohoto pojetí vyplývá, že ačkoliv má jedinec jisté dispozice k tomu, chovat se v určitých situacích dominantně, jindy mohou být tyto sklony potlačeny. Člověk se proto může chovat jinak při interakci s kamarádem, s partnerem či s nadřízeným.

3.2.1 Dominance jako osobnostní rys

Někteří autoři považují dominanci za osobnostní rys, který je v průběhu života stálý a neměnný. Dominance je podle tohoto pojetí ovlivňována genetickými, hormonálními a environmentálními vlivy a má dopad na jedincův temperament a chování (Catell, Eber, Tatsuoka, 1970). Cattel (1970) zahrnul dominanci do svého šestnáctifaktorového modelu osobnosti, podle něhož se osobnost skládá z šestnácti faktorů neboli pramenných rysů. Cattel tvrdí, že člověka činí unikátním vzájemná konfigurace těchto rysů. Pro dominantního jedince je charakteristická energičnost, asertivita a soutěživost, málo dominantní jedinec je naopak nesmělý, spolupracující a snaží se vyhnout konfliktům.

Dominance bývá často spojována s hladinou testosteronu v těle a maskulinními fyzickými rysy u obou pohlaví (Cobey a kol., 2015; Josephs a kol., 2003; Roney a kol., 2006). Testosteron je steroidní hormon ze skupiny androgenů, zodpovědný za vývoj mužských sekundárních pohlavních znaků. Existují dva modely vysvětlující vztah mezi hladinou testosteronu a jejím vlivem na chování (Mazur a Booth, 1998). Podle *bazálního modelu* je výchozí hladina testosteronu v klidovém stavu stálou charakteristikou, která ovlivňuje chování jedince. Muži s vysokou hladinou testosteronu mívají sklony k dominantnímu a antisociálnímu chování. Julian and McKenry (1989) zjistili, že hladina testosteronu negativně koreluje s partnerskou spokojeností. Druhý je dynamický *reciproční model*, podle kterého dochází k vzájemnému ovlivňování hladiny testosteronu a dominance. To znamená, že vyšší hladina testosteronu v těle jedince povzbuzuje k soutěživému, dominantnímu chování, ale zároveň dominantní chování zvyšuje hladinu testosteronu v těle. Podle tohoto modelu tak může dojít ke zvýšení hladiny hormonu již při výzvě, což představuje určitou přípravu na kompetitivní chování o status (Mazur a Booth, 1998).

Ačkoliv se většina studií zaměřuje na vztah testosteronu a dominance u mužů, tento jev byl popsán též u žen. Purifoy and Koopmans (1979) zjistili, že studentky a manažerky mají vyšší bazální hladinu testosteronu než ženy v domácnosti nebo úřednice. Autoři postulují, že orientace na kariérní růst u žen může indikovat maskulinnější charakter, což se může projevat asertivitou a nezávislostí.

K měření dominance coby osobnostního rysu se dají kromě již zmiňovaného Cattelova šestnáctifaktorového osobnostního dotazníku (16 PF) použít i další nástroje. Jedním z nich je například dotazník PRF (*Personality research form*), který sestavil kanadský psycholog Douglas N. Jackson (1965), sloužící k měření osobnostních charakteristik. Dotazník sestává z 22 škál, z nichž jedna je určena k měření dominance. Jedinci, kteří na škále dosáhnou vysokého skóru, jsou podle Jacksona charakterističtí svou snahou ovlivňovat ostatní, jsou autoritativní, panovační a rozhodní. Dalším nástrojem, který se užívá k měření osobnostní dominance je IPIP (*International Personality Item Pool*, Goldberg, 1999), jehož výhoda spočívá mimo jiné v tom, že je na rozdíl od PRF volně dostupný.

3.2.2 Partnerská dominance a moc

Podle Rollins a Bahr (1976) hraje moc důležitou roli v každém vztahu, zejména pak ve vztazích vzájemně blízkých osob. Roku 1976 proto navrhli *teorii moci v manželských vztazích*, kterou rozpracovala a v roce 2004 představila Dunbar jako *dyadickou teorii moci*. Dle této teorie je to právě moc, která určuje, jak se k sobě partneri vztahují a jak docházejí ke společným rozhodnutím. Jedinec, který sám sebe vnímá jako mocnějšího ve srovnání se svým partnerem, se ve vztahu snaží zaujmout dominantní pozici a je-li úspěšný, jeho slovo má při rozhodování větší váhu (Dunbar, 2004; 2008). Dunbar v rámci dyadické teorie moci rozdělila moc na tři složky:

- *Zdroje moci*, které jsou dány prostředky, jež mohou jedinci používat k ovlivňování ostatních (např. příjmy, status či vzdělání).
- *Způsoby moci* neboli behaviorální projevy moci, což jsou různé strategie, kterých mohou jedinci využít ve snaze ovládnout interakci.
- *Výsledky moci* neboli dosažení vytyčeného cíle.

Podle Wang (2007) je jedinec, který disponuje větší mocí také více dominantní a je pro něho snazší prosadit si vlastní názor či přání. Dle Pulerwitz a Gortmakera (2000) má ve vztahu větší moc ten, kdo: a) činí společná rozhodnutí b) má pod kontrolou chování své i svého partnera c) je na vztahu méně závislý d) disponuje více zdroji e) uvědomuje si, že k současnému vztahu existují alternativy.

Důležitým aspektem, který ovlivňuje moc a dominanci, je pohlaví. Ačkoliv egalitářské (rovnostářské) vztahy představují pro mladé lidi ideál, kterého by chtěli v partnerství dosáhnout (Peplau, 1979), výzkumy ukazují, že muži obecně mají mocenskou výhodu nad

ženami (Amaro, 1995; De Bruyn, 1992; Peplau a Campbell, 1989). Mocenskou rovnováhou v partnerských vztazích se ve svém výzkumu zabývaly Sprecher a Felmlee (1997). Jejich data, získaná od vzorku 101 heterosexuálních párů, ukázala, že více než polovina párů vykazuje určité známky mocenské dysbalance. 53% mužů a 52% žen vidí nerovnováhu v moci obecně, v ohledu činění rozhodnutí dokonce 67% mužů a 65% žen. Pokud vztah nebyl egalitářský, byli to převážně muži, kdo byl považován za mocnějšího z partnerů a to jak z pohledu mužů, tak žen. Studie dále ukázala, že za mocnějšího byl považován ten z partnerů, který byl ve vztahu méně citově zainteresovaný, jelikož byl na partnerovi méně závislý.

Dovidio se svým týmem (1988) zkoumal, zda má diskutované téma vliv na projevovanou dominanci jedinců. 24 párů tvořených vždy jedinci opačného pohlaví mělo za úkol společně prodiskutovat několik maskulinních, femininních a genderově neutrálních témat (např. mytí a voskování auta, šití a zahradničení). Vyškolení kodéři pak hodnotili jejich verbální i neverbální projevy dominance. Podle jejich výsledků byli v případě témat maskulinního charakteru dominantnější muži, zatímco u femininních úkolů ženy a to jak verbálně, tak neverbálně. U genderově neutrálních témat se projevovali dominantně spíše muži.

Connel (1987) ve své *teorii genderu a moci* zdůrazňuje, že mocenská nerovnováha ve vztazích má na ženy značný vliv. Muži jsou obecně považováni za mocnější pohlaví, díky čemuž mají pod kontrolou rozhodování v mnoha oblastech, včetně oblasti sexuální (Connel, 1987, citováno podle Wang, 2007). Empirické studie ukázaly, že nedostatek moci může stěžovat snahy adolescentních žen o sexuální abstinenci i o užití ochranných prostředků (Kelly & Morgan-Kidd, 2001). Jedním z nástrojů, kterým lze dominanci a moc v partnerských vztazích měřit je škála RPS (*relationship power scale*), kterou v roce 2007 navrhl Wang. Škála je určena ke zjištění moci v heterosexuálních vztazích adolescentních žen. Adolescence představuje pro řadu žen období spojené s prvotními problémy se sexem. Ženy, které jsou již sexuálně aktivní, se musí vypořádat s problémy, které souvisí s praktikami bezpečného sexu a dívky, které zatím nemají sexuální zkušenosti, čelí problémům se zachováním sexuální abstinence, i přes naléhání partnera. V obou případech hraje důležitou roli mocenská nerovnováha ve vztahu. Samotná škála RPS se skládá z 10 položek, které popisují situace, ve kterých se ženy často ne/shodují se svými partnery (např. „*Dokážu přimět partnera, aby nedělal věci, které si nepřeji*“). Respondenti své odpovědi volí na pětibodové škále, kde 1 – zcela souhlasím a 5 – zcela nesouhlasím. První měření pomocí RPS škály proběhlo za účelem testování její validity a reliability.

Zúčastnilo se ho 689 adolescentních žen, z nichž 414 mělo v době měření dlouhodobého partnera. Výsledky ukázaly, že dívky, které byly v dlouhodobém partnerském svazku, disponovaly signifikantně menší mírou moci než jejich vrstevnice v krátkodobých vztazích. Dívky v krátkodobých vztazích se mohly podílet na rozhodování o praktických bezpečného sexu, zatímco dívky v dlouhodobých vztazích nechávaly tato rozhodnutí spíše na partnerovi.

Rozložení dominance a moci v homosexuálních vztazích je problematičtější. U heterosexuálních párů se zdá, že mají mocenskou převahu muži nad ženami, v případě vztahů, kde jsou oba jedinci stejného pohlaví, však tento aspekt odpadá. Sarantakos (1998) se ve své práci zaměřil na to, jaké faktory mohou ovlivnit mocenské rozložení v homosexuálních vztazích. Výzkumu se zúčastnilo 82 homosexuálních párů, tedy 164 jedinců, kteří měli odpovědět na následující otázky: 1) Kdo má ve Vašem vztahu vůdčí roli 2) kdo ve Vašem vztahu rozhoduje o důležitých věcech 3) čí názor převládne při neshodách 4) kdo má ve Vašem vztahu větší moc. Účastníci zaznačili své odpovědi na pětibodové Lickertově škále. Sarantakos došel k závěru, že v 56% vztahů je dominance a moc mezi partnery vyrovnaná, 33% párů uvedlo, že je jeden z partnerů mocnější než druhý, a v 11% případů byla otázka moci sporná. Byl-li jeden z partnerů mocnější, jeho nadřazená pozice souvisela s vyšším věkem, příjmy, atraktivitou a popularitou. V některých případech souvisela mocenská nerovnováha s genderovými rolemi - maskulinní jedinci byli mocnější než jedinci femininní.

3.2.3 Sexuální dominance

Sexuální dominance či submitivita bývá v literatuře často spojována či zaměňována se sadomasochismem⁶ a je proto obtížné najít popis samotného submisivně-dominantního sexuálního chování. V této práci je sexuálně dominantní jedinec chápán jako takový, který je aktivní a přebírá iniciativu při sexuálních aktivitách. Sexuálně submisivní jedinec je naopak pasivní a iniciativu přenechává partnerovi.

Eva Jozífková, výzkumnice věnující se problematice sadomasochismu, se v roce 2006 společně s Jaroslavem Flegrem zaměřila na sexuální dominanci a submitivitu u běžné

⁶ Sadomasochismus označuje společný výskyt sadismu i masochismu u jedince, který se může chovat někdy sadisticky a jindy masochisticky. Sadista je vzrušován fyzickým a duševním utrpením oběti a pocitem, že oběť je plně v jeho moci. U masochismu je vzrušení dosahováno totálním odevzdáním se partnerovi, vlastním ponížením či utrpením (Weiss, 2002).

populace. Podle *Teorie handicapu*⁷ dominantní chování dobře reflektuje genetickou kvalitu jedince. Snaha být dominantní při kompetitivních setkáních představuje riskantní strategii, dominantní chování navíc bývá spojováno s vyšší hladinou testosteronu v těle (viz výše), což může u řady druhů snižovat obranyschopnost organismu daného jedince. Dominance proto může odrážet jedincův zdravotní stav a genetické predispozice (Folstad a Karter, 1992). Z evolučního hlediska by tedy ženy měla sexuálně vzrušovat mužská dominance, muže naopak ženská submisivita. V literatuře však nalezneme doklady pro to, že tomu může být i naopak (Jozífková, 2006). Jozífková s Flegrem (2006) proto připravili online výzkum, který měl odhalit preference mužů a žen z běžné populace. Uživatelům, kteří si na stránce Seznam.cz založili novou e-mailovou adresu, se při prvním přihlášení zobrazil banner odkazující na výzkum. Pokud na něj klikli, zobrazila se jim tabulka se siluetami, kde měli zvolit své pohlaví a dále vybrat, zda preferují jedince stejného či opačného pohlaví a v jakém postavení by vůči danému partnerovi chtěli být (dominantní, submisivní či vyrovnané). Výzkumu se zúčastnilo celkem 864 participantů (398 mužů a 466 žen). Výsledky ukázaly, že 13,8% mužů a 20,5% žen upřednostňuje sexuálně dominantního partnera, zatímco 36,6% mužů a 19,8% žen preferuje partnera submisivního.

Jak již bylo řečeno výše, muži jsou ve srovnání s ženami obecně považováni za více dominantní, kompetitivní a agresivní (Williams a Bennett, 1975), což se prolíná i do sexuálního chování. Mužské a ženské role při heterosexuálním styku jsou jasně definované, prakticky neměnné a psychologicky a fyziologicky většinou odpovídají genderu daného jedince (Carballo-Díeguez, 2004). Aktivní role v sexu bývá spojována s maskulinitou, dominancí, mocí a kontrolou, pasivní role naopak s femininitou, submisí, zranitelností a podřízeností (Paz, 1993, citováno podle Carballo-Díeguez, 2004).

V případě homosexuálních párů je situace jiná. Muži jsou na rozdíl od žen vybaveni k tomu být penetrováni i penetrovat. Je zřejmé, proč muži při heterosexuálním styku zastávají insertivní a ženy receptivní roli, homosexuální jedinci však mohou zastávat jak insertivní (aktivní či top), tak receptivní (pasivní či bottom) roli či mezi nimi střídat a zastávat tak roli univerzální (switch), (Moskowitz a Hart, 2011; Sanderson, 2004). Řada výzkumů se pokoušela odhalit, čím je příslušnost k dané roli ovlivněna. Moskowitz a Hart (2011) zjišťovali vztah mezi preferovanou a skutečně zastávanou sexuální rolí na vzorku

7 *Teorie handicapu* říká, že čím více daný znak ohrožuje svého nositele, tím čestnější signály samci vysílají k samicím. Samci ukazují, že dokážou přežít a prosperovat i navzdory handicapu, jež jim výrazný znak přináší. Čím je tedy handicap větší, tím vyšší genetické kvality samce signalizuje. Jestliže totiž samec i přes tento handicap unikl parazitům a predátorům, přežil a prospívá, musí mít nadprůměrnou fitness (Zahavi, 1975).

429 gayů a bisexuálů. Výsledky ukázaly, že se preferovaná a skutečně zastávaná role shodovala u 78,5% bottom jedinců, 82% top, ale pouze u 51% jedinců zastávajících switch roli. 48% z nich bylo ve skutečnosti bottom a 42% top. Moskowitz dále zjistil, že jedinci zastávající pasivní roli byli méně maskulinní a měli menší penis než aktivní jedinci. Carballo-Diéguez a kol. (2004) se zaměřili na to, jaké faktory ovlivňují rozdělování rolí u „switch“ jedinců. Odhalil, že v tomto ohledu může hrát důležitou roli maskulinita, výška, atraktivita, velikost penisu či agresivita sexuálních partnerů. Jedinec bude zastávat pasivní roli v případě, že svého sexuálního partnera vnímá jako více maskulinního (má větší penis, projevuje se agresivněji, je vyšší, atraktivnější, má tmavší barvu pleti), v opačném případě roli aktivní. Výzkum dále ukázal, že charakteristiky jako váha, národnost či výše příjmů nemají na sexuální roli signifikantní vliv. Carballo-Diéguez a kol. (2004) dále zjišťovali, jaké charakteristiky by jedince přiměly k tomu, aby změnil svou typicky zastávanou sexuální roli. Top jedinec by zastal pasivní roli v případě, že by byl jeho partner více agresivní nebo by měl větší penis, naopak jedinec, který běžně zastává pasivní roli, by svolil k roli aktivní v případě, že by byl jeho partner femininnější a měl menší penis.

3.2.4 Vnitroskupinová dominance

Mnoho živočišných druhů včetně člověka žije ve skupině, což přináší řadu výhod i nevýhod. Mezi výhody patří například obrana před predátory, nevýhodou je zvýšená kompetice mezi jednotlivými členy skupiny (Cheney & Seyfarth, 2008). U druhů žijících ve skupinách se vyvinuly specifické kognitivní a behaviorální schopnosti (např. sociální inteligence), díky nimž mohou jedinci maximalizovat svůj přístup ke zdrojům a zároveň minimalizovat náklady spojené s otevřenými boji (Cummins, 2005). Jedinčova pozice v hierarchii je do určité míry dána jeho potenciálem k držení zdrojů (RHP - *resource holding potential*), neboli jeho absolutní schopností vyhrát souboj se soupeřem. Tato schopnost může být ovlivněna například jeho velikostí či silou. Důležitou roli zde hraje i dominance, na které závisí zejména schopnost vytvářet koalice (Cheney & Seyfarth, 2008). Gilbert (1992) tvrdí, že v lidských sociálních hierarchiích dochází k menšímu nátlaku

za pomoci síly a agrese než u ostatních zvířecích druhů, ale o to důležitější roli zde hraje vytváření kvalitních koalic. V této souvislosti zavádí pojem *Potenciál upoutávání sociální pozornosti* (SAHP - *social attention holding power*), jenž definuje jako schopnost vyvolat u ostatních jedinců pozitivní pozornost a sociální odměnu ve formě souhlasu, uznání, přijetí, respektu, obdivu či touhy (Gilbert, 1989).

Sociální hierarchie lze vidět již u dětí předškolního věku. Strayer a Trudel (1984) tvrdí, že hierarchické rozdělení můžeme vidět i u dvouletých dětí hrajících si na hřišti. Podle měření se děti v tomto věku liší v míře vykazované sociální dominance. Rozdílné sociální postavení jedinců si pravděpodobně uvědomují již batolata, která více napodobují v hierarchii výše postavené jedince (Russon a Waite, 1991). Jak již bylo zmíněno, vyšší pozice v dominantní hierarchii souvisí s fyzickými charakteristikami (ve výhodě jsou vyšší či silnější jedinci), ale zároveň s určitými kognitivními funkcemi. Ukazuje se, že pro dosažení vyšší dominantní pozice je důležité pochopit pravidla, která v dané sociální skupině platí a jejich dodržování, umět předvídat a ovlivňovat chování ostatních a vytvářet silné aliance, založené na reciprocitě (Cummis, 2005). Ladd (1999) tvrdí, že sociální dovednosti jedince zvyšují šanci na přijetí mezi vrstevníky a navození přátelských vztahů. Mezi tyto dovednosti patří schopnost komunikovat, přiměřeně reagovat v nových situacích, rozumět vlastním pocitům a umět je ovládat, pochopit emoce a reakce druhých lidí, adaptovat se na nové prostředí a mít objektivní sebepojetí.

Muži a ženy volí při dosahování dominantní pozice ve skupině rozdílné strategie (Zuroff, 2010). Muži se uchylují k egoistickým kompetitivním sociálním strategiím, kdežto ženy spíše ke strategiím kooperativním a prosociálním (Buss, 1981). Při měření sociálního postavení mezi vrstevníky se ukazují obě strategie jako srovnatelně úspěšné (Cheng a kol., 2013).

4. Partnerská spokojenost

Partnerská spokojenost v dnešní době představuje populární téma. Samotnou definicí spokojenosti se však mnoho autorů nezabývá. Přínosná byla v tomto ohledu práce W. R. Burra (1970), který spokojenost definoval jako subjektivní stav spojený s pocitem dosažení cíle. Rusbult (1983) píše, že jedinec je ve vztahu spokojený tehdy, když jsou výhody plynoucí ze vztahu vyšší než náklady, které musí jedinec do vztahu vložit a pokud vztah odpovídá jeho vnitřní představě kvalitního svazku. Koncept spokojenosti je problematický také proto, že se autoři rozcházejí v tom, jakým pojmem ho označují. Někteří hovoří o *partnerském přizpůsobení* (*dyadic adjustment*, např. Spanier, 1976), jiní o *blízkosti* (*closeness*, např. Tucker a Anders, 1996) či o *kvalitě vztahu* (Bowman, 1990).

Partnerské vztahy jsou mnohvrstevné a spokojenost partnerů se může v jednotlivých aspektech vztahu lišit. Spanier (1976) chápe partnerské přizpůsobení jako „neustále se měnící proces s kvalitativním rozměrem, který můžeme hodnotit v dané chvíli“ (Spanier, 1976, str. 16). Výsledek daného hodnocení je ovlivněn pěti faktory: rozdílem mezi partnery, napětím mezi partnery, partnerskou spokojeností, soudržností a shodou ve vztahu. Cílem Spanierovy práce bylo vytvořit dotazník, který bude sloužit k měření partnerské spokojenosti (přizpůsobení). Výsledkem je *Dyadic Adjustment Scale* (DAS – Dotazník partnerské přizpůsobivosti) skládající se ze čtyř subškál, odrážejících výše zmiňované faktory. Jedná se o škály Shoda v partnerském vztahu, Partnerská spokojenost, Partnerská soudržnost a Vyjadřování emocí. Tento dotazník budeme užívat při zjišťování partnerské spokojenosti našich respondentů a podrobnější popis dotazníku bude popsán níže.

4.1 Faktory ovlivňující partnerskou spokojenost

Jak již bylo naznačeno, partnerskou spokojenost ovlivňuje nespočet faktorů a proměnných, mezi které patří například komunikace mezi partnery, ochota řešit problémy, společné prostředí či osobnostní charakteristiky partnerů (Simpson, 1987). Důležitým faktorem při zkoumání partnerské spokojenosti je také délka trvání vztahu. Výzkumy nasvědčují tomu, že s délkou vztahu se snižuje vášeň partnerů, ale zvyšuje se stabilita svazku (Ahmetoglu a kol., 2010).

Řada studií dále ukazuje, že důležitým aspektem ovlivňujícím partnerskou spokojenost je vzájemná podobnost partnerů. Bylo zjištěno, že partnerství, která tvoří sobě podobní jedinci (ve věku, vzdělání, náboženství, ale i fyzických a osobnostních

charakteristikách) jsou stabilnější, šťastnější a plodí více potomků (Berezkei a Csanaky, 1996; Ortega a kol., 1988).

Pro naši práci je důležitá zejména spokojenost v ohledu osobnostních charakteristik spojených s dominancí, kde se ukazují poměrně rozporuplné výsledky. Například Dryer a Horowitz (1997) zjistili, že partneři byli ve vztahu spokojenější v případě, že byl jeden z nich více dominantní a druhý více submisivní, než v případě, kdy oba partneři vykazovali podobnou míru dominance. Bentley s kolegy (2007) zkoumali vliv dominance na partnerskou spokojenost na vzorku 92 heterosexuálních adolescentních párů a jejich výsledky ukázaly, že dívky byly v partnerství spokojenější, pokud byl jejich partner více dominantní, než ony samy. Podle jiných studií jsou nejspokojenější mocensky vyrovnané páry, zatímco nejmenší spokojnost vykazují páry, kde má více moci žena (Corrales, 1975). Peplau a Campbell (1989) zjistili, že egalitářské vztahy vykazují stejnou míru spokojnosti jako páry, kde je dominantnější muž, ale páry, kde je dominantní žena jsou spokojené méně. Výzkumná data Sprecher a Felmlee (1997) naopak ukazují, že mocenské rozložení nemá na partnerskou spokojenost výrazný vliv.

Kurdek (1994) ve své práci zjišťoval, jak se liší partnerská spokojenost u heterosexuálních a homosexuálních párů. Výzkumu se zúčastnilo 75 mužských homosexuálních párů, 51 lesbických párů a 108 heterosexuálních bezdětných párů. Každý z účastníků vyplnil sadu tří dotazníků. První dotazník byl zaměřen na socio-demografické údaje, kde respondenti vyplnili svůj věk, pohlaví, rasu, dosažené vzdělání, zaměstnání, příjmy a délku trvání partnerského vztahu. Druhý dotazník se týkal partnerských konfliktů. Účastníci v něm našli 20 položek, které odpovídaly jednotlivým oblastem lidského života. Na 5 - bodové škále měli ohodnotit, jak často se s partnerem v dané věci neshodnou (1 – nikdy a 5 – vždy). Jednotlivé oblasti byly rozděleny do šesti skupin: 1. moc (osobní urážky, přehnaná kritika, nerovnocenné postavení ve vztahu, přehnané požadavky či majetnictví, přátelé, domácí práce, volný čas, finance) 2. sociální otázky (politické a sociální problémy, osobní hodnoty, rodiče) 3. osobní nedostatky (alkohol či kouření, péče o svůj zevnějšek, styl řízení) 4. nedůvěra (bývalí partneři, nedůvěra či lhaní) 5. Intimita (sex, nedostatek zájmu) 6. osobní odstup (pracovní či školní závazky, častá fyzická neúčast). Třetím dotazníkem byl *Kansas Marital Satisfaction Scale* (Schumm a kol., 1986), který se skládá ze tří položek, zaměřených na spokojenost v partnerském vztahu (např. „*Jsem spokojený/á se svým partnerským vztahem*“). Respondenti volí své odpovědi na 9-bodové škále, kde 1 – není vůbec pravdivé a 9 – extrémně pravdivé). Výsledky ukázaly, že četnost sporů v jednotlivých oblastech se u třech zkoumaných typů vztahů výrazně nelišila.

Partnerská spokojenost jedinců pak byla negativně ovlivněna frekvencí sporů v oblasti moci a intimity. Studie dále ukázala, že homosexuální páry jsou ve srovnání s heterosexuálními více symetrické v ohledu rozdělení moci.

V případě homosexuálních párů je partnerská spokojenost ovlivněna také sexuálními rolemi. Je-li jeden či oba partneři nucen k tomu zastávat určitou roli, se kterou není spokojen, může dojít k negativnímu ovlivnění partnerské spokojenosti a narušení stability celého vztahu (Berzon, 1990). Vztahem mezi sexuálními rolemi u heterosexuálních a homosexuálních párů se zabývali Cardell, Finn a Marecek (1981). Jejich výzkumu se zúčastnilo 10 heterosexuálních párů, 10 lesbických párů a 5 mužských homosexuálních párů. Výsledky ukázaly, že ti partneři, kteří si byli v sexuálních rolích méně podobní, vykazovali větší spokojenost v partnerském vztahu. Partnerská spokojenost nesouvisela s demografickými údaji, genderem a typem vztahu (heterosexuální či homosexuální).

II. EMPIRICKÁ ČÁST

5. Cíle práce a výzkumné hypotézy

Většina dosavadních prací, které vznikly na téma homogamního a komplementárního párování, se zaměřovala na heterosexuální páry. Homosexuálním jedincům byla v tomto ohledu věnována podstatně menší pozornost. Studií, které by se zabývaly podobností partnerů v ohledu dominance, je obecně ještě méně a žádná z nich nezkoumala dominanci v jejích jednotlivých rovinách.

Tato práce si proto klade za cíl odhalit, jaký vliv má ne/podobnost partnerů v jednotlivých rovinách dominance (dominance jako osobnostní rys, vnitroskupinová dominance, partnerská dominance a sexuální dominance) na jejich spokojenost v partnerském vztahu. Zaměřovat se budeme na heterosexuální páry a na mužské homosexuální páry a na jejich vzájemné podobnosti či odlišnosti v tomto ohledu.

Výzkumné hypotézy:

- 1) Heterosexuálně i homosexuálně orientovaní partneři se budou v ohledu osobnostní, partnerské, vnitroskupinové a sexuální dominance párovat na základě komplementarity.
- 2) Heterosexuálně i homosexuálně orientovaní partneři se budou v ohledu socio-demografických charakteristik párovat na základě homogamie.
- 3) Páry, kde budou partneři v ohledu osobnostní, partnerské, vnitroskupinové a sexuální dominance komplementární, budou vykazovat větší míru partnerské spokojenosti než páry, které budou v tomto ohledu homogamní.
- 4) Heterosexuální páry budou vykazovat vyšší míru homogamie ve všech rovinách dominance než páry homosexuální.

6. Soubor osob

Výzkumný vzorek sestával celkem ze 112 párů, tedy 224 jedinců. Z toho 76 párů bylo heterosexuálních a 36 mužských homosexuálních párů.

Podmínkou účasti byla tato kritéria:

- 1) V současné době máte partnera/partnerku
- 2) Věk Vás a Vašeho partnera/partnerky je mezi 18 – 60 lety
- 2) Výzkumu se zúčastní kromě Vás i Váš partner/Vaše partnerka

Nábor participantů probíhal několika způsoby. Respondenti se o výzkumu mohli dozvědět prostřednictvím sociálních sítí, kde byly vyvěšeny náborové letáky (viz Příloha č.1a, 1b) a v případě zájmu nás kontaktovali na e-mail uvedený na letáčku, další nás mohli kontaktovat na základě letáčků, rozmístěných po pražských vysokých školách a jejich kolejích. V zájmu rozšíření informace o možnosti účasti ve výzkumu byly letáky umístěny také do některých gaybarů v Praze. Někteří respondenti byli přímo osloveni na základě jejich dřívější účasti ve výzkumech Univerzity Karlovy (tito potenciální respondenti byli kontaktováni na základě jejich souhlasu účastnit se v budoucnosti dalších výzkumů, které probíhají na katedře Obecné antropologie na FHS UK). Nábor se pak dále šířil metodou sněhové koule. Účastníci výzkumu byli vyzváni, aby informace o výzkumu předali a sdíleli dále mezi svými známými.

Účast participantů byla ohodnocena 200Kč pro pár, jako kompenzace jejich času, což značně zjednodušilo jejich nábor.

7. Sběr dat

7.1 *Procedura sběru dat*

Sběr dat probíhal online pomocí internetového rozhraní Qualtrics⁸, jehož licenci má FHS UK k dispozici. Zájemci o účast nás kontaktovali na e-mail, který byl uveden na informačním letáku a následně jim byl zaslán e-mail (viz Příloha č. 2), ve kterém našli odkaz na online dotazník, individuální kódy, pod kterými v průběhu celé účasti vystupovali a instrukce, jak při vyplňování postupovat. Respondenti byli následně ujisti, že veškerá jimi poskytovaná data jsou anonymní, budou využita pouze k výzkumným účelům a nebudou poskytnuta třetím osobám.

Pro komunikaci s účastníky byly založeny dva e-maily, z nichž jeden sloužil pro účastníky heterosexuální (vyzkum-partnerstvi@mail.fhs.cuni.cz), druhý pro účastníky homosexuální (partnersky-vyzkum@mail.fhs.cuni.cz). Pro přehlednost bude dále uváděna pouze jedna z emailových adres, ve skutečnosti se lišily podle toho, zda se jednalo o komunikaci s heterosexuálně nebo homosexuálně orientovanou osobou.

Pro snadnou orientaci byly kódy u studie zaměřené na homosexuální páry vytvořeny z písmen PV (partnerský výzkum), dále čísel, která udávala, o kolikátého účastníka v pořadí se jedná a písmene „a“ pro jedince, který nás kontaktoval a „b“ pro jeho partnera (např. PV1001a, PV1001b). V případě výzkumu heterosexuálních párů se jednalo o kombinaci číselného označení, které udávalo, o kolikátého účastníka se jedná a opět písmene „a“ pro jedince, který nás kontaktoval a „b“ pro jeho partnera (např. 0001a, 0001b). Před samotným vyplňováním dotazníku byli respondenti vyzváni k potvrzení informovaného souhlasu (viz Příloha č. 3). V případě, že účastník zaškrtl, že s podmínkami účasti nesouhlasí, byl přesměrován na konec dotazníku a ve vyplňování nemohl pokračovat.

Na konci dotazníku mohli účastníci zanechat svůj komentář k výzkumu, kterého se právě zúčastnili a v případě, že by chtěli být informováni o výsledcích výzkumu nebo by byli ochotni se v budoucnu účastnit dalších výzkumů probíhajících na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy, také svoji emailovou adresu.

Doba vyplňování byla individuální, ale v průměru zabrala 40-50 minut. Účastníci byli obeznámeni s tím, že v případě potřeby mohou vyplňování přerušit a po dobu dvou dnů od začátku vyplňování se k dotazníku vrátit.

⁸www.qualtrics.com

Po vyplnění dotazníku oběma partnery byli respondenti znovu zkontaktováni výzkumníkem a byla jim oproti podpisu předána finanční odměna (formulář o převzetí odměny viz Příloha č. 4) ve výši 200Kč. Finance získané na dotaci participantů byly použity z fondu Dotace pro vědu (Prvok P20).

7.2 Použité dotazníky

Každý z účastníků vyplnil následující sadu dotazníků, které byly voleny s ohledem na výsledky předchozích studií (kompletní dotazník viz Příloha č. 5):

- Dotazník socio-demografických údajů
- International Personality Item Pool (IPIP, Goldberg a kol., 2006)
- Rank Style With Peers Questionnaire (RSPQ, Zuroff a kol., 2010)
- The Sexual Relationship Power Scale (SRPS, Pulerwitz, 2000)
- Dotazník sexuální dominance
- Test dyadického přizpůsobení (DAS, Spanier, 1976)

7.2.1 Dotazník socio-demografických údajů

V rámci tohoto nestandardizovaného dotazníku účastníci nejprve uvedli individuální kód, který jim byl přidělen a následně odpověděli na sérii otázek, dotazujících se na:

- Jejich pohlaví
- Sexuální orientaci
- Věk
- Věk partnera
- Délku trvání partnerského vztahu
- Zda jedinec považuje současný vztah za perspektivní a počítá s ním do budoucna
- Nejvyšší dosažené vzdělání
- Zaměstnání
- Finanční příjmy

Respondenti měli dále ohodnotit svou sexuální orientaci na Kinseyho škále sexuální orientace:

„Považujete se za osobu (označte prosím jednu z možností):“

1- Výhradně heterosexuální, 2 - Převážně heterosexuální, 3 - Spíše heterosexuální, 4 - Bisexuální, 5 - Spíše homosexuální, 6 - Převážně homosexuální, 7 - Výhradně homosexuální.

V případě, že se jednalo o výzkum heterosexuálních jedinců a jedinec zvolil odpověď 5-7, byl automaticky přesměrován na konec výzkumu a ve vyplňování nemohl pokračovat. Podobně tomu bylo v případě homosexuálních účastníků, jejichž účast ve výzkumu byla ukončena, pokud zvolili odpověď 1-3. Do výzkumu tedy byli zařazeni i bisexuální jedinci. Pokud měli v době vyplňování partnera opačného pohlaví, byli pro účely výzkumu dále označováni jako heterosexuální, pokud partnera stejného pohlaví, byli označováni jako homosexuální.

7.2.2 International Personality Item Pool (IPIP)

Dotazník IPIP, jehož autorem je Goldberg a kol. (2006) obsahuje celkem 11 položek, které poskytují údaje o míře osobnostní dominance účastníků. Deset otázek je při statistické analýze vyhodnocováno kladně (např. „*Snažím se, aby ostatní dělali to, co chci já*“ nebo „*Nebojím se kritizovat ostatní*“) a jedna záporně („*Nesnáším vypadat ctižádostivě*“). Respondenti volí své odpovědi na 7-bodové škále (1 – rozhodně ano, 7 – rozhodně ne). Výsledný skór je vypočten sečtením deseti kladně vyhodnocených otázek a následným přičtením obrácené hodnoty otázky záporné (tedy přičtením čísla 7, pokud respondent vybral možnost 1, přičtením čísla 6, pokud respondent zvolil možnost 2 a tak dále, až po přičtení čísla 1, pokud respondent zvolil možnost 7). Minimální možný skór je tedy 11, maximálně lze dosáhnout 77 bodů. Čím nižšího skóru jedinec dosáhne, tím vyšší je jeho osobnostní dominance.

7.2.3 Rank Style With Peers Questionnaire (RSPQ)

RSPQ (*Rank Style With Peers Questionnaire*) je dotazník, který byl navržen k posouzení druhů interakce, které lidé obvykle používají k udržení nebo zlepšení sociálního postavení mezi vrstevníky (Zuroff a kol., 2010). Celkem obsahuje 17 položek, které jsou hodnoceny na 7-bodové Lickertově škále. Dotazník je rozdělen do 3 subškál. První subškálou je *Tendence k dominantnímu vůdcovství* (dominant leadership), kterou tvoří pět otázek a maximální možný skór je tedy 35. Druhá subškála se nazývá *Tendence k budování koalic* (coalition building) a skládá se ze sedmi otázek, maximální možný skór

v této části je tedy 49. Třetí subškálou je *Tendence k bezohlednému sebeprosazování* (ruthless selfadvancement), kterou tvoří pět otázek, maximální skóre je tedy 35. Při vyhodnocování dotazníku platí nepřímá úměra, tedy čím nižšího skóre jedinec dosáhne, tím vyšší jsou jeho tendence k dominantnímu vůdcovství v případě první subškály, vyšší tendence k budování koalic v případě druhé subškály a vyšší tendence k bezohlednému či sobeckému prosazování sebe sama v případě třetí subškály.

7.2.4 Sexual Relationship Power Scale (SRPS)

Dotazník SRPS (Sexual relationship power scale neboli škála moci v partnerských vztazích) byl sestaven americkou vědkyní J. Pulerwitz (2000) a je zaměřen na dominanci v partnerských vztazích. SRPS vznikala ve dvou studiích. V první z nich vznikla anglická a španělská verze dotazníku, ve druhé pak měly být ohodnoceny jeho psychometrické vlastnosti.

V první fázi bylo navrženo 40 položek dotazníku tak, aby zahrnovaly tyto oblasti: a) dominance v činění rozhodnutí b) kontrola ve vztahu c) ekonomické a emociální zdroje d) alternativy k současnému vztahu e) závislost na vztahu. Poté proběhlo šest skupinových diskuzí (např. v centru pro plánování rodiny či na středních školách v kurzech zdravotnictví), kterých se zúčastnilo celkem 56 žen, jež měly posoudit a upravit otázky, případně navrhnout nové. Na základě těchto diskuzí bylo z původních 40 otázek 12 vyřazeno a přidáno 22 nových. Tímto způsobem vznikl padesáti položkový dotazník, který byl testován v druhé studii.

Ve druhé fázi dotazník vyplnilo 388 žen ve věku 18-45 let, většinou latinsko-amerického původu, které měly v době účasti ve výzkumu stálého sexuálního partnera. Předpokladem bylo, že se moc v partnerských vztazích zakládá na čtyřech doménách (kontrola ve vztahu, emocionální zdroje, dominance v činění rozhodnutí a závislost na vztahu). Vnitřní reliabilita těchto faktorů byla zjišťována za pomoci Cronbachovy alfy. Výsledky ukázaly, že kontrola ve vztahu a dominance v činění rozhodnutí jsou reliabilní, zatímco emocionální zdroje a závislost na vztahu byly faktory značně nereliabilní a z toho důvodu byly ze škály vyřazeny. Konečná verze SRPS se tak skládá ze dvou subškál (škála Kontrola ve vztahu a škála Dominance v činění rozhodnutí) a celkem obsahuje 23 položek. Škály mohou být použity odděleně nebo se mohou kombinovat, v tomto případě je pak vypočten celkový skóre obou subškál.

V rámci subškály Kontrola ve vztahu respondent odpovídá na otázky typu: „*Nejčastěji s partnerem děláme to, co chce dělat on.*“, „*Můj partner mi říká, s kým mohu*

trávit svůj čas.“. Svě odpovědi volí na pětibodové škále (1 - zcela souhlasím, 5 – zcela nesouhlasím). Subškála celkem obsahuje 15 otázek, tři z nich jsou však zaměřeny na používání kondomu při sexu a do dotazníku nemusí být zahrnuty. Tato část nebyla v tomto výzkumu použita a minimální možný výsledek je proto v této části dotazníku 12, maximum 60 bodů.

Subškála Dominance v činění rozhodnutí se skládá z otázek typu: „*Kdo obvykle rozhoduje o tom, co budete společně dělat?*“ „*Kdo obvykle rozhoduje o tom, jaké sexuální aktivity budete praktikovat?*“ Účastníci opět volí své odpovědi z pěti možností (1 – vždy partner, 2 – většinou partner, 3 – oba, 4 – většinou já, 5 – vždy já). Celkový počet otázek je 8, jedna z nich je opět zaměřena na používání kondomu, v této studii je tedy tato subškála sestavena ze 7 otázek. Minimální možný výsledek je tedy 7, maximální 35 bodů.

Obě škály v této studii byly rozšířeny na pětibodové, oproti původní verzi, kde respondenti vybírali odpovědi pouze ze čtyř možností. Respondenti tak měli možnost zaškrtnout možnost, že se na určitých rozhodnutích podílejí oba v případě Dominance v činění rozhodnutí či „ani souhlas, ani nesouhlas“ u škály Kontrola ve vztahu.

K vypočtení skóru jednotlivých subškál byl použit vzorec, který vytvořila Pulerwitz, a který byl oproti původní verzi upraven na pětipoložkovou škálu jednotlivých odpovědí:

$$\frac{\text{skór subškály} - \text{minimální počet bodů}}{\text{maximální počet bodů} - \text{minimální počet bodů}} \times 4 + 1$$

Celkový skór moci ve vztahu získáme zprůměrováním výsledků z obou subškál. Pro určení míry moci byla škála rozdělena na tři stejné části, kde nízká míra moci odpovídá rozpětí 1 – 2,33, střední míra moci 2,34 – 3,67 a vysoká míra moci 3,68 – 5.

7.2.5 Dotazník Sexuální Dominance

Jedná se o nestandardizovaný dotazník, sestávající ze 7 otázek. Následujících pět otázek bylo shodných pro obě skupiny respondentů (heterosexuální i homosexuální):

- 1) *Uved'te prosím, zda by Vám v partnerství obecně vyhovovala spíše dominantní či submisivní (= podřízená) role v sexuálních aktivitách.*

Zcela submisivní (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) Zcela dominantní

- 2) *Uvedte prosím, zda v současném partnerství zastáváte v sexuálních aktivitách vůči partnerovi/partnerce spíše dominantní či spíše submisivní (= podřízenou) roli.*

Zcela submisivní (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) Zcela dominantní

U následujících třech otázek měli participanti vyplnit procentuální tabulku s rozsahem 0 – 100%:

- 3) *V kolika procentech případů Váš partner/Vaše partnerka iniciuje pohlavní styk?*
4) *V kolika procentech případů Váš partner/Vaše partnerka odmítá Vaše návrhy na pohlavní styk?*
5) *V kolika procentech případů odmítáte partnerovy/partnerčiny návrhy na pohlavní styk?*

Další dvě otázky se lišily podle sexuální orientace respondenta. Heterosexuální jedinci odpovídali na následující otázky:

- 6) *Uvedte prosím, zda v sexu upřednostňujete pasivní (iniciativu necháváte spíše na partnerovi/partnerce) či aktivní (v sexu jste iniciativnější Vy) roli. Odpověď na škále "4" znamená, že nepreferujete vyhraněnou roli v sexu nebo preferujete role pravidelně střídát.*

Zcela aktivní (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) Zcela pasivní

- 7) *Uvedte prosím, zda jste v sexu s partnerem/partnerkou většinou v pasivní (iniciativu necháváte spíše na partnerovi/partnerce) či v aktivní (v sexu jste iniciativnější Vy) roli. Odpověď na škále "4" znamená, že nemáte vyhraněnou roli v sexu nebo role pravidelně střídáte.*

Zcela aktivní (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) Zcela pasivní

Homosexuální jedinci odpovídali na následující otázky:

- 6) *Uvedte prosím, zda v sexu upřednostňujete pasivní ("bottom") či v aktivní ("top") roli. Aktivní rolí se myslí aktivní pronikání penisem, prsty atd. do partnera/partnerky, naopak pasivní rolí se má na mysli to, že Váš partner/Vaše*

partnerka proniká do Vás. Odpověď na škále "4" znamená, že nepreferujete vyhraněnou roli v sexu nebo preferujete role pravidelně střídat.

Zcela aktivní (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) Zcela pasivní

- 7) *Uveďte prosím, zda jste v sexu s partnerem/partnerkou většinou v pasivní ("bottom") či v aktivní ("top") roli. Aktivní roli se myslí aktivní pronikání penisem, prsty atd. do partnera/partnerky, naopak pasivní roli se má na mysli to, že Váš partner/Vaše partnerka proniká do Vás. Odpověď na škále "4" znamená, že nemáte vyhraněnou roli v sexu nebo role pravidelně střídáte.*

Zcela aktivní (1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) Zcela pasivní

Každá z otázek byla vyhodnocována zvlášť a při statistické analýze s nimi bylo zacházeno odděleně.

7.2.6 Dyadic Adjustment Scale (DAS)

Dyadic Adjustment Scale neboli Test dyadického přizpůsobení sestavil v roce 1976 Graham B. Spanier (1976), do češtiny ho přeložil a na českou populaci validizoval Stanislav Kratochvíl (2006). Jedná se o dotazník hodnotící partnerskou spokojenost a kvalitu partnerského vztahu. Je tvořen celkem 32 otázkami, na které respondenti odpovídají na pěti, šesti či sedmi bodové Lickertově škále, ve dvou případech volí pouze mezi odpovědí ano-ne (viz příloha č. 5 Soubor dotazníků). Celkový skór partnerské spokojenosti vypočteme sečtením všech odpovědí (maximum 151). Čím vyššího skóru jedinec dosáhne, tím kvalitnější je jeho partnerský vztah. Dotazník je složen z následujících čtyř subškál, pro které lze vypočítat samostatné skóry.

- Shoda v partnerském vztahu (*Dyadic konsensus*)

Subškála sestávající ze 13 otázek zjišťujících shodu mezi partnery v základních životních hodnotách a postojích. Vyšší skór značí, že partneři vyznávají podobné hodnoty a vzájemně se shodují v důležitých otázkách. Maximální skór je 65.

- Partnerská spokojenost (*Dyadic satisfaction*)

Tato subškála obsahuje 10 otázek, které jsou zaměřené na obecné hodnocení vztahu, uvažování o vztahu do budoucnosti či uvažování o ukončení vztahu. Vyšší skór

značí větší spokojenost ve vztahu a zároveň vyšší snahu v tomto vztahu setrvat a udržet ho. Maximální možný skór v této části je 50.

- Partnerská soudržnost (*Dyadic cohesion*)

Subškála složená z 5 otázek, zaměřených na společně trávený čas mezi partnery. Maximální možný skór v této subškále je 24.

- Vyjadřování emocí (*Affectional expression*)

Tuto subškálu tvoří 4 otázky, které se zaměřují na shodu partnerů v ohledu sexuálních aktivit a emocionálních projevů. U dvou otázek účastníci volí odpověď ano-ne, ve dvou případech odpovídají na pětibodové škále. V této subškále lze dosáhnout maximálního skóru 12 bodů

8. Analýza dat a výsledky

Ke statistickému zpracování dat byl použit počítačový software SPSS 18.00 a Microsoft Excel 2007. Skóry použitých standardizovaných dotazníků byly vypočteny standardizovaným způsobem, v případě nestandardizovaného dotazníku sexuálních rolí byla vyhodnocena každá otázka zvlášť. Dále byla provedena deskriptivní analýza a byly eliminovány chybné a odlehlé hodnoty (errors and outliers). Výsledné skóry dotazníků byly převedeny na z-skóry, aby byl odfiltrován vliv způsobu používání škál respondentů.

Pro testování vzájemné podobnosti partnerů u demografických dat a pro testování homogamie a komplementarity jednotlivých párů u dotazníkových dat byla použita vnitrotřídní korelační analýza (*Intraclass correlations*) a parciální korelační analýza (kontrolní proměnnou byla délka vztahu).

Pro testování vlivu homogamie a komplementarity partnerů na jejich partnerskou spokojenost byla nejprve vypočtena průměrná partnerská spokojenost jednotlivých párů v celkovém skóru a v jednotlivých subškálách dotazníku partnerské přizpůsobivosti (DAS), dále byla zjištěna podobnost odpovědí partnerů v jednotlivých dotaznících zaměřených na dominanci tím, že byl vypočítán rozdíl⁹ mezi výsledným skórem participanta a jeho partnera/ky. Tento rozdíl byl dále převeden do absolutního rozdílu, aby byl vyloučen směr testu. Následně byla použita parciální korelační analýza. Kontrolní proměnnou byla udávaná délka vztahu respondentů.

Pro porovnání, zda se mezi sebou liší heterosexuální a homosexuální páry byla použita jednosměrná ANOVA.

8.1. Deskriptivní analýza dotazníkových dat

8.1.1 Chybějící data

Výzkumu se zúčastnilo celkem 249 dobrovolníků, z toho 173 jedinců bylo heterosexuální orientace (na Kinseyho škále se umístili na stupni 1-4) a 76 jedinců homosexuální orientace (na Kinseyho škále se umístili na stupni 4-7). Někteří účastníci však dotazník nedokončili nebo se zúčastnil pouze jeden z partnerů a jejich data proto byla z následné analýzy vyřazena (heterosexuálové $n = 12$, homosexuálové $n = 4$). Někteří účastníci dále zadali nesprávný kód a jejich data tak nemohla být přiřazena k partnerovi a z analýzy byli taktéž vyřazeni (heterosexuálové $n = 1$). Ačkoliv požadovaný věk účastníků byl stanoven na 18-60, z analýzy byli vyloučeni ti participanté, jejichž věk přesahoval 45

⁹ Např. pokud by participant dosáhl v dotazníku IPIP 40 bodů a jeho partner 50 bodů, rozdíl by byl 10.

let, jelikož představoval odlehlou hodnotu (heterosexuálové $n = 8$). Finální vzorek tedy tvořilo 224 jednotlivců (112 párů), z nichž 76 párů bylo heterosexuálních a 36 mužských homosexuálních párů.

8.1.2 Demografické údaje

○ Věk respondentů

Tabulka č. 1 Věk respondentů

	Rozsah	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Heterosexuální muži (n = 76)	19 - 39	24,00	23	4,00
Heterosexuální ženy (n = 76)	19 - 44	22,07	21	3,34
Homosexuální participantí (n = 36)	19 - 52	30,22	28	8,25
Partneři homosexuálních participantů (n = 36)	18 - 42	29,28	27,5	6,99

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy byla zjištěna signifikantní pozitivní korelace mezi věkem participantů a věkem jejich partnerů/ek u heterosexuálních párů ($ICC = .599$ [.433, .726], $p < .001$) i homosexuálních párů ($ICC = .366$ [.047, .617], $p = .013$).

○ Sexuální orientace

Sexuální orientace byla převedena na následující škálu od 1 do 7 (viz níže). V případě heterosexuálních účastníků byli do výzkumu zařazeni pouze jedinci, kteří se na následující škále obodovali číslem 1-4, homosexuální jedinci byli do výzkumu zařazeni naopak pouze v případě, že se umístili mezi 4-7.

- (1) Výhradně heterosexuální
- (2) Převážně heterosexuální
- (3) Spíše heterosexuální
- (4) Bisexuální
- (5) Spíše homosexuální
- (6) Převážně homosexuální
- (7) Výhradně homosexuální

Tabulka č. 2 Sexuální orientace (heterosexuálové)

	Výhradně heterosexuální	Převážně heterosexuální	Spíše heterosexuální	bisexuální
Heterosexuální muži (n = 76)	57 (75,0%)	16 (21,1%)	3 (3,9%)	0
Heterosexuální ženy (n = 76)	40 (52,6%)	27 (35,5%)	7 (9,2%)	2 (2,6%)

Tabulka č. 2 zobrazuje procentuální zastoupení heterosexuálních jedinců, kteří se v rámci Kinseyho škály ohodnotili jako výhradně heterosexuální, převážně heterosexuální, spíše heterosexuální či bisexuální.

Tabulka č. 3 Sexuální orientace (homosexuálové)

	Výhradně homosexuální	Převážně homosexuální	Spíše homosexuální	Bisexuální
Homosexuální účastníci (n = 36)	25 (69,4%)	9 (25%)	2 (5,6%)	0
Partneři homosexuálních účastníků (n=36)	25 (69,4%)	9 (25%)	0	2 (5,6%)

Tabulka č. 3 zobrazuje procentuální zastoupení homosexuálních jedinců, kteří se v rámci Kinseyho škály ohodnotili jako výhradně homosexuální, převážně homosexuální, spíše homosexuální či bisexuální.

o **Vzdělání**

Stupeň dosaženého vzdělání byl převeden na následující číselnou škálu s rozsahem 1 - 9:

- (1) Neukončené základní vzdělání nebo základní vzdělání
- (2) Střední odborné (bez maturity)
- (3) Úplné střední (s maturitou)
- (4) Nástavbové studium (včetně pomaturitního studia)
- (5) Vyšší odborné vzdělání (Dis.)
- (6) Neukončené vysokoškolské vzdělání
- (7) Bakalářské (Bc., BcA.)
- (8) Magisterské (Ing., MUDr., JUDr., PhDr., Mgr., aj.)
- (9) doktorské (Ph.D., ThD., DrSc., CSc.)

Tabulka č. 4 Nejvyšší dosažené vzdělání

Dosažené vzdělání	Heterosexuální	Heterosexuální	Homosexuální	Partneři
	muži (n = 76)	ženy (n = 76)	participanti (n = 36)	homosexuálních participantů (n = 36)
Neukončené základní vzdělání nebo základní vzdělání	1 (1,3%)	0	1 (2,8%)	1 (2,8%)
Střední odborné (bez maturity)	9 (11,8%)	0	2 (5,6%)	3 (8,3%)
Úplné střední (s maturitou)	34 (44,7%)	37 (48,7%)	7 (19,4%)	7 (19,4%)
Nástavbové studium (vč. pomaturitního studia)	0	3 (3,9%)	0	0
Vyšší odborné vzdělání (Dis.)	1 (1,3%)	2 (2,6%)	1 (2,8%)	0
Neukončené vysokoškolské vzdělání	16 (21,1%)	27 (35,5%)	3 (8,3%)	2 (5,6%)
Bakalářské (Bc., BcA.)	9 (11,8%)	6 (7,9%)	4 (11,1%)	9 (25%)
Magisterské (Ing., MUDr., JUDr., PhDr., Mgr., aj.)	5 (6,6%)	1 (1,3%)	16 (44,4%)	13 (36,1%)
Doktorské (Ph.D., ThD., DrSc., CSc.)	1 (1,3%)	0	2 (5,6%)	1 (2,8%)
Celkem	76 (100%)	76 (100%)	36 (100%)	36 (100%)

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy byla nalezena signifikantní pozitivní korelace mezi nejvyšším dosaženým vzděláním participantů a jejich partnerů/ek u heterosexuálních párů (ICC = .216 [-.009, .420], p = .030) i homosexuálních párů (ICC = .410 [.099, .649], p = .006).

○ **Zaměstnání**

Současné zaměstnání bylo rozděleno na následující škálu s rozsahem 1 – 6:

- (1) Pracuji (na plný úvazek)
- (2) Pracuji (na částečný úvazek)
- (3) Studuji a pracuji
- (4) Studuji
- (5) Nepracuji
- (6) Nestuduji a nepracuji

Tabulka č. 5 Zaměstnání

	Heterosexuální muži (n = 76)	Heterosexuální ženy (n = 76)	Homosexuální participanti (n = 36)	Partneři homosexuálních participantů (n = 36)
Pracuji na plný úvazek	31 (40,8%)	1 (1,3%)	17 (47,2%)	23 (63,9%)
Pracuji na částečný úv.	2 (2,6%)	1 (1,3%)	7 (19,4%)	1 (2,8%)
Studuji a pracuji	29 (38,2%)	49 (64,5%)	3 (8,3%)	7 (19,4%)
Studuji	11 (14,5%)	24 (31,6%)	8 (22,2%)	5 (13,9%)
Nepracuji	0	1 (1,3%)	1 (2,8%)	0
Nestuduji a nepracuji	3 (3,9%)	0	0	0

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy nebyla nalezena signifikantní korelace mezi zaměstnáním participantů a zaměstnáním jejich partnerů/ek u heterosexuálních párů (ICC = -.017 [-.240, .208], p = .557), ani u párů homosexuálních (ICC = .217 [-.116, .506], p = .099).

○ **Finanční příjmy**

Čistý měsíční příjem byl převeden na následující škálu s rozsahem 1 - 9:

- (1) Do 5 tisíc
- (2) 5 - 8 tisíc
- (3) 8 - 10 tisíc
- (4) 10 - 15 tisíc
- (5) 15 - 20 tisíc
- (6) 20 - 30 tisíc
- (7) 30 - 40 tisíc
- (8) 40 - 50 tisíc
- (9) 50 tisíc a více

Tabulka č. 6 Měsíční příjmy

	Heterosexuální muži (n = 76)	Heterosexuální ženy (n = 76)	Homosexuální partcipanti (n = 36)	Partneři homosexuálních partcipantů (n = 36)
Do 5 tisíc	14 (18,4%)	29 (38,2%)	6 (16,7%)	4 (11,1%)
5 – 8 tisíc	10 (13,2%)	16 (21,1%)	2 (5,6%)	1 (2,8%)
8 - 10 tisíc	6 (7,9%)	16 (21,1%)	1 (2,8%)	1 (2,8%)
10 - 15 tisíc	15 (19,7%)	3 (3,9%)	8 (22,2%)	4 (11,1%)
15 - 20 tisíc	11 (14,5%)	4 (5,3%)	7 (19,4%)	10 (27,8%)
20 – 30 tisíc	12 (15,8%)	3 (3,9%)	6 (16,7%)	11 (30,6%)
30 – 40 tisíc	4 (5,3%)	2 (2,6%)	4 (11,1%)	3 (8,3%)
40 – 50 tisíc	3 (3,9%)	1 (1,3%)	0	1 (2,8%)
50 tisíc a více	1 (1,3%)	1 (1,3%)	1 (2,8%)	1 (2,8%)

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy byla zjištěna pozitivní korelace mezi výší měsíčních příjmů partcipantů a výší příjmů jejich partnerů/ek u heterosexuálních párů (ICC = .455 [.255, .671], $p < .001$) i u homosexuálních párů (ICC = .368 [.044, .622], $p = .014$).

○ **Délka vztahu**

Respondenty udávaná délka trvání partnerského vztahu byla přepočítána na měsíce.

Tabulka č. 7 Délka trvání partnerského vztahu (v měsících)

	Rozsah	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Heterosexuální muži (n=76)	0 - 107	28,04	21,00	22,70
Heterosexuální ženy (n=76)	1 - 105	28,61	20,00	23,98
Homosexuální participantní (n=36)	2 - 176	43,44	25,50	43,97
Partneři homosexuálních participantů (n=36)	1-176	44,18	25,00	45,98

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy byla nalezena silná pozitivní korelace mezi udávanou délkou vztahu participanty a jejich partnery/kami u heterosexuálních párů (ICC = .963 [.943, .977], $p < .001$) i homosexuálních párů (ICC = .994 [.989, .997], $p < .001$).

8.1.3 Osobnostní dominance (IPIP)

Nízký skór v dotazníku značí vysokou míru osobnostní dominance. Minimální možný skór byl 11, maximální 77.

Tabulka č. 8 Osobnostní dominance

	Rozsah	Průměr	Medián	Směrodatná odchylka
Heterosexuální muži (n=76)	19 – 64	41,42	42,50	9,53
Heterosexuální ženy (n=76)	20 - 68	45,20	44,50	11,01
Homosexuální participantní (n=36)	22 – 63	43,92	45,00	9,90
Partneři homosexuálních participantů (n=36)	17 – 70	41,17	40,00	10,85

Tabulka č. 8 zobrazuje rozložení skórů, kterých jednotlivé skupiny respondentů dosáhly v rámci dotazníku osobnostní dominance (IPIP).

8.1.4 Dominance mezi vrstevníky (RSPQ)

Dotazník se skládá ze 3 subškál, každý z účastníků proto dosáhl tří skóre. Jedná se o škály Tendence k dominantnímu vůdcovství (minimální možný skóre 5, maximální 35), Tendence k budování koalic (minimum 7, maximum 49) a Tendence k bezohlednému sebeprosazování (minimum 5, maximum 35). Nižší skóre v jednotlivých subškálách značí vyšší vnitroskupinovou dominanci.

Tabulka č. 9 Dominance mezi vrstevníky

	Vůdcovství		Budování koalic		sebeprosazování	
	Rozsah (průměr)	SD	Rozsah (průměr)	SD	Rozsah (průměr)	SD
Heterosexuální muži (n=76)	5 – 32 (14,68)	6,11	7 – 42 (19,37)	7,78	7 – 34 (18,58)	6,09
Heterosexuální ženy (n=76)	5 – 34 (15,43)	6,96	7 – 40 (15,83)	7,05	6 – 34 (21,18)	6,05
Homosexuální participantní (n=36)	5 – 26 (16,33)	6,03	7 – 47 (18,92)	8,22	9 – 34 (21,08)	6,18
Partneři homosexuálních participantů (n=36)	5 – 28 (16,42)	6,63	7 – 31 (19,42)	6,42	10 – 30 (19,92)	4,95

Tabulka č. 9 zobrazuje rozložení skóre, kterých jednotlivé skupiny respondentů dosáhly v rámci dotazníku vnitroskupinové dominance (RSPQ).

8.1.5 Partnerská dominance (SRPS)

Partnerská dominance byla měřena ve 3 subškálách, každý z účastníků tak dosáhl 3 skóre. První z nich je subškála Kontrola ve vztahu, druhá subškála Dominance v činění rozhodnutí a třetí je Celková partnerská dominance, která je dána zprůměrováním obou subškál.

Škála moci byla rozdělena na tři stejné části, kde:

- (1) nízká míra moci odpovídá rozpětí 1 – 2,33
- (2) střední míra moci odpovídá rozpětí 2,34 – 3,67
- (3) vysoká míra moci odpovídá rozpětí 3,68 – 5

Tabulka č. 10 Partnerská dominance

	Kontrola ve vztahu			Dominance v činění rozhodnutí			Celková partnerská dominance		
	Níz.	Stř.	Vys.	Níz.	Stř.	Vys.	Níz.	Stř.	Vys.
Heterosexuální muži (n=76)	4 (5,4%)	22 (28,7%)	50 (65,9%)	5 (6,6%)	63 (82,9%)	8 (10,5%)	1 (1,3%)	55 (72,2%)	20 (26,5%)
Heterosexuální ženy (n=76)	0	20 (26,0%)	56 (74,0%)	0	71 (93,0%)	5 (7,0%)	0	54 (71,1%)	22 (28,9%)
Homosexuální participantni (n=36)	0	11 (30,6%)	25 (69,4%)	3 (8,4%)	31 (86,1%)	2 (5,5%)	0	27 (75,0%)	9 (25%)
Partneři homosexuálních participantů (n=36)	0	16 (44,4%)	20 (55,6%)	0	31 (86%)	5 (14%)	0	28 (78%)	8 (22%)

Tabulka č. 10 zobrazuje procentuální zastoupení jedinců, kteří v rámci jednotlivých subškál dotazníku partnerské dominance (SPRS) dosáhli skóru odpovídajícímu nízké, střední či vysoké míře dominance. Níz. = nízká míra moci, Stř. = střední míra moci, Vys. = vysoká míra moci.

8.1.6 Sexuální dominance

Jednotlivé otázky v dotazníku byly při statistickém zpracování dat vyhodnocovány odděleně. Respondenti odpovídali na otázky:

- Preference pro submisivní či dominantní roli v sexu (1 – zcela submisivní, 7 – zcela dominantní)
- Skutečně zastávaná submisivní či dominantní role v sexu se současným partnerem (1 – zcela submisivní, 7 – zcela dominantní)
- V kolika procentech případů partner iniciuje pohlavní styk (0 – 100%)
- V kolika procentech případů partner odmítá k pohlavnímu styku (0 – 100%)
- V kolika procentech případů odmítáte partnerovy návrhy k pohlavnímu styku (0 – 100%)
- Preference pro aktivní či pasivní roli v sexu (1 – zcela aktivní, 7 – zcela pasivní)
- Skutečně zastávaná aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách se současným partnerem (1 – zcela aktivní, 7 – zcela pasivní)

Tabulka č. 11 Sexuální dominance

	Heterosexuální muži (n=76)		Heterosexuální ženy (n=76)		Homo particip. (n=36)		Partneři homo particip. (n=36)	
	Rozsah (prům.)	SD	Rozsah (prům.)	SD	Rozsah (prům.)	SD	Rozsah (prům.)	SD
Preference sub./dom.	1 – 7 (4,45)	1,39	1 – 6 (3,18)	1,11	1 – 7 (3,61)	1,44	1 – 7 (3,92)	1,51
Skutečná sub./dom.	1 – 7 (5,01)	1,24	1 – 6 (3,51)	1,00	2 – 7 (3,81)	1,23	1 – 7 (4,08)	1,36
Iniciace partner	0 – 91 (36,98)	23,14	0 – 98 (69,96)	18,39	0 – 93 (49,72)	24,06	9 – 100 (54,25)	21,12
Odmítnutí partner	0 – 100 (19,72)	20,75	0 – 100 (13,19)	17,59	0 – 100 (22,25)	25,05	0 – 80 (18,94)	19,62
Odmítnutí participant	0 – 100 (19,72)	13,71	0 – 71 (19,73)	18,75	0 – 66 (15,91)	15,37	0 – 71 (18,69)	19,20
Preference Aktiv./pasiv.	1 – 7 (3,53)	1,25	2 – 6 (4,11)	,873	1 – 7 (4,53)	1,71	1 – 7 (3,83)	1,78
Skutečná Aktiv./pasiv.	1 – 7 (3,20)	1,27	2 – 6 (4,28)	,932	1 – 7 (4,25)	1,97	1 – 7 (3,72)	2,09

Tabulka č. 11 zobrazuje rozložení skóre, kterých jednotlivé skupiny respondentů dosáhly v rámci nestandardizovaného dotazníku sexuální dominance. Preference sub./dom. = Preference pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách, Skutečná sub./dom. = skutečně zastávaná submisivní či dominantní role v sexuálních aktivitách s nynějším partnerem, Inicicace partner = v kolika procentech případů partner iniciuje pohlavní styk, Odmítnutí partner = v kolika procentech případů partner odmítá pohlavní styk, Odmítnutí participant = v kolika procentech případů participant odmítá pohlavní styk, Preference aktivní/pasivní = preference pro aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách, Skutečná aktivní/pasivní = skutečně zastávaná aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách se současným partnerem.

8.1.7 Partnerská spokojenost

Partnerská přizpůsobivost byla měřena ve čtyřech subškálách: Shoda v partnerském vztahu (13 otázek, maximum 65 bodů), Partnerská spokojenost (10 otázek, maximum 50), Partnerská soudržnost (5 otázek, maximum 24) a Vyjadřování emocí (4 otázky, maximum 12 bodů). Dále byl vypočten celkový skóre partnerské přizpůsobivosti (maximum 151) a každý účastník tak dosáhl pěti skóre. Čím vyšší skóre v jednotlivých subškálách, tím větší partnerská přizpůsobivost/shoda/spokojenost/soudržnost/míra vyjadřování emocí.

Tabulka č. 12 Partnerská spokojenost

	Heterosexuální muži (n=76)		Heterosexuální ženy (n=76)		Homo particip. (n=36)		Partneři homo particip. (n=36)	
	Rozsah (prům.)	SD	Rozsah (prům.)	SD	Rozsah (prům.)	SD	Rozsah (prům.)	SD
Partnerská shoda	16 – 59 (31,28)	8,38	16 – 50 (29,37)	7,55	16 – 45 (29,72)	9,11	17 – 51 (29,78)	8,18
Partnerská spokojenost	28 – 45 (37,91)	3,67	28 – 47 (37,59)	3,73	33 – 45 (38,11)	2,99	31 – 45 (37,78)	3,20
Partnerská soudržnost	13 – 27 (21,00)	2,43	14 – 25 (20,63)	2,48	15 – 25 (19,81)	2,45	14 – 25 (20,81)	3,12
Vyjadřování emocí	5 – 12 (8,07)	1,43	5 – 12 (7,62)	1,41	6 – 13 (8,28)	1,18	5 – 11 (7,89)	1,43
Spanier celkem	83 – 129 (98,25)	8,67	83 – 116 (95,21)	7,66	81 – 117 (95,92)	8,13	82 – 115 (96,25)	7,29

Tabulka č. 12 zobrazuje rozložení skóre, kterých jednotlivé skupiny respondentů dosáhly v rámci dotazníku partnerské přizpůsobivosti.

8.1.8 Shrnutí korelační analýzy deskriptivních dat

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy byly zjištěny následující signifikantní výsledky:

- 1) Byla zjištěna signifikantní pozitivní korelace mezi věkem respondentů a věkem jejich partnerů/ek u heterosexuálních i homosexuálních párů.
- 2) Byla nalezena pozitivní korelace mezi nejvyšším dosaženým vzděláním participantů a nejvyšším dosaženým vzděláním jejich partnerů/ek u heterosexuálních i homosexuálních párů.
- 3) Signifikantní pozitivní korelace byla nalezena také mezi výší měsíčních příjmů participantů a jejich partnerů/ek a to jak u heterosexuálních, tak u homosexuálních párů.
- 4) Byla nalezena pozitivní korelace mezi respondenty udávanou délkou vztahu a délkou vztahu jak ji udávali jejich partneři/ky a to u obou skupin respondentů (heterosexuálních i homosexuálních).

8.2 Statistická analýza dotazníkových dat

8.2.1 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku osobnostní dominance (IPIP)

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy jsme se zaměřili na to, zda korelují skóry, kterých respondenti dosáhli v rámci dotazníku osobnostní dominance (IPIP), se skóry jejich partnerů/ek.

Jak je patrné z tabulky č. 13, pomocí vnitrotřídní korelační analýzy nebyl nalezen žádný signifikantní vztah mezi skóry participantů v dotazníku IPIP a skóry, kterých v dotazníku dosáhli jejich partneři/ky a to jak u heterosexuálních, tak u homosexuálních párů.

Tabulka č. 13 Vnitrotřídní korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku osobnostní dominance (IPIP)

	Heterosexuální páry	Homosexuální páry
ICC [95% CI]	.141 [-.086, .354]	.015 [-.311, .338]
p-value	.111	.464

Tabulka č. 13 zobrazuje vztah mezi skórem, kterého v rámci dotazníku osobnostní dominance (IPIP) participantů dosáhli a skórem, kterého dosáhli jejich partneři/ky.

8.2.2 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku vnitroskupinové dominance (RSPQ)

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy jsme zjišťovali, zda jednotlivé skóry, kterých participantů dosáhli na škálách dotazníku vnitroskupinové dominance (RSPQ) (Tendence k dominantnímu vůdcovství, Tendence k budování koalic a Tendence k bezohlednému sebeprosazování) korelují se skóry, kterých na daných škálách dosáhli jejich partneři/ky.

Tabulka č. 14 zobrazuje, že mezi skóry, kterých dosáhli respondenti a skóry, kterých dosáhli jejich partneři/ky, nebyl nalezen žádný signifikantní vztah v žádné ze zkoumaných subškál dotazníku RSPQ a to ani u heterosexuálních ani u homosexuálních párů.

Tabulka č. 14 Vnitrotřídní korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku vnitroskupinové dominance (RSPQ)

		Heterosexuální páry	Homosexuální páry
Vůdcovství	ICC [95% CI]	.042 [-.184, .264]	.115 [-.218, .424]
	p-value	.359	.249
Koalice	ICC [95% CI]	.067 [-.160, .287]	.119 [-.214, .427]
	p-value	.281	.242
Sebeprosazování	ICC [95% CI]	.153 [-.074, .365]	.147 [-.187, .450]
	p-value	.092	.193

Tabulka č. 14 zobrazuje vztah mezi skóry v jednotlivých subškálách dotazníku vnitroskupinové dominance RSPQ, kterých participanti dosáhli a skóry, kterých v daných subškálách dosáhli jejich partneři/ky. Vůdcovství = Tendence k dominantnímu vůdcovství, koalice = Tendence k budování koalic a sebeprosazování = Tendence k bezohlednému sebeprosazování

8.2.3 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku partnerské dominance (SRPS)

V rámci vnitrotřídní korelační analýzy jsme se zaměřili na to, zda skóry v subškálách dotazníku partnerské dominance (SRPS) (Kontrola ve vztahu, Dominance v činění rozhodnutí a Celková partnerská dominance), kterých respondenti dosáhli, korelují se skóry jejich partnerů/ek.

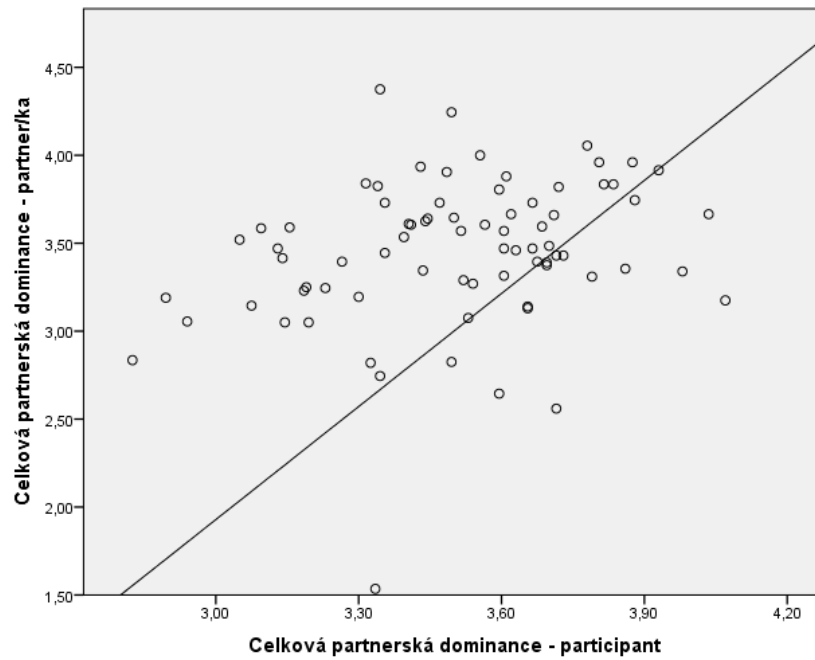
Z tabulky č. 15 je patrné, že u heterosexuálních i homosexuálních párů byla nalezena pozitivní korelace mezi skóry participantů a skóry jejich partnerů/ek v subškále Kontrola ve vztahu a Celková partnerská dominance (viz graf č. 1 a graf č. 2).

Tabulka č. 15 Vnitrotřídní korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku partnerské dominance (SRPS)

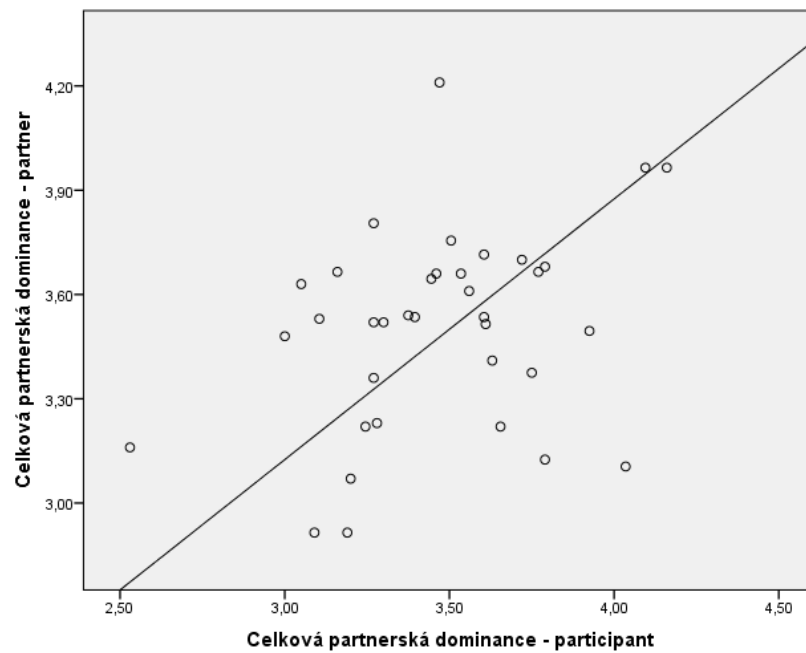
		Heterosexuální páry	Homosexuální páry
Kontrola	ICC [95% CI]	.401 [.194, .574]	.346 [.024, .603]
	p-value	.000	.018
Rozhodování	ICC [95% CI]	-.068 [-.288, .154]	-.287 [-.560, .041]
	p-value	.723	.958
Celková dominance	ICC [95% CI]	.262 [.040, .459]	.311 [-.016, .577]
	p-value	.011	.031

Tabulka č. 15 zobrazuje vztah mezi skóry participantů a jejich partnerů/ek v jednotlivých škálách dotazníku partnerské dominance (SRPS). Kontrola = Kontrola ve vztahu, Rozhodování = Dominance v činění rozhodnutí, Celková dominance = Celková partnerská dominance.

Graf č. 1 Podobnost heterosexuálních participantů a jejich partnerů/ek v míře celkové partnerské dominance



Graf č. 2 Podobnost homosexuálních participantů a jejich partnerů v míře celkové partnerské dominance



8.2.4 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku sexuální dominance

Pomocí parciální korelační analýzy jsme se zaměřili na to, zda existuje korelace mezi participanty a jejich partnery/kami v preferenci pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách a mezi skutečně zastávanou submisivní či dominantní rolí v sexu v současném vztahu. Dále zda existuje vztah mezi participanty a jejich partnery/kami v tom, jak často uváděli, že jejich partner/ka iniciuje pohlavní styk, jak často partner/ka odmítá pohlavní styk a jak často oni sami odmítají pohlavní styk. Konečně jsme hledali vztah mezi participanty a jejich partnery/kami v preferenci pro aktivní či pasivní sexuální roli a ve skutečně zastávané aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách se současným partnerem. Kontrolní proměnnou byla respondenty udávaná délka vztahu.

V tabulce č. 16 můžeme vidět, že u heterosexuálních párů byla nalezena signifikantní negativní korelace mezi partnery v tom, zda zastávají submisivní či dominantní sexuální roli, dále v tom, jak často jejich partner/ka iniciuje pohlavní styk, jak často jsou partnerem/kou odmítání v sexu a jak často oni sami odmítají partnerovy/činy návrhy k pohlavnímu styku. Partneri se tedy v tomto ohledu lišili.

U homosexuálních párů byly nalezeny negativní signifikantní korelace mezi partnery v tom, zda preferují submisivní či dominantní roli v sexu a zda zastávají submisivní či dominantní roli v sexu se současným partnerem. Dále signifikantní negativní korelace mezi partnery v tom, jak často jejich partner iniciuje pohlavní styk. Negativní korelace byla nalezena také v preferenci pro aktivní či pasivní roli v sexu mezi partnery a ve skutečně zastávané aktivní či pasivní roli v sexu v současném vztahu.

Tabulka č. 16 Parciální korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku sexuální dominance

		Heterosexuální páry	Homosexuální páry
Preference sub./dom.	r	-.097	-.444
	p-value	.413	.008
Skutečná sub./dom.	r	-.591	-.602
	p-value	.000	.000
Iniciace partner	r	-.537	-.426
	p-value	.000	.011
Odmítnutí partner	r	-.304	-.195
	p-value	.008	.263
Odmítnutí participant	r	-.301	-.282
	p-value	.009	.088
Preference Aktivní/pasivní	r	-.014	-.568
	p-value	.905	.000
Skutečná Aktivní/pasivní	r	-.178	-.723
	p-value	.130	.000

Tabulka č. 16 zobrazuje vztah mezi skóry participantů v jednotlivých otázkách dotazníku sexuální dominance a skóry v jednotlivých otázkách jejich partnerů/ek. Preference sub./dom. = Preference pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách, skutečná sub./dom. = skutečně zastávaná submisivní či dominantní role v sexuálních aktivitách s nynějším partnerem/kou, Inicicace partner = v kolika procentech případů partner/ka iniciuje pohlavní styk, odmítnutí partner = v kolika procentech případů partner/ka odmítá pohlavní styk, odmítnutí participant = v kolika procentech případů participant odmítá pohlavní styk, preference aktivní/pasivní = preference pro aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách, skutečná aktivní/pasivní = skutečně zastávaná aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách se současným partnerem.

8.2.5 Korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku partnerské přizpůsobivosti (DAS)

Pomocí vnitrotřídní korelační analýzy jsme zjišťovali, zda celkový skór a skóry jednotlivých subškál dotazníku partnerské přizpůsobivosti (DAS; Shoda v partnerském vztahu, Partnerská spokojenost, Partnerská soudržnost a Vyjadřování emocí), kterých respondenti dosáhli, korelují se skóry, kterých dosáhli jejich partneři/ky.

Vnitrotřídní korelační analýzou byla u heterosexuálních párů nalezena silná pozitivní korelace mezi celkovým skórem participantů a celkovým skórem jejich partnerů/ek (viz graf č. 3). Dále byla nalezena silná pozitivní korelace u všech subškál dotazníku. U homosexuálních párů byla nalezena silná pozitivní korelace mezi celkovým skórem

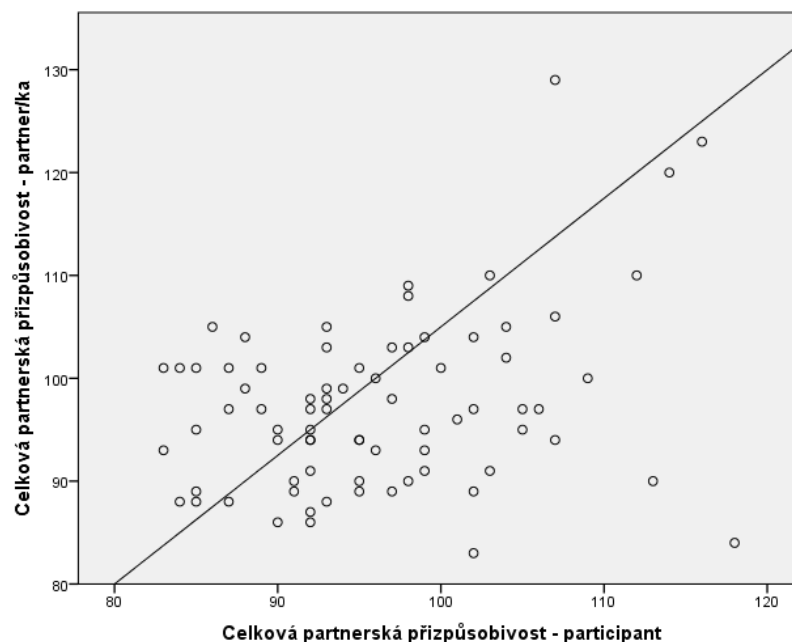
respondentů a celkovým skórem jejich partnerů (viz graf č. 4) a dále silné pozitivní korelace u všech subškál dotazníku (viz tabulka č. 17).

Tabulka č. 17 Vnitrotřídní korelační analýza podobnosti partnerů v rámci dotazníku partnerské přizpůsobivosti (DAS)

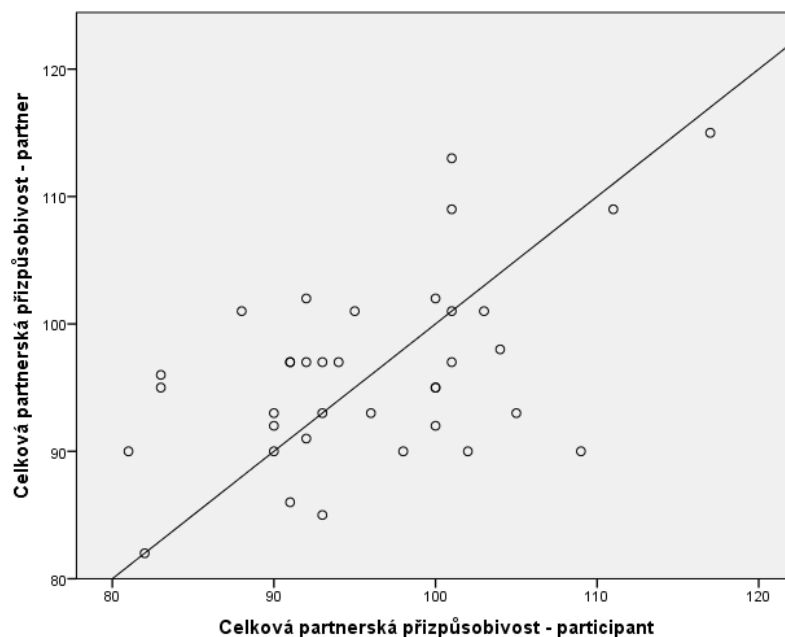
		Heterosexuální páry	Homosexuální páry
Spanier Celkem	ICC [95% CI]	.485 [.047, .617]	.514 [.227, .719]
	p-value	.000	.001
Spanier Shoda	ICC [95% CI]	.485 [.292, .639]	.474 [.177, .692]
	p-value	.000	.002
Spanier Spokojenost	ICC [95% CI]	.531 [.348, .675]	.312 [-.014, .578]
	p-value	.000	.030
Spanier Soudržnost	ICC [95% CI]	.295 [.076, .487]	.418 [.108, .654]
	p-value	.005	.005
Spanier Emoce	ICC [95% CI]	.379 [.169, .556]	.548 [.272, .741]
	p-value	.000	.000

Tabulka č. 17 zobrazuje vztah mezi celkovým skórem dotazníku DAS participantů a celkovým skórem dotazníku DAS jejich partnerů/ek, respondenty udávanou partnerskou shodou a partnerskou shodou jejich partnerů/ek, mezi vyjadřováním emocí participantů a vyjadřování emocí jejich partnerů/ek, mezi partnerskou spokojeností participantů a partnerskou spokojeností jejich partnerů/ek, a mezi partnerskou soudržností respondentů a partnerskou soudržností jejich partnerů/ek.

Graf č. 3 Podobnost heterosexuálních participantů a jejich partnerů/ek v míře celkové partnerské přizpůsobivosti



Graf č. 4 Podobnost homosexuálních participantů a jejich partnerů v míře celkové partnerské přizpůsobivosti



8.2.6 Shrnutí korelační analýzy dotazníkových dat

U heterosexuálních párů byly na základě korelační analýzy dotazníkových dat zaměřené na podobnost participantů a jejich partnerů zjištěny následující signifikantní výsledky:

- 1) Heterosexuální partneři se vzájemně podobali v míře dominance v činění rozhodnutí a v celkové partnerské dominanci.
- 2) Heterosexuální partneři se vzájemně lišili v tom, zda v sexu v současném vztahu zastávají submisivní či dominantní roli.
- 3) Heterosexuální partneři se vzájemně lišili v tom, jak často jejich partner/ka inicioval pohlavní styk.
- 4) Heterosexuální partneři se lišili v tom, jak často byli v sexu odmítáni svým partnerem/kou.
- 5) Heterosexuální partneři se lišili v tom, jak často odmítají partnerovy/činy snahy o pohlavní styk.

- 6) Heterosexuální partneři se vzájemně podobali v míře shody v partnerském vztahu, v míře partnerské spokojenosti, v míře partnerské soudržnosti, v míře vyjadřování emocí i v míře celkové partnerské přizpůsobivosti.

U homosexuálních párů byly na základně korelační analýzy dotazníkových dat zaměřené na podobnost participantů a jejich partnerů zjištěny následující signifikantní výsledky:

- 1) Homosexuální partneři se vzájemně podobali v míře dominance v činění rozhodnutí a v celkové partnerské dominanci.
- 2) Homosexuální partneři se vzájemně lišili v tom, zda v sexu preferují submisivní či dominantní roli.
- 3) Homosexuální partneři se vzájemně lišili v tom, zda v současném vztahu zastávají submisivní či dominantní roli v sexu.
- 4) Homosexuální partneři se vzájemně lišili v tom, jak často se jejich partner pokouší iniciovat pohlavní styk.
- 5) Homosexuální partneři se vzájemně lišili v tom, zda v sexu preferují aktivní či pasivní roli.
- 6) Homosexuální partneři se vzájemně lišili v tom, zda v sexu se současným partnerem zastávají aktivní či pasivní.
- 7) Homosexuální partneři se vzájemně podobali v míře shody v partnerském vztahu, v míře partnerské spokojenosti, v míře partnerské soudržnosti, v míře vyjadřování emocí i v míře celkové partnerské přizpůsobivosti.

8.3 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie a komplementarity partnerů

Ke zjištění, zda se heterosexuální a homosexuální páry liší v míře homogamie či komplementarity partnerů, byla použita jednosměrná ANOVA.

8.3.1 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu osobnostní dominance

Ke zjištění, zda se heterosexuální páry liší v míře homogamie v ohledu osobnostní dominance od párů homosexuálních byla použita jednosměrná ANOVA. Porovnávány byly absolutní rozdíly mezi skóry v dotazníku IPIP, kterých dosáhli účastníci, a kterých dosáhli jejich partneři/ky.

Z tabulky č. 18 je zřejmé, že se skupiny respondentů, tedy heterosexuální a homosexuální páry, v míře homogamie v ohledu osobnostní dominance nelišily.

Tabulka č. 18 jednosměrná ANOVA - analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu osobnostní dominance

		Df	F	Sig.	Mean	
					Hetero.	Homo.
Os. Dominance	Between Groups	1	.019	.891	11,43	11,19
	Within Groups	110				

Tabulka č. 18 zobrazuje podobnost heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie partnerů v osobnostní dominanci. Os. Dominance = osobnostní dominance, Hetero = heterosexuální páry, Homo = homosexuální páry.

8.3.2 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu vnitroskupinové dominance

Ke zjištění, zda se heterosexuální páry liší v míře homogamie v ohledu vnitroskupinové dominance od párů homosexuálních byla použita jednosměrná ANOVA. Porovnávány byly absolutní rozdíly mezi skóry v jednotlivých subškálách dotazníku RSPQ (Tendence k dominantnímu vůdcovství, Tendence k budování koalic a Tendence k bezohlednému sebeprosazování), kterých dosáhli účastníci a skóry, kterých dosáhli jejich partneři/ky.

Mezi heterosexuálními a homosexuálními páry nebyl nalezen žádný signifikantní rozdíl v míře homogamie v ohledu vnitroskupinové dominance (viz tabulka č. 19).

Tabulka č. 19 jednosměrná ANOVA - analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu vnitroskupinové dominance

		Df	F	Sig.	Mean	
					Hetero.	Homo.
Vůdce	Between Groups	1	.134	.715	7,30	6,92
	Within Groups	110				
Koalice	Between Groups	1	.548	.461	8,28	7,28
	Within Groups	110				
Sebeprosaz.	Between Groups	1	.674	.414	6,66	5,89
	Within Groups	110				

Tabulka č. 19 zobrazuje podobnost heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie partnerů ve vnitroskupinové dominanci. Vůdce = Tendence k dominantnímu vůdcovství, Koalice = Tendence k budování koalic, Sebeprosaz. = Tendence k bezohlednému sebeprosazování, Hetero = heterosexuální páry, Homo = homosexuální páry.

8.3.3 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu partnerské dominance

Ke zjištění, zda se heterosexuální páry liší v míře homogamie v ohledu partnerské dominance od párů homosexuálních byla použita jednosměrná ANOVA. Porovnávány byly absolutní rozdíly mezi skóry v jednotlivých subškálách dotazníku SRPS (Kontrola ve vztahu, Dominance v činění rozhodnutí a Celková partnerská dominance), kterých dosáhli účastníci a skóry, kterých dosáhli jejich partneri/ky.

V tabulce č. 20 lze vidět, že se heterosexuální páry nelišily v míře homogamie v ohledu partnerské dominance od párů homosexuálních.

Tabulka č. 20 jednosměrná ANOVA - analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu partnerské dominance

		Df	F	Sig.	Mean	
					Hetero.	Homo.
Kontrola	Between Groups	1	.043	.837	.013479	-.0284492
	Within Groups	110				
Rozhodování	Between Groups	1	.089	.755	-.0204173	.0431032
	Within Groups	110				
Celkem	Between Groups	1	.341	.560	.0380909	-.0804141
	Within Groups	110				

Tabulka č. 20 zobrazuje podobnost heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie partnerů v partnerské dominanci. Kontrola = Kontrola ve vztahu, Rozhodování = Dominance v činění rozhodnutí, Celkem = Celková partnerská dominance, Hetero = heterosexuální páry, Homo = homosexuální páry.

8.3.4 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu sexuální dominance

Pro výpočet podobnosti mezi heterosexuálními a homosexuálními páry v míře homogamie v ohledu sexuální dominance byla použita jednosměrná ANOVA. Porovnávány byly absolutní rozdíly mezi skóry v jednotlivých otázkách dotazníku sexuální dominance (Preference pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách, skutečně zastávaná submisivní či dominantní role v sexuálních aktivitách s nynějším partnerem, v kolika procentech případů partner/ka iniciuje pohlavní styk, v kolika procentech případů partner/ka odmítá pohlavní styk, v kolika procentech případů participant odmítá pohlavní styk, preference pro aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách a skutečně zastávaná aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách se současným partnerem), kterých dosáhli participant a skóry, kterých dosáhli jejich partneri.

Pomocí jednosměrné ANOVY byl zjištěn signifikantní rozdíl v míře podobnosti partnerů v preferenci aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách i ve skutečně zastávané aktivní či pasivní roli v sexu s nynějším partnerem/kou mezi heterosexuálními a homosexuálními páry (viz tabulka č. 21).

Tabulka č. 21 jednosměrná ANOVA - analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu sexuální dominance

		Df	F	Sig.	Mean	
					Hetero.	Homo.
Preference sub./dom.	Between Groups	1	.868	.353	1,76	2,03
	Within Groups	110				
Skutečná sub./dom.	Between Groups	1	.000	.985	1,89	1,89
	Within Groups	110				
Iniciace partner	Between Groups	1	2.821	.096	38,1316	29,6944
	Within Groups	110				
Odmítnutí partner	Between Groups	1	.602	.440	-.0505302	.1066750
	Within Groups	110				
Odmítnutí participant	Between Groups	1	.010	.920	-.0065551	.0138384
	Within Groups	110				
Preference Aktivní/pasivní	Between Groups	1	27.55	.000	1,21	2,64
	Within Groups	110	8			
Skutečná Aktivní/pasivní	Between Groups	1	27.60	.000	1,55	3,19
	Within Groups	110	1			

Tabulka č. 21 zobrazuje podobnost heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie partnerů v sexuální dominanci. Preference sub./dom. = preference pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách, skutečná sub./dom. = skutečně zastávaná submisivní či dominantní role v sexuálních aktivitách s nynějším partnerem, Inicicace partner = v kolika procentech případů partner iniciuje pohlavní styk, odmítnutí partner = v kolika procentech případů partner odmítá pohlavní styk, odmítnutí participant = v kolika procentech případů participant odmítá pohlavní styk, preference aktivní/pasivní = preference pro aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách, skutečná aktivní/pasivní = skutečně zastávaná aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách se současným partnerem, Hetero = heterosexuální páry, Homo = homosexuální páry.

8.3.5 Analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu partnerské spokojenosti

Pro výpočet podobnosti mezi heterosexuálními a homosexuálními páry v míře homogamie v ohledu partnerské spokojenosti byla použita jednosměrná ANOVA. Porovnávány byly absolutní rozdíly mezi celkovým skórem a skóry v jednotlivých subškálách dotazníku partnerské přizpůsobivosti (DAS; Shoda v partnerském vztahu, Partnerská spokojenost, Partnerská soudržnost a Vyjadřování emocí), kterých dosáhli participant a skóry, kterých dosáhli jejich partneri/ky.

Z tabulky č. 22 je patrné, že mezi heterosexuálními a homosexuálními páry nebyl nalezen signifikantní rozdíl v míře homogamie partnerů v ohledu partnerské spokojenosti.

Tabulka č. 22 jednosměrná ANOVA - analýza podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie v ohledu partnerské spokojenosti

		Df	F	Sig.	Mean	
					Hetero.	Homo.
Partnerská shoda	Between Groups	1	.159	.690	30,3224	29,7500
	Within Groups	110				
Partnerská spokojenost	Between Groups	1	.101	.751	37,7500	37,9444
	Within Groups	110				
Partnerská soudržnost	Between Groups	1	1.422	.236	20,8158	20,3056
	Within Groups	110				
Vyjadřování emocí	Between Groups	1	1.013	.316	7,8421	8,0833
	Within Groups	110				
Spanier Celkem	Between Groups	1	.225	.636	96,7303	96,0833
	Within Groups	110				

Tabulka č. 22 zobrazuje podobnost heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie partnerů v partnerské přizpůsobivosti. Hetero = heterosexuální páry, Homo = homosexuální páry.

8.3.6 Shrnutí analýzy podobnosti heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie

Na základě jednosměrné ANOVY bylo zjištěno následující:

- 1) Heterosexuální páry se v míře podobnosti mezi partnery v ohledu osobnostní dominance nelišily od párů homosexuálních.
- 2) Heterosexuální páry se nelišily od párů homosexuálních v míře podobnosti partnerů v ohledu vnitroskupinové dominance.
- 3) Heterosexuální a homosexuální partneři nevykazovali rozdílnou míru podobnosti v ohledu partnerské dominance.
- 4) Heterosexuální partneři se lišili od partnerů homosexuálních v míře podobnosti v preferenci pro aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách.
- 5) Heterosexuální páry se od homosexuálních párů lišily v míře podobnosti partnerů v tom, zda zastávají aktivní či pasivní sexuální roli v současném vztahu.

- 6) Heterosexuální a homosexuální páry se nelišily v míře podobnosti partnerů v partnerské spokojenosti.

8.4 Analýza souvislosti homogamie a komplementarity v ohledu dominance a partnerské spokojenosti

Pro určení souvislosti mezi partnerskou spokojeností a homogamií či komplementaritou partnerů v ohledu dominance byla použita parciální korelační analýza. Sledovanou proměnnou byla vždy délka vztahu udávaná respondenty. Nejprve byl vypočten průměr skóre, kterých partneři dosáhli v jednotlivých subškálách dotazníku DAS (Shoda v partnerském vztahu, Partnerská spokojenost, Partnerská soudržnost a Vyjadřování emocí) a průměr jejich celkové partnerské přizpůsobivosti. Dále byly vypočteny absolutní rozdíly mezi skóry, kterých participanti dosáhli v dotazníku osobnostní dominance (IPIP), vnitroskupinové dominance (RSPQ), partnerské dominance (SRPS) a sexuální dominance a skóry, kterých dosáhli jejich partneři/ky (tj. čím větší hodnota, tím větší rozdíl mezi partnery). Následně byla provedena parciální korelační analýza a sledovanou proměnnou byla délka vztahu udávaná respondenty.

8.4.1. Souvislost mezi podobností partnerů v míře osobnostní dominance a partnerskou spokojeností

Ke zjištění, zda existuje souvislost mezi podobností partnerů v míře osobnostní dominance a partnerskou spokojeností, byla použita parciální korelační analýza.

Nebyla zjištěna žádná signifikantní korelace mezi mírou podobnosti partnerů v osobnostní dominanci a partnerskou spokojeností u heterosexuálních ani u homosexuálních párů (viz tabulka č. 23).

Tabulka č. 23 Korelační analýza souvislosti mezi mírou podobnosti partnerů v dotazníku IPIP a partnerskou spokojeností

		Heterosexuální páry	Homosexuální páry
Partnerská shoda	r	-.026	-.210
	p-value	.827	.226
Partnerská spokojenost	r	.180	.204
	p-value	.122	.241
Partnerská soudržnost	r	-.006	.222
	p-value	.960	.200
Vyjadřování emocí	r	-.084	-.074
	p-value	.471	.674
Spanier Celkem	r	.043	-.092
	p-value	.714	.599

Tabulka č. 23 zobrazuje vztah mezi podobností partnerů v míře osobnostní dominance a partnerskou přizpůsobivostí a jejími subškálami.

8.4.2 Souvislost mezi podobností partnerů v míře vnitroskupinové dominance a partnerskou spokojeností

Ke zjištění, zda existuje souvislost mezi podobností partnerů v míře vnitroskupinové dominance a partnerskou spokojeností, byla použita parciální korelační analýza.

U heterosexuálních párů nebyla nalezena žádná signifikantní korelace mezi mírou podobnosti partnerů ve vnitroskupinové dominanci a průměrnými skóry v subškálách ani celkovým skórem partnerů v dotazníku partnerské přizpůsobivosti (DAS).

U heterosexuálních párů byl nalezen negativní trend mezi mírou podobnosti participantů a jejich partnerů/ek v tendenci k bezohlednému sebeprosazování a škálou partnerské spokojenosti dotazníku DAS. Čím více se partneři podobali v tendenci k bezohlednému sebeprosazování, tím větší byla jejich partnerská spokojenost.

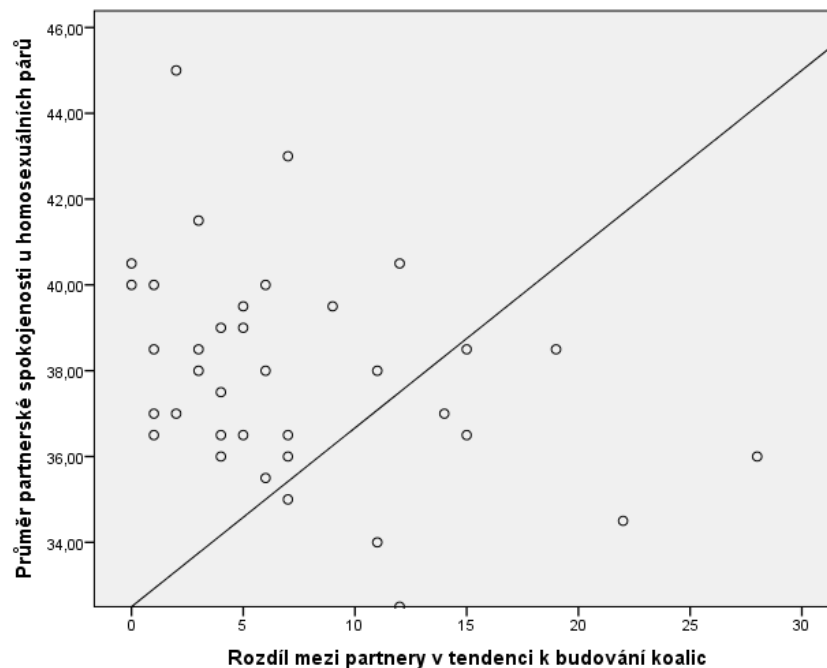
U homosexuálních párů byla nalezena signifikantní negativní korelace mezi mírou podobnosti partnerů v tendenci k budování koalic a škálou partnerské spokojenosti (viz graf č. 5). Čím podobnější si tedy partneři byli v tendenci k budování koalic, tím vyšší byla jejich partnerská spokojenost (viz tabulka č. 24).

Tabulka č. 24 Korelační analýza souvislosti mezi mírou podobnosti partnerů v dotazníku RSPQ a partnerskou spokojeností

		Heterosexuální páry			Homosexuální páry		
		Vůdce	Koalice	Prosaz.	Vůdce	Koalice	Prosaz.
Partnerská shoda	r	.009	.149	.038	.143	.271	-.078
	p-value	.938	.202	.749	.412	.116	.655
Partnerská spokojenost	r	.026	.087	-.206	-.086	-.354	-.069
	p-value	.825	.459	.076	.621	.037	.694
Partnerská soudržnost	r	.089	-.065	-.100	-.057	-.025	-.118
	p-value	.446	.578	.394	.743	.887	.499
Vyjadřování emocí	r	-.183	.129	.049	.065	.141	.222
	p-value	.115	.269	.679	.712	.421	.201
Spanier Celkem	r	.016	.198	-.080	.118	.184	-.116
	p-value	.894	.089	.494	.501	.291	.508

Tabulka č. 24 rozbrazuje souvislost mezi mírou podobnosti partnerů ve vnitroskupinové dominanci a partnerskou přizpůsobivostí a jejími subškálami. Vůdce = Tendence k dominantnímu vůdcovství, Koalice = Tendence k budování koalic, Prosaz. = Tendence k bezohlednému sebeprosazování.

Graf č. 5 Souvislost mezi mírou podobnosti homosexuálních participantů a jejich partnerů v tendenci k budování koalic a partnerskou spokojeností



8.4.3 Souvislost mezi podobností partnerů v míře partnerské dominance a partnerskou spokojeností

Ke zjištění, zda existuje souvislost mezi mírou podobnosti partnerů v partnerské dominanci a partnerskou spokojeností, byla použita parciální korelační analýza.

Jak je patrné z tabulky č. 25, u heterosexuálních párů byla nalezena signifikantní negativní korelace mezi mírou podobnosti participantů a jejich partnerů/ek v dominanci v činění rozhodnutí a partnerskou soudržností. Čím podobnější si tedy partneři byli v rozhodování ve vztahu, tím nižší byla jejich partnerská soudržnost. Dále byla nalezena signifikantní pozitivní korelace mezi mírou podobnosti partnerů v dominanci v činění rozhodnutí a škálou vyjadřování emocí. Čím podobnější si partneři byli v dominanci v činění rozhodnutí, tím nižšího skóru dosahovali v subškále vyjadřování emocí.

U homosexuálních párů byla nalezena signifikantní pozitivní korelace mezi rozdílem partnerů v dominanci v činění rozhodnutí a vyjadřováním emocí. Čím rozdílnější tedy byli homosexuální partneři v dominanci v činění rozhodnutí, tím nižších skóre dosahovali na subškále vyjadřování emocí.

Tabulka č. 25 Korelační analýza souvislosti míry podobnosti partnerů v dotazníku SRPS a partnerské spokojenosti

		Heterosexuální páry			Homosexuální páry		
		Kontrola	Rozhod.	Celkem	Kontrola	Rozhod.	Celkem
Partnerská shoda	r	.082	.196	-.056	-.106	.276	-.001
	p-value	.485	.091	.633	.544	.108	.996
Partnerská spokojenost	r	-.104	-.083	.157	.142	-.241	.089
	p-value	.375	.481	.178	.416	.163	.612
Partnerská soudržnost	r	-.108	-.237	-.113	.082	-.216	-.037
	p-value	.358	.040	.333	.638	.213	.833
Vyjadřování emocí	r	.054	.380	.050	.192	.579	.129
	p-value	.645	.001	.668	.262	.000	.460
Spanier Celkem	r	.013	.160	-.007	-.002	.241	.041
	p-value	.914	.171	.953	.989	.164	.814

Tabulka č. 25 zobrazuje souvislost mezi mírou podobnosti partnerů v partnerské dominanci a partnerskou přizpůsobivostí a jejími subškálami. Kontrola = Kontrola ve vztahu, Rozhod. = Dominance v činění rozhodnutí, Celkem = Celková partnerská dominace.

8.4.4 Souvislost mezi podobnostmi partnerů v míře sexuální dominance a partnerskou spokojeností

Ke zjištění, zda existuje souvislost mezi podobnostmi partnerů v míře sexuální dominance a partnerskou spokojeností, byla použita parciální korelační analýza, sledovanou proměnnou byla délka vztahu.

U heterosexuálních párů byla nalezena signifikantní pozitivní korelace v míře podobnosti mezi participanty a jejich partnery/kami v preferované submisivní či dominantní roli v sexu a celkovou partnerskou přizpůsobivostí, dále v odmítání pohlavního styku partnerem/kou a vyjadřováním emocí, v odmítání partnerových/činých návrhů k pohlavnímu styku a vyjadřováním emocí, v odmítání partnerových/činých návrhů k pohlavnímu styku a shodou v partnerském vztahu. Dále byla nalezena signifikantní pozitivní korelace mezi participanty a jejich partnery/kami v míře iniciace pohlavního styku jejich partnery/kami a shodou v partnerském vztahu, vyjadřováním emocí a celkovou partnerskou spokojeností. Negativní korelace byla nalezena v rozdílu mezi participanty a jejich partnery/kami v míře iniciace pohlavního styku jejich partnery/kami a škálou partnerské spokojenosti.

Heterosexuální páry tak byly celkově spokojenější, čím méně si byli partneři podobní v preferenci pro submisivní či dominantní roli v sexu a v tom, jak moc se lišili v iniciaci pohlavního styku. Vyšších výsledků na škále vyjadřování emocí heterosexuální páry dosahovaly v případě, že se partneři více lišili v četnosti iniciace pohlavního styku, dále v tom, jak často odmítají partnerovy/činy pokusy o pohlavní styk a jak často odmítá partner/ka jejich pokusy o pohlavní styk. Větší shoda v partnerském vztahu byla u heterosexuálních párů zaznamenána v případě, kdy si partneři byli vzájemně méně podobní v tom, jak často iniciují pohlavní pohlavní styk a jak často odmítají svého partnera v sexu. Naopak nižší partnerská spokojenost souvisela s větší podobností partnerů v názoru na to, jak často partner/ka iniciuje pohlavní styk.

U heterosexuálních párů byly dále nalezeny následující trendy: Rozdíl mezi partnery v preferenci pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách pozitivně koreloval s partnerskou soudržností. Rozdíl partnerů v tom, jak často je jejich partner/ka odmítá při pokusech o pohlavní styk, pozitivně koreloval s celkovou partnerskou přizpůsobivostí. Rozdíl mezi participanty a jejich partnery/kami v tom, jak často odmítá partnerovy/činy pokusy o pohlavní styk, negativně koreloval se škálou partnerské spokojenosti a rozdíl mezi participanty a jejich partnery/kami v iniciaci pohlavního styku,

negativně koreloval s partnerskou soudržností. Čím podobnější si tedy partneři byli v preferenci pro submisivní či dominantní roli v sexu, tím nižší byla jejich partnerská soudržnost a čím více se podobali v názoru, jak často jsou odmítáni svým partnerem/kou při pokusech o pohlavní styk, tím nižší byla jejich celková partnerská přizpůsobivost. Vyšší partnerská soudržnost byla naopak zaznamenána v případě, že si byli partneři podobnější v tom, jak často jejich partner/ka iniciuje pohlavní styk a vyšší partnerská spokojenost souvisela s větší podobností partnerů v tom, jak často odmítají partnerovy/činy pokusy o pohlavní styk (viz tabulka č. 26).

Tabulka č. 26 Korelační analýza souvislosti mezi mírou podobnosti partnerů v dotazníku sexuální dominance a partnerskou spokojeností u heterosexuálních párů

Heterosexuální páry		Shoda	Spokoj.	Soudrž.	Emoce	Spanier celkem
Preference sub./dom.	r	142	.093	.199	.077	.262
	p-value	.224	.426	.087	.511	.023
Skutečná sub./dom.	r	.004	.126	.113	-.100	.079
	p-value	.974	.280	.335	.394	.498
Iniciace partner	r	.350	-.229	-.210	.361	.253
	p-value	.002	.048	.071	.001	.029
Odmítnutí partner	r	.134	.034	.029	.263	.209
	p-value	.251	.775	.802	.023	.072
Odmítnutí participant	r	.229	-.207	-.016	.234	.173
	p-value	.048	.075	.894	.043	.138
Preference aktivní/pasivní	r	.041	-.030	-.026	.018	.023
	p-value	.728	.797	.826	.880	.844
Skutečná aktivní/pasivní	r	-.023	.268	-.157	.129	.034
	p-value	.846	.150	.180	.272	.775

Tabulka č. 26 zobrazuje souvislost mezi mírou podobnosti heterosexuálních partnerů v sexuální dominanci a partnerskou přizpůsobivostí a jejími subškálami. Preference sub./dom. = preference pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách, skutečná sub./dom. = skutečně zastávaná submisivní či dominantní role v sexuálních aktivitách s nynějším partnerem, iniciace partner = v kolika procentech případů partner iniciuje pohlavní styk, odmítnutí partner = v kolika procentech případů partner odmítá pohlavní styk, odmítnutí participant = v kolika procentech případů participant odmítá pohlavní styk, preference aktivní/pasivní = preference pro aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách, skutečná aktivní/pasivní = skutečně zastávaná aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách se současným partnerem.

U homosexuálních párů byla nalezena signifikantní pozitivní korelace mezi rozdílem participantů a jejich partnerů ve skutečně zastávané submisivní či dominantní sexuální roli a partnerskou soudržností a dále negativní korelace mezi rozdílem partnerů v tom, jak často jsou partnerem odmítání při pokusech o pohlavní styk a škálou partnerské spokojenosti. Čím podobnější si tedy partneři byli v tom, zda zastávají submisivní či dominantní sexuální roli, tím nižší byla jejich partnerská soudržnost a čím podobnější si byli v tom, jak často jsou svým partnerem odmítání při pokusech o pohlavní styk, tím vyšší byla jejich partnerská spokojenost.

U homosexuálních párů byl dále nalezen negativní trend mezi mírou podobnosti participantů a jejich partnerů v preferenci pro aktivní či pasivní roli v sexu a škálou vyjadřování emocí a s celkovou partnerskou přizpůsobivostí. Čím si tedy byli partneři podobnější v tom, zda v sexu preferují aktivní či pasivní roli, tím větší byla jejich celková partnerská přizpůsobivost a tím vyšších skóru dosahovali na škále vyjadřování emocí. (viz tabulka č. 27).

Tabulka č. 187 Korelační analýza souvislosti mezi mírou podobnosti partnerů v dotazníku sexuální dominance a partnerskou spokojeností u homosexuálních párů

Homosexuální páry		Shoda	Spokoj.	Soudrž.	Emoce	Spanier celkem
Preference sub./dom.	r	-.005	-.295	.214	-.209	-.076
	p-value	.978	.086	.216	.228	.665
Skutečná sub./dom.	r	-.053	-.213	.356	-.172	-.043
	p-value	.761	.220	.036	.324	.808
Iniciace partner	r	-.089	-.034	-.038	.033	-.120
	p-value	.610	.844	.828	.853	.494
Odmítnutí partner	r	.118	-.356	-.202	.046	-.064
	p-value	.498	.036	.246	.792	.716
Odmítnutí participant	r	-.013	-.211	-.197	.088	-.147
	p-value	.941	.225	.258	.614	.401
Preference Aktivní/pasivní	r	-.229	-.192	.142	-.305	-.328
	p-value	.185	.269	.415	.075	.054
Skutečná Aktivní/pasivní	r	-.135	-.227	.302	-.270	-.174
	p-value	.441	.190	.078	.117	.317

Tabulka č. 27 zobrazuje souvislost mezi mírou podobnosti homosexuálních partnerů v sexuální dominanci a partnerskou přizpůsobivostí a jejími subškálami. Preference sub./dom. = preference pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách, skutečná sub./dom. = skutečně zastávaná submisivní či

dominantní role v sexuálních aktivitách s nynějším partnerem, iniciace partner = v kolika procentech případů partner iniciuje pohlavní styk, odmítnutí partner = v kolika procentech případů partner odmítá pohlavní styk, odmítnutí participant = v kolika procentech případů participant odmítá pohlavní styk, preference aktivní/pasivní = preference pro aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách, skutečná aktivní/pasivní = skutečně zastávaná aktivní či pasivní role v sexuálních aktivitách se současným partnerem.

8.4.5 Shrnutí analýzy souvislosti mezi homogamií a komplementaritou v ohledu dominance a partnerskou spokojeností

U heterosexuálních párů byly na základě parciální korelační analýzy dotazníkových dat zjištěny následující souvislosti s dotazníkem partnerské přizpůsobivosti (DAS):

- 1) Čím podobnější si partneři byli v dominanci v činění rozhodnutí, tím nižší byla jejich partnerská soudržnost a míra vyjadřování emocí.
- 2) Čím méně podobní si partneři byli v preferenci pro submisivní či dominantní roli v sexuálních aktivitách, tím vyšší byla jejich celková partnerská přizpůsobivost.
- 3) Čím méně podobní si partneři byli v tom, jak často jejich partner/ka iniciuje pohlavní styk, tím vyšší byla jejich celková partnerská přizpůsobivost, partnerská shoda a míra vyjadřování emocí.
- 4) Čím méně podobní si partneři byli v tom, jak často odmítají sex se svým partnerem/kou a v tom, jak často jsou v sexu oni sami odmítáni, tím vyšší byla míra vyjadřování emocí.
- 5) Čím méně se partneři podobali v tom, jak často odmítají svého partnera v sexu, tím větší byla partnerská shoda.
- 6) Čím podobnější si partneři byli v iniciaci pohlavního styku, tím vyšší byla jejich partnerská spokojenost.

U homosexuálních párů byly na základě parciální korelační analýzy dotazníkových dat zjištěny následující souvislosti s dotazníkem partnerské přizpůsobivosti (DAS):

- 1) Čím podobnější si partneři byli v tendenci k budování koalic, tím vyšší byla jejich partnerská spokojenost.
- 2) Čím podobnější si partneři byli v dominanci v činění rozhodnutí, tím nižší byla míra vyjadřování emocí.
- 3) Čím podobnější si partneři byli v tom, zda v současném vztahu zastávají submisivní či dominantní roli, tím nižší byla jejich partnerská soudržnost.

- 4) Čím podobnější si partneři byli v tom, jak často jsou partnerem odmítáni při pokusech o pohlavní styk, tím vyšší byla jejich partnerská spokojenost.

9. Diskuze

Hlavním cílem této práce bylo testovat homogamii a komplementaritu heterosexuálních a homosexuálních párů v ohledu osobnostní, vnitroskupinové, partnerské a sexuální dominance, a zjistit, jaký vliv má tato ne/podobnost partnerů na partnerskou spokojenost. Dále nás zajímalo, zda se heterosexuální a homosexuální páry vzájemně liší v míře dominantní homogamie či komplementarity.

V ohledu demografických charakteristik byla zjištěna homogamie heterosexuálních i homosexuálních partnerů ve věku, vzdělání a výši příjmů.

Ohledně charakteristik spojených s dominancí bylo zjištěno, že se u heterosexuálních i homosexuálních jedinců uplatňuje princip homogamního párování v partnerské dominanci. Partneři se vzájemně podobali v dominanci v činění rozhodnutí a v celkové partnerské dominanci. V rámci sexuální dominance se ukázalo párování heterosexuálních i homosexuálních jedinců na principu komplementarity. Heterosexuální partneři se lišili v tom, zda v sexu zastávají submisivní či dominantní roli, v četnosti iniciace pohlavního styku a v míře odmítání pohlavního styku jimi samotnými i partnerem. Homosexuální partneři se od sebe lišili v tom, zda v sexu preferují submisivní či dominantní roli i v tom, jakou roli skutečně zastávají, dále v tom, jak často iniciují pohlavní styk a v tom, zda preferují aktivní či pasivní sexuální roli a jakou z těchto rolí v nynějším vztahu zastávají.

Heterosexuální i homosexuální respondenti se se svými partnery/kami shodovali v udávané míře celkové partnerské přizpůsobivosti dotazníku DAS i v jeho jednotlivých subškálách (Shoda v partnerském vztahu, Partnerská spokojenost, Partnerská soudržnost a Vyjadřování emocí).

Analýzy dále ukázaly, že u heterosexuálních párů měla homogamie partnerů v dominanci v činění rozhodnutí negativní vliv na partnerskou soudržnost a míru vyjadřování emocí. U heterosexuálních párů byla partnerská spokojenost dále negativně ovlivněna homogamií partnerů v sexuální dominanci. U homosexuálních párů se ukázal pozitivní vliv homogamie partnerů v tendenci k budování koalic na partnerskou spokojenost a naopak negativní vliv homogamie v dominanci v činění rozhodnutí na míru vyjadřování emocí. V případě sexuální dominance jsme objevili negativní vztah mezi homogamií partnerů v aktuálně zastávané dominantní či submisivní roli a partnerskou soudržností, ale naopak pozitivní vztah mezi homogamií v tom, jak často partneři odmítají svého partnera v sexu a partnerskou spokojeností.

9.1 Homogamie a komplementarita partnerů v socio-demografických charakteristikách

Naše data ukázala, že heterosexuální i homosexuální partneři se vzájemně podobají ve věku, vzdělání a výši měsíčních příjmů. Tato zjištění se shodují s výsledky, ke kterým došly i minulé studie. Například Smits (2003) došel ve svém výzkumu k závěr, že se heterosexuální partneři podobají ve stupni dosaženého vzdělání. Homogamii ve věku heterosexuálních párů pak potvrdili například Esteve a kol. (2009). Jepsen a Jepsen (2002) došli ve svém výzkumu k závěru, že homosexuální partneři se vzájemně podobají ve věku, dosaženém vzdělání či příjmech.

Naše hypotéza, která předpokládala, že se budou heterosexuální i homosexuální partneři vzájemně podobat v socio-demografických charakteristikách, tak byla potvrzena.

9.2 Homogamie a komplementarita partnerů v ohledu dominance

Dosavadní studie poukazyvaly na to, že si jedinci vybírají spíše takové partnery, kteří se jim v osobnostních charakteristikách podobají (McCrae a kol., 2008; McLeod, 1995; Watson a kol., 2004). Winch (1958), který postuloval hypotézu komplementárních potřeb, však tvrdí, že si lidé vybírají naopak takové partnery, kteří vykazují opačné charakteristiky, než oni sami a tím se snaží napravit své nedostatky. Podle Winche tak existují například právě submisivně-dominantní vztahy. V naší práci byla dominance zkoumána ve čtyřech různých rovinách, ve kterých se ukázaly rozporuplné výsledky.

Výsledky analýz nenasvědčují tomu, že by se jedinci v ohledu osobnostní dominance párovali na základě homogamie či komplementarity, data spíše poukazují na jistou nevyhraněnost v tomto smyslu. K podobným výsledkům jsme došli také v rámci vnitroskupinové dominance. U heterosexuálních ani u homosexuálních párů nebyla nalezena žádná signifikantní korelace mezi participanty a jejich partnery v míře vnitroskupinové dominance. Předchozí studie zaměřené na podobnost partnerů v ohledu dominance se zabývaly jinými typy dominance a nepřístupovaly k jejímu zkoumání v různých oblastech. Naše výsledky nasvědčují tomu, že osobnostní a vnitroskupinová dominance nemusí hrát při výběru partnera důležitou roli. Jako důležitější se ukazují jiné roviny dominance (viz níže).

Signifikantní výsledky podporující teorii homogamie se pak ukázaly v ohledu partnerské dominance. Heterosexuální i homosexuální partneři se podobali v míře

dominance v činění rozhodnutí a v míře celkové partnerské dominance. Toto zjištění se rozchází s výsledky minulých studií. Přesto, že mocenská rovnováha ve vztahu (a potažmo tedy i rovnováha v dominanci, jelikož dominance je projevem moci (Dunbar, 2008)), je ideálem, kterého by chtěli partneři dosáhnout (Peplau, 1979), výsledky studií ukazují, že mocenská výhoda v heterosexuálních vztazích je obecně na straně mužů (Amaro, 1995; De Bruyn, 1992; Peplau a Campbell, 1989). Podle výzkumu Sprecher a Felmlee (1997) vykazovala více než polovina párů z jejich vzorku mocenskou nerovnováhu, zejména pak nerovnováhu v činění rozhodnutí. Jejich studie dále ukázala, že za mocnějšího (a potažmo více dominantního) byl považován ten z partnerů, který byl ve vztahu méně citově zainteresovaný, jelikož byl na partnerovi méně závislý. Právě tento fakt může být důvodem, proč jsme v naší práci došli k opačným výsledkům. Naši participanti vykazovali velmi podobnou míru spokojenosti ve vztahu a je proto pravděpodobné, že žádný z partnerů nebyl ve vztahu citově méně zainteresovaný a proto se ve vztahu neprojevoval jako mocnější a více dominantní.

V sexuální dominanci se naopak ukázalo párování jedinců na principu komplementarity a to jak u heterosexuálních, tak homosexuálních párů. Heterosexuální partneři vykazovali opačné charakteristiky v aktuálně zastávané roli v sexu (submisivní či dominantní), v četnosti iniciace sexu i v míře odmítání pohlavního styku. Homosexuální páry vykazovaly známky komplementarity v preferované i skutečné roli v sexu (submisivní/dominantní a aktivní/pasivní) a četnosti iniciace pohlavního styku. Tyto výsledky tedy naznačují, že dominantní jedinci v sexuálních aktivitách vyhledávají sexuálně submisivní partnery a naopak. Tyto výsledky se shodují se závěry, ke kterým ve své studii došla Jozífková s Flegrem (2006). Jejich studie, která se zaměřovala na preference jedinců při výběru partnera v ohledu sexuální dominance a submisivity, ukázala, že více než polovina mužů a žen preferovala takového partnera, který v ohledu sexuální dominance či submisivity vykazoval opačné charakteristiky, než oni sami.

Naše hypotéza, která předpokládala, že se jedinci budou párovat na základě principu komplementarity, tedy byla potvrzena pouze z části.

9.3 Podobnost heterosexuálních a homosexuálních párů v míře homogamie či komplementarity

V rámci analýzy podobnosti heterosexuálně a homosexuálně orientovaných párů se ukázalo, že se od sebe tyto dvě skupiny respondentů signifikantně neliší v míře podobnosti

partnerů v osobnostní, vnitroskupinové ani partnerské dominanci. Skupiny se významně nešly ani v míře udávané partnerské spokojenosti. Rozdíl se ukázal pouze v případě sexuální dominance. Zatímco homosexuální páry vykazovaly princip komplementárního párování v ohledu preferencí i skutečného chování v ohledu aktivní či pasivní role v sexu, u heterosexuálních párů nebyl mezi partnery nalezen žádný vztah. Tento fakt mohl být dát tím, že otázky, dotazující se na preferovanou a skutečnou aktivní či pasivní roli v sexuálních aktivitách se v případě dotazníků pro heterosexuální a homosexuálních účastníky mírně lišily. Heterosexuálním účastníkům byla aktivní sexuální role definována jako přebírání iniciativy v sexuálních aktivitách, zatímco pasivní role jako přenechávání iniciativy partnerovi. V případě homosexuálních respondentů byla aktivní role definována jako insertivní a pasivní role jako receptivní.

Naše výsledky se rozcházejí s některými studii, podle kterých se míra homogamie u homosexuálních párů ve srovnání s páry heterosexuálními liší (Harry, 1984; Kurdek, 2003). Podle těchto autorů existuje předpoklad, že vzhledem k minoritnímu zastoupení homosexuálů v populaci, musí tito jedinci při výběru partnera slevovat ze svých nároků a tato nesnáze při hledání vhodného protějšku může vést ke snížené míře podobnosti mezi partnery ve srovnání s heterosexuálními páry. Důvodem, proč se nepotvrdily tyto předpoklady, může být fakt, že v dnešní době stoupl počet homosexuálních jedinců, kteří prošli procesem coming-outu a nemusí pro ně tedy být tak náročné, najít partnera, který odpovídá jejich preferencím, jako tomu bylo v minulosti.

Naše hypotéza, která předpokládala, že se heterosexuální a homosexuální páry nebudou lišit v míře homogamie a komplementarity, byla částečně vyvrácena.

9.4 Souvislost mezi podobností partnerů v ohledu dominance a partnerskou spokojeností

Naše výsledky ukázaly, že u heterosexuálních ani homosexuálních párů nemá míra podobnosti partnerů v ohledu osobnostní dominance významný vliv na partnerskou spokojenost v žádné z měřených subškál dotazníku DAS.

V případě vnitroskupinové dominance se výsledky lišily u jednotlivých skupin respondentů. Zatímco u heterosexuálních párů nebyla nalezena žádná souvislost mezi podobností partnerů ve vnitroskupinové dominanci a partnerskou spokojeností, u homosexuálních párů byl nalezen pozitivní vztah mezi podobností partnerů v tendenci k budování koalic a jejich spokojeností ve vztahu.

Při analýze souvislosti mezi mírou podobnosti partnerů v partnerské dominanci byl u heterosexuálních i homosexuálních párů zjištěn negativní vliv homogamie partnerů v dominanci v činění rozhodnutí na míru vyjadřování emocí a u heterosexuálních párů také na partnerskou soudržnost. Tyto výsledky se shodují se zjištěními, ke kterým došli Dryer a Horowitz (1997). Podle těchto autorů jsou partneři ve vztahu spokojenější v případě, že je jeden z nich více dominantní a druhý více submisivní, než v případě, kdy oba partneři vykazují podobnou míru dominance.

Výsledky, ke kterým jsme dospěli při zkoumání souvislosti mezi homogamií partnerů v sexuální dominanci a partnerskou spokojeností, nejsou zcela jednoznačné. U heterosexuálních párů se ukazuje, že jsou partneři spokojenější, čím méně si jsou podobní v sexuální dominanci. Tento výsledek odpovídá předpokladu, že aktivní role v sexu bývá spojována s maskulinitou, dominancí, mocí a kontrolou, pasivní role naopak s femininitou, submisí, zranitelností a podřízeností (Paz, 1993, citováno podle Carballo-Diéguez, 2004).

U homosexuálních párů měla pozitivní vliv na partnerskou soudržnost komplementarita partnerů v aktuálně zastávané submisivní či sexuální roli, zatímco komplementarita v odmítání pohlavního styku snižovala partnerskou spokojenost. Vzhledem k tomu, že aktivní role v sexuálních aktivitách homosexuálních párů byla definována jako role insertivní a pasivní role naopak jako receptivní, lze naše výsledky vysvětlit tím, že jeden z partnerů zastává při pohlavním styku roli aktivní a druhý pasivní. Výsledky týkající se iniciace pohlavního styku pak odpovídají tomu, že pokud jeden partner odmítá pohlavní styk častěji než partner druhý, může mít tento nesoulad následně negativní vliv na jejich partnerskou spokojenost.

Naše hypotéza, která předpokládala, že ta partnerství, která budou v ohledu dominance založena na principu komplementarity, budou vykazovat vyšší partnerskou spokojenost, byla potvrzena pouze z části.

9.5 Limity práce a návrhy k dalšímu zkoumání

- 1) Jsem si vědoma toho, že metoda sněhové koule, kdy účastníci sami šíří informaci o výzkumu dále, mezi své kamarády a známé, není ideální způsob, ale pro práci se sexuálními minoritami se jedná o nejčastější postup.
- 2) Pro příští výzkumy by bylo také přínosné rozšířit počet zkoumaných osob a zvětšit tak reprezentativnost vzorku a jeho statistickou sílu.
- 3) Zajímavé výsledky by jistě přineslo zahrnutí ženských homosexuálních párů do

výzkumu. V této studii se nám podařilo nasbírat kompletní data pouze od sedmi lesbických párů, což není dostatečně velký vzorek, aby mohl být považován za reprezentativní a vhodný pro kvantitativní analýzy. Ženské homosexuální páry proto nebyly do analýzy zahrnuty, ale v budoucnu by se mohlo jednat o velký přínos.

- 4) Při dalším zkoumání by bylo zajímavé zohlednit také partnerské preference, které se mohou od reálného výběru v mnoha ohledech lišit.
- 5) V budoucnu by bylo přínosné zahrnout do analýzy také hodnocení dominance jedinců jejich partnery a porovnat, zda a jak se liší sebehodnocení participantů od toho, jak vnímají míru dominance jejich partnerů.
- 6) Výzkumu se s velkou pravděpodobností zúčastnili především jedinci, kteří byli v partnerství spokojeni, i vzhledem k tomu, že byla požadována účast obou partnerů. V tomto směru tak můžeme mluvit o určité homogenosti vzorku.
- 7) Přesto, že dominance a moc představují dva související konstrukty, tato práce se zaměřila pouze na dominanci. Zajímavý rozměr by v budoucnu jistě přineslo také zohlednění zdrojů moci jedinců.

10. Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, zda se heterosexuální a mužští homosexuální jedinci párují v ohledu dominance na základě principu homogamie či komplementarity. Přínosem práce bylo, že k dominanci přistupovala ve čtyřech rovinách: dominance jako osobnostní rys, vnitroskupinová dominance, partnerská dominance a sexuální dominance. Studie dále zjišťovala, zda se heterosexuální páry liší v míře homogamie či komplementarity partnerů od párů homosexuálních. A dále se snažila odhalit, jaký vliv má ne/podobnost partnerů na partnerskou spokojenost. Přínosem práce je také fakt, že pracuje s reálnými páry a ne pouze s preferencemi pro výběr partnera. Jak se ukazuje, preference se mohou od reálného výběru výrazně lišit (Todd a kol., 2007).

V teoretické části práce byly shrnuty koncepty související s výběrem partnera a vymezeny a utříděny pojmy jako teorie homogamie, teorie komplementarity, dominance a partnerská spokojenost.

Empirická část pak naplnila své cíle. Výsledky ukázaly, že v ohledu osobnostní a vnitroskupinové dominance se při výběru partnera neuplatňují mechanismy homogamie a komplementarity a partneři se v tomto ohledu vzájemně výrazně nepodobali ani nelišili. V ohledu partnerské dominance se jedinci párovali na základě principu homogamie, partneři se podobali konkrétně v dominanci v činění rozhodnutí a v celkové partnerské dominanci. V sexuální dominanci byly naopak objeveny tendence k párování na základě principu komplementarity.

Skupiny respondentů (heterosexuální a homosexuální páry) se od sebe nelišily v míře homogamie v osobnostní, vnitroskupinové ani partnerské dominanci. Rozdíl nebyl nalezen ani v míře vykazované partnerské spokojenosti. Heterosexuální páry se od párů homosexuálních lišily pouze v sexuální dominanci, kdy homosexuální páry vykazovaly princip komplementárního párování v ohledu preferencí i skutečného chování v ohledu aktivní či pasivní role v sexu, zatímco u heterosexuálních párů nebyla mezi partnery nalezena žádná korelace.

Co se týká vlivu homogamie a komplementarity partnerů na jejich partnerskou spokojenost, bylo nalezeno několik souvislostí. U heterosexuálních párů měla homogamie partnerů v dominanci v činění rozhodnutí negativní vliv na partnerskou soudržnost a pozitivní vliv na míru vyjadřování emocí. U heterosexuálních párů byla dále partnerská spokojenost negativně ovlivněna homogamií v sexuální dominanci. U homosexuálních párů se ukázal pozitivní vliv homogamie partnerů v tendenci k budování koalic

na partnerskou spokojenost a naopak negativní vliv homogamie v dominanci v činění rozhodnutí na míru vyjadřování emocí. V případě sexuální dominance jsme objevili negativní vztah mezi homogamií partnerů v aktuálně zastávané dominantní či submisivní roli a partnerskou soudržností, ale naopak pozitivní vztah mezi homogamií v tom, jak často partneři odmítají svého partnera v sexu a partnerskou spokojeností.

Literatura

- Ahmetoglu, G., Swami, V., & Chamorro-Premuzic, T. (2010). The relationship between dimensions of love, personality, and relationship length. *Archives of sexual behavior*, 39(5), 1181-1190.
- Alvarez, L., & Jaffe, K. (2004). Narcissism guides mate selection: Humans mate assortatively, as revealed by facial resemblance, following an algorithm of "self seeking like". *Evolutionary Psychology*, 2(1), 147470490400200123.
- Amaro, H. (1995). Love, sex, and power: Considering women's realities in HIV prevention. *American psychologist*, 50(6), 437.
- Baenninger, R. (1981). Dominance: on distinguishing the baby from the bathwater. *Behavioral and Brain Sciences*, 4(03), 431-432.
- Bailey, J. M., Kim, P. Y., Hills, A., & Linsenmeier, J. A. (1997). Butch, femme, or straight acting? Partner preferences of gay men and lesbians. *Journal of personality and social psychology*, 73(5), 960.
- Bailey, J. M., Gaulin, S., Agyei, Y., & Gladue, B. A. (1994). Effects of gender and sexual orientation on evolutionarily relevant aspects of human mating psychology. *Journal of personality and social psychology*, 66(6), 1081.
- Barrett, L., Dunbar, R., & Lycett, J. (2002). *Human evolutionary psychology*. Princeton University Press
- Bártová, K. (2015). Preference a výběr partnera u homosexuálních jedinců, Disertační práce
- Bassett, J., Pearcey, S., & Dabbs Jr, J. M. (2001). Jealousy and partner preference among butch and femme lesbians. *Psychology, Evolution & Gender*, 3(2), 155-165.
- Bateson, P. (1979). How do sensitive periods arise and what are they for?. *Animal Behaviour*, 27, 470-486.
- Bateson, P. (1983). Optimal outbreeding. *Mate choice*, 257, 277.
- Baumeister, R. F., Catanese, K. R., & Vohs, K. D. (2001). Is there a gender difference in strength of sex drive? Theoretical views, conceptual distinctions, and a review of relevant evidence. *Personality and social psychology review*, 5(3), 242-273.
- Bentley, C. G., Galliher, R. V., & Ferguson, T. J. (2007). Associations among aspects of interpersonal power and relationship functioning in adolescent romantic couples. *Sex Roles*, 57(7-8), 483-495.
- Berezkei, T., & Csanaky, A. (1996). Mate choice, marital success, and reproduction in a modern society. *Ethology and Sociobiology*, 17(1), 17-35.

- Berezkei, T., Gyuris, P., Koves, P., & Bernath, L. (2002). Homogamy, genetic similarity, and imprinting; parental influence on mate choice preferences. *Personality and Individual Differences*, 33(5), 677-690.
- Berezkei, T., Gyuris, P., & Weisfeld, G. E. (2004). Sexual imprinting in human mate choice. *Proceedings of the Royal Society of London, Series B: Biological Sciences*, 271(1544), 1129-1134.
- Berezkei, T., Hegedus, G., & Hajnal, G. (2009). Facialmetric similarities mediate mate choice: sexual imprinting on opposite-sex parents. *Proceedings of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 276(1654), 91-98.
- Berger, C. R. (1994). Power, dominance, and social interaction. *Handbook of interpersonal communication*, 450, 507.
- Berzon, B. (2004). *Permanent partners: Building gay & lesbian relationships that last*. Plume Books.
- Betzig, L. L. (1986). *Despotism and differential reproduction: A Darwinian view of history*. Aldine Publishing Co.
- Blackwell, D. L., & Lichter, D. T. (2004). Homogamy among dating, cohabiting, and married couples. *The Sociological Quarterly*, 45(4), 719-737.
- Blaustein, A. R., Bekoff, M., Byers, J. A., & Daniel, T. J. (1991). Kin recognition in vertebrates: what do we really know about adaptive value?. *Animal Behaviour*, 41(6), 1079-1083.
- Blumstein, P., & Schwartz, P. (1983). *American couples: Money, work, sex*. New York: William Morrow and Company.
- Bowman, M. L. (1990). Coping efforts and marital satisfaction: Measuring marital coping and its correlates. *Journal of Marriage and the Family*, 463-474.
- Burgoon, J. K., & Dunbar, N. E. (2000). An interactionist perspective on dominance-submission: Interpersonal dominance as a dynamic, situationally contingent social skill. *Communications Monographs*, 67(1), 96-121.
- Burleson, B. R., & Denton, W. H. (1992). A new look at similarity and attraction in marriage: Similarities in social-cognitive and communication skills as predictors of attraction and satisfaction. *Communications Monographs*, 59(3), 268-287.
- Burr, W. R. (1970). Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle: A random middle class sample. *Journal of Marriage and the Family*, 29-37.
- Buss, D. M. (1991). Conflict in married couples: Personality predictors of anger and upset. *Journal of personality*, 59(4), 663-688..
- Buss, D. (2015). *Evolutionary psychology: The new science of the mind*. Psychology Press.

- Buss, D. M. (1984). Marital assortment for personality dispositions: Assessment with three different data sources. *Behavior genetics*, *14*(2), 111-123.
- Buss, D. M. (1981). Sex differences in the evaluation and performance of dominant acts. *Journal of Personality and Social Psychology*, *40*(1), 147.
- Buss, D. M., & Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of personality and social psychology*, *50*(3), 559.
- Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating. *Psychological review*, *100*(2), 204.
- Carballo-Diéguez, A., Dolezal, C., Nieves, L., Díaz, F., Decena, C., & Balan, I. (2004). Looking for a tall, dark, macho man... sexual-role behaviour variations in Latino gay and bisexual men. *Culture, Health & Sexuality*, *6*(2), 159-171.
- Cardell, M., Finn, S., & Marecek, J. (1981). Sex-Role Identity, Sex-Role Behavior, and Satisfaction in Heterosexual, Lesbian, and Gay Male Couples. *Psychology of Women Quarterly*, *5*(3), 488-494.
- Cattell, R. B., Eber, H. W., & Tatsuoka, M. M. (1970). *Handbook for the sixteen personality factor questionnaire (16 PF): In clinical, educational, industrial, and research psychology, for use with all forms of the test*. Institute for Personality and Ability Testing.
- Clark, R. D., & Hatfield, E. (1989). Gender differences in receptivity to sexual offers. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, *2*(1), 39-55.
- Cobey, K. D., Nicholls, M., Leongómez, J. D., & Roberts, S. C. (2015). Self-reported Dominance in Women: Associations with Hormonal Contraceptive use, Relationship Status, and Testosterone. *Adaptive Human Behavior and Physiology*, *1*(4), 449-459.
- Collias, N. E., & Collias, E. C. (1970). The behaviour of the West African village weaverbird. *Ibis*, *112*(4), 457-480.
- Colom Marañón, R., Aluja Fabregat, A., & García-López, Ó. (2002). Tendencias de emparejamiento selectivo en inteligencia, dureza de carácter, extraversión e inestabilidad emocional. *Psicothema*, *2002*, vol. 14, núm. 1, p. 154-158.
- Corrales, R. G. (1975). Power and satisfaction in early marriage. *Power in families*, 197-216.
- Costa, P. T., & MacCrae, R. R. (1992). *Revised NEO personality inventory (NEO PI-R) and NEO five-factor inventory (NEO FFI): Professional manual*. Psychological Assessment Resources.
- Cummins, D. (2005). Dominance, status, and social hierarchies. *The handbook of evolutionary psychology*, 676-697.

- De Bruyn, M. (1992). Women and aids in developing countries: The XIIth international conference on the social sciences and medicine. *Social Science & Medicine*, 34(3), 249-262.
- Díaz-Morales, J. F., Barreno, C. E., & Prieto, P. D. (2009). Emparejamiento selectivo en temperamento e inteligencia y su relación con la satisfacción marital. *Psicothema*, 21(2), 262-267.
- Dixon, A. F., Halliwell, G., East, R., Wignarajah, P., & Anderson, M. J. (2003). Masculine somatotype and hirsuteness as determinant of sexual attractiveness to women. *Archive of Sexual Behavior*, 32, 29-39.
- Dovidio, J. F., Brown, C. E., Heltman, K., Ellyson, S. L., & Keating, C. F. (1988). Power displays between women and men in discussions of gender-linked tasks: A multichannel study. *Journal of personality and Social Psychology*, 55(4), 580.
- Drews, C. (1993). The concept and definition of dominance in animal behaviour. *Behaviour*, 125(3), 283-313.
- Dryer, D. C., & Horowitz, L. M. (1997). When do opposites attract? Interpersonal complementarity versus similarity. *Journal of personality and social psychology*, 72(3), 592.
- Dunbar, N. E. (2004). Theory in progress: Dyadic power theory: Constructing a communication-based theory of relational power. *Journal of Family Communication*, 4(3-4), 235-248.
- Dunbar, N. E., Bippus, A. M., & Young, S. L. (2008). Interpersonal dominance in relational conflict: A view from dyadic power theory. *Interpersona*, 2(1), 1.
- Dunbar, N. E., & Burgoon, J. K. (2005). Perceptions of power and interactional dominance in interpersonal relationships. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(2), 207-233.
- Escorial, S., & Martín-Buro, C. (2012). The role of personality and intelligence in assortative mating. *The Spanish journal of psychology*, 15(02), 680-687.
- Estroff, S. D., & Nowicki, S. (1992). Interpersonal complementarity, gender of interactants, and performance on puzzle and word tasks. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 18(3), 351-356.
- Farber, B. (1957). An index of marital integration. *Sociometry*, 20(2), 117-134.
- Feng, D., & Baker, L. (1994). Spouse similarity in attitudes, personality, and psychological well-being. *Behavior Genetics*, 24(4), 357-364.
- Flegr, J., (2004): Evoluční biologie: Praha, *Academia*
- Folstad, I., & Karter, A. J. (1992). Parasites, bright males, and the immunocompetence handicap. *American Naturalist*, 603-622.

- Gangestad, S. W., & Simpson, J. A. (2000). The evolution of human mating: Trade-offs and strategic pluralism. *Behavioral and brain sciences*, 23(04), 573-587.
- Gartlan, J. S. (1968). Structure and function in primate society. *Folia Primatologica*, 8(2), 89-120.
- Gilbert, P. (1992). *Depression. The Evolution of Powerlessness*. Hillsdale, NJ (Erlbaum) 1992.
- Gilbert, P. (1989). *Human Nature and Suffering*. Hillsdale, NJ (Erlbaum) 1989.
- Goldberg, L. R. (1999). A broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models. *Personality psychology in Europe*, 7(1), 7-28.
- Grammer, K., & Thornhill, R. (1994). Human (*Homo sapiens*) facial attractiveness and sexual selection: the role of symmetry and averageness. *Journal of comparative psychology*, 108(3), 233.
- Gyuris, P., Bernáth, L., & Bereczkei, T. (2005). Homogamy, Personality, and Mate Choice Among Heterosexual and Homosexual Men. *Journal of Cultural and Evolutionary Psychology*, 3(3-4), 311-317.
- Hamilton, W. D. (1964). The genetical evolution of social behaviour. I.
- Harry, J. (1984). *Gay couples*. Praeger Publishers.
- Hayesová, N. (1998). *Základy sociální psychologie. Praha: Portál*. ISBN 80-7178-763-9.
- Henley, N. M. (1995). Body politics revisited: What do we know today. *Gender, power, and communication in human relationships*, 27-61.
- Higgins, A. (2004): *Genetic Consequences of Assortative Mating*.
- Huston, T. L. (1973). Ambiguity of acceptance, social desirability, and dating choice. *Journal of Experimental Social Psychology*, 9(1), 32-42.
- Cheney, D. L., & Seyfarth, R. M. (2008). *Baboon metaphysics: the evolution of a social mind*.
University of Chicago Press.
- Jackson, D. N. (1965). *Personality research form*. Research psychologists Press, Incorporated.
- Jaffe, K., & Chacon-Puignau, G. (1995). Assortative mating: sex differences in mate selection for married and unmarried couples. *Human Biology*, 111-120.
- Jencks, C. (1979). *Who Gets Ahead? The Determinants of Economic Success in America*.

- Jennions, M. D., & Petrie, M. (1997). Variation in mate choice and mating preferences: a review of causes and consequences. *Biological Reviews*, 72(2), 283-327.
- Jepsen, L. K., & Jepsen, C. A. (2002). An empirical analysis of the matching patterns of same-sex and opposite-sex couples. *Demography*, 39(3), 435-453.
- Josephs, R. A., Newman, M. L., Brown, R. P., & Beer, J. M. (2003). Status, testosterone, and human intellectual performance stereotype threat as status concern. *Psychological Science*, 14(2), 158-163.
- Jozifkova, E., & Flegr, J. (2006). Dominance, submissivity (and homosexuality) in general population. Testing of evolutionary hypothesis of sadomasochism by internet-trap-method. *Neuroendocrinology Letters*, 27(6), 711-718.
- Julian, T., & McKenry, P. C. (1989). Relationship of testosterone to men's family functioning at mid-life: A research note. *Aggressive Behavior*, 15(4), 281-289.
- Kalmijn, M., & Flap, H. (2001). Assortative meeting and mating: Unintended consequences of organized settings for partner choices. *Social forces*, 79(4), 1289-1312.
- Kalmijn, M. (1991). Status homogamy in the United States. *American journal of Sociology*, 496-523.
- Keller, M. C., Thiessen, D., & Young, R. K. (1996). Mate assortment in dating and married couples. *Personality and Individual Differences*, 21(2), 217-221.
- Kelly, P. J., & Morgan-Kidd, J. (2001). Social Influences on the Sexual Behaviors of Adolescent Girls in At-Risk Circumstances. *Journal of Obstetric, Gynecologic, & Neonatal Nursing*, 30(5), 481-489.
- Kenny, D. A., & Kashy, D. A. (1994). Enhanced co-orientation in the perception of friends: A social relations analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(6), 1024.
- Kenrick, D. T., & Keefe, R. C. (1992). Age preferences in mates reflect sex differences in human reproductive strategies. *Behavioral and Brain Sciences*, 15(01), 75-91.
- Kenrick, D. T., Li, N. P., & Butner, J. (2003). Dynamical evolutionary psychology: individual decision rules and emergent social norms. *Psychological review*, 110(1), 3.
- Kinsey, A. C., Pomeroy, W. P., & Martin, C. E. (1949). Sexual Behaviour in the Human Male. *Journal of Neuropathology & Experimental Neurology*, 8(1), 121.
- Komter, A. (1989). Hidden power in marriage. *Gender & Society*, 3(2), 187-216.
- Kratochvíl, S. (2006). Manželská a rodinná terapie. *Praha: Portál*.
- Kraus, J. (2005). *Nový akademický slovník cizích slov: A-Ž*. Academia.

- Krupp, D. B., DeBruine, L. M., & Barclay, P. (2008). A cue of kinship promotes cooperation for the public good. *Evolution and Human Behavior*, 29(1), 49-55.
- Kurdek, L. A. (1994). Areas of conflict for gay, lesbian, and heterosexual couples: What couples argue about influences relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 923-934.
- Kurdek, L. A. (2003). Differences between gay and lesbian cohabiting couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 20(4), 411-436.
- Ladd, G. W. (1999). Peer relationships and social competence during early and middle childhood. *Annual review of psychology*, 50(1), 333-359.
- Laeng, B., Mathisen, R., & Johnsen, J. A. (2007). Why do blue-eyed men prefer women with the same eye color?. *Behavioral Ecology and Sociobiology*, 61(3), 371-384.
- Leung, K. (1988). Some determinants of conflict avoidance. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 19(1), 125-136.
- Li, N. P. (2007). Mate preference necessities in long-and short-term mating: People prioritize in themselves what their mates prioritize in them. *Acta Psychologica Sinica*, 39(3), 528.
- Lieberman, D. (2009). Rethinking the Taiwanese minor marriage data: evidence the mind uses multiple kinship cues to regulate inbreeding avoidance. *Evolution and Human Behavior*, 30(3), 153-160.
- Lieberman, D., Tooby, J., & Cosmides, L. (2007). The architecture of human kin detection. *Nature*, 445(7129), 727-731.
- Lippa, R. A. (2009). *Pohlaví: příroda a výchova*. Academia.
- Little, A. C., Burt, D. M., & Perrett, D. I. (2006). Assortative mating for perceived facial personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40(5), 973-984.
- Little, A. C., Jones, B. C., Burt, D. M., & Perrett, D. I. (2007). Preferences for symmetry in faces change across the menstrual cycle. *Biological psychology*, 76(3), 209-216.
- Little, A. C., Penton-Voak, I. S., Burt, D. M., & Perrett, D. I. (2003). Investigating an imprinting-like phenomenon in humans: partners and opposite-sex parents have similar hair and eye colour. *Evolution and Human Behavior*, 24(1), 43-51.
- Lorenz, K. Z. (1937). The companion in the bird's world. *The Auk*, 54(3), 245-273.
- Lund, O. C. H., Tamnes, C. K., Moestue, C., Buss, D. M., & Vollrath, M. (2007). Tactics of hierarchy negotiation. *Journal of Research in Personality*, 41(1), 25-44.
- Mazur, A., & Booth, A. (1998). Testosterone and dominance in men. *Behavioral and brain sciences*, 21(03), 353-363.

- McCrae, R. R., Martin, T. A., Hrebickova, M., Urbánek, T., Boomsma, D. I., Willemsen, G., & Costa, P. T. (2008). Personality trait similarity between spouses in four cultures. *Journal of personality, 76*(5), 1137-1164.
- McLeod, J. D. (1995). Social and psychological bases of homogamy for common psychiatric disorders. *Journal of Marriage and the Family, 201-214*.
- Meier, A., Hull, K. E., & Ortyl, T. A. (2009). Young adult relationship values at the intersection of gender and sexuality. *Journal of Marriage and Family, 71*(3), 510-525.
- Miller, G. F., & Todd, P. M. (1998). Mate choice turns cognitive. *Trends in cognitive sciences, 2*(5), 190-198.
- Miner, E. J., Shackelford, T. K., & Starratt, V. G. (2009). Mate value of romantic partners predicts men's partner-directed verbal insults. *Personality and Individual Differences, 46*(2), 135-139.
- Moskowitz, D. A., & Hart, T. A. (2011). The influence of physical body traits and masculinity on anal sex roles in gay and bisexual men. *Archives of Sexual Behavior, 40*(4), 835-841.
- Nowicki, S., & Manheim, S. (1991). Interpersonal complementarity and time of interaction in female relationships. *Journal of Research in Personality, 25*(3), 322-333.
- Ortega, S. T., Whitt, H. P., & William, J. A. (1988). Religious homogamy and marital happiness. *Journal of Family Issues, 9*(2), 224-239.
- Pawlowski, B. (2003). Variable preferences for sexual dimorphism in height as a strategy for increasing the pool of potential partners in humans. *Proceedings of the Royal Society of London B: Biological Sciences, 270*(1516), 709-712.
- Penton-Voak, I. S., Perrett, D. I., & Peirce, J. W. (1999). Computer graphic studies of the role of facial similarity in judgements of attractiveness. *Current Psychology, 18*(1), 104-117.
- Peplau, L. A. (2003). Human sexuality how do men and women differ?. *Current directions in psychological science, 12*(2), 37-40.
- Peplau, L. A. (1979). Power in dating relationships. *Women: A feminist perspective, 106-121*.
- Peplau, L. A. (1983). Roles and gender. *Close relationships, 220-264*.
- Peplau, L. A., & Campbell, S. M. (1989). The balance of power in dating and marriage. *Women: A feminist perspective, 121-137*.
- Peplau, L. A., & Cochran, S. D. (1990). A relationship perspective on homosexuality. *Homosexuality/heterosexuality: Concepts of sexual orientation, 321-349*.

- Perrett, D., Penton-Voak, I. S., Little, A. C., Tiddeman, B. P., Burt, D. M., Schmidt, N., ... & Barrett, L. (2002). Facial attractiveness judgements reflect learning of parental age characteristics. *Proceedings of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 269(1494), 873-880.
- Popp, J.L. & Devore, I. (1979). Aggressive competition and social dominance theory: synopsis. - In: The great apes. (D.A. Hamburg & E.R. McCown, eds). *The Benjamin/Cummings Publishing Co.*, Menlo Park, p. 317-338.
- Pulerwitz, J., Gortmaker, S. L., & DeJong, W. (2000). Measuring sexual relationship power in HIV/STD research. *Sex Roles*, 42(7-8), 637-660.
- Purifoy, F. E., & Koopmans, L. H. (1979). Androstenedione, testosterone, and free testosterone concentration in women of various occupations. *Social Biology*, 26(3), 179-188.
- Quirk, J. (2007). Po čem ženy touží a proč se muži nechtějí vázat. Praha: *Euromedia Group*
- Regan, P. C., & Berscheid, E. (1997). Gender differences in characteristics desired in a potential sexual and marriage partner. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 9(1), 25-37.
- Regan, P. C., Levin, L., Sprecher, S., Christopher, F. S., & Gate, R. (2000). Partner preferences: What characteristics do men and women desire in their short-term sexual and long-term romantic partners?. *Journal of Psychology & Human Sexuality*, 12(3), 1-21.
- Roberts, S. C., Little, A. C., Gosling, L. M., Perrett, D. I., Carter, V., Jones, B. C., ... & Petrie, M. (2005). MHC-heterozygosity and human facial attractiveness. *Evolution and Human Behavior*, 26(3), 213-226.
- Rollins, B. C., & Bahr, S. J. (1976). A theory of power relationships in marriage. *Journal of Marriage and the Family*.
- Roney, J. R., Mahler, S. V., & Maestripieri, D. (2003). Behavioral and hormonal responses of men to brief interactions with women. *Evolution and human Behavior*, 24(6), 365-375.
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101.
- Rushton, J. P. (1989). Genetic similarity, human altruism, and group selection. *Behavioral and Brain sciences*, 12(03), 503-518.
- Russon, A. E., & Waite, B. E. (1991). Patterns of dominance and imitation in an infant peer group. *Ethology and sociobiology*, 12(1), 55-73.
- Sanderson, T. (1994). *Terry Sanderson's A to Z of Gay Sex: An Erotic Alphabet*. Other Way Press.

- Sarantakos, S. (1998). Sex and power in same-sex couples. *The Australian Journal of Social Issues*, 33(1), 17.
- Seltzer, J. A. (2000). Families formed outside of marriage. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1247-1268.
- Shepherd, J. W., & Ellis, H. D. (1972). Physical attractiveness and selection of marriage partners. *Psychological Reports*, 30(3), 1004-1004.
- Schaffner, B., & Senic, N. (2006). Rights or benefits? Explaining the sexual identity gap in American political behavior. *Political Research Quarterly*, 59(1), 123-132.
- Schjelderup-Ebbe, T. (1922). Zur Sozialpsychologie des Haushuhnes. *Zeitschrift für Psychologie*, 87, 225-252.
- Schumm, W. R., Paff-Bergen, L. A., Hatch, R. C., Obiorah, F. C., Copeland, J. M., Meens, L. D., & Bugaighis, M. A. (1986). Concurrent and discriminant validity of the Kansas Marital Satisfaction Scale. *Journal of Marriage and the Family*, 381-387.
- Simpson, J. A. (1987). The dissolution of romantic relationships: Factors involved in relationship stability and emotional distress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(4), 683.
- Singh, D., Vidaurri, M., Zambarano, R. J., & Dabbs Jr, J. M. (1999). Lesbian erotic role identification: behavioral, morphological, and hormonal correlates. *Journal of personality and social psychology*, 76(6), 1035.
- Smits, J. (2003). Social closure among the higher educated: Trends in educational homogamy in 55 countries. *Social Science Research*, 32(2), 251-277.
- Sokol, J. (2007). Moc, peníze a právo. *Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš*.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring dyadic adjustment: New scales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 15-28.
- Sprecher, S., & Felmlee, D. (1997). The balance of power in romantic heterosexual couples over time from "his" and "her" perspectives. *Sex Roles*, 37(5), 361-379.
- Strayer, F. F., & Trudel, M. (1984). Developmental changes in the nature and function of social dominance among young children. *Ethology and Sociobiology*, 5(4), 279-295.
- Thompson, R. J. (1984). Production, reproductive effort, reproductive value and reproductive cost in a population of the blue mussel *Mytilus edulis* from a subarctic environment. *Marine ecology. Progress series*, 16(3), 249-257.
- Todd, P. M., Penke, L., Fasolo, B., & Lenton, A. P. (2007). Different cognitive processes underlie human mate choices and mate preferences. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 104(38), 15011-15016.

- Trivers, R. (1972). *Parental investment and sexual selection* (Vol. 136, p. 179). Biological Laboratories, Harvard University.
- Tucker, J. S., & Anders, S. L. (1998). Adult attachment style and nonverbal closeness in dating couples. *Journal of Nonverbal Behavior*, 22(2), 109-124.
- Valentova, J. V., Bártová, K., Štěrbová, Z., & Varella, M. A. C. (2016). Preferred and actual relative height are related to sex, sexual orientation, and dominance: Evidence from Brazil and the Czech Republic. *Personality and Individual Differences*.
- Vohlídalová, M., & Maříková, H. (2011). Rozpady kohabitací, rozvody manželství: jiné a/nebo stejné sociální fenomény?. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*, 12(2), 3-15.
- Wang, R. H., Wang, H. H., & Hsu, H. Y. (2007). A relationship power scale for female adolescents: preliminary development and psychometric testing. *Public Health Nursing*, 24(1), 81-90.
- Warriner, C. C., Lemmon, W. B., & Ray, T. S. (1963). Early experience as a variable in mate selection. *Animal Behaviour*, 11(2), 221-224.
- Watson, D., Klohnen, E. C., Casillas, A., Nus Simms, E., Haig, J., & Berry, D. S. (2004). Match makers and deal breakers: Analyses of assortative mating in newlywed couples. *Journal of personality*, 72(5), 1029-1068.
- Wedekind, C., Seebeck, T., Bettens, F., & Paepke, A. J. (1995). MHC-dependent mate preferences in humans. *Proceedings of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 260(1359), 245-249.
- Weiss, P. (2002). *Sexuální deviace*. Praha. Portál.
- Weiss, P. (2005). *Sexuální zneužívání dětí*. Grada Publishing as.
- Williams, J. E., & Bennett, S. M. (1975). The definition of sex stereotypes via the adjective check list. *Sex Roles*, 1(4), 327-337.
- Wilson Edward, O. (1975). *Sociobiology: the new synthesis*. Cambridge, MA: Belknap.
- Zahavi, A. (1975). Mate selection—a selection for a handicap. *Journal of theoretical Biology*, 53(1), 205-214.
- Zuroff, D. C., Fournier, M. A., Patall, E. A., & Leybman, M. J. (2010). Steps toward an evolutionary personality psychology: Individual differences in the social rank domain. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 51(1), 58.

Seznam příloh

Příloha č. 1a: Náborový leták (pro heterosexuální účastníky)



Výzkum vývoje partnerských vztahů

Probíhající pod záštitou FHS Univerzity Karlovy a je podpořen Grantovou agenturou ČR a Grantovou agenturou UK



Partnerství?

ZASTAVTE SE NA CHVÍLI A ZÚČASTNĚTE SE !



Proč?

- ♦ finanční odměna 200 Kč
- ♦ poznáte kvality a nedostatky Vašeho vztahu



Jak?

- ♦ pomocí internetu
- ♦ otázky zodpovíte za 40 min

Kritéria účasti:

1. věk partnerů 18 - 60 let
2. zúčastnit se mohou heterosexuálně orientovaní muži a ženy, kteří mají v současné době partnera/partnerku.
3. dále je nezbytné, aby se výzkumu kromě Vás zúčastnil/a i Váš partner/Vaše partnerka.



Máte zájem se zúčastnit?

Kontaktujte nás na emailu: vyzkum-partnerstvi@mail.fhs.cuni.cz

Za výzkumný tým: Kateřina Breslerová, Mgr. Jakub Binter, Mgr. Kateřina Klapilová, PhD. a Mgr. Klára Bártová

Příloha č. 1b: Náborový leták (pro homosexuální participanty)



Výzkum vývoje partnerských vztahů

Probíhající pod záštitou FHS Univerzity Karlovy a je podpořeno Grantovou agenturou ČR a Grantovou agenturou UK



ZASTAVTE SE NA CHVÍLI A ZÚČASTNĚTE SE !



Proč?

- ♦ finanční odměna 200 Kč
- ♦ poznáte kvality a nedostatky Vašeho vztahu



Jak?

- ♦ pomocí internetu
- ♦ otázky zodpovíte za 40 min

Kritéria účasti:

1. věk partnerů 18 - 60 let
2. zúčastnit se mohou homosexuálně orientovaní muži a ženy, kteří mají v současné době partnera/partnerku.
3. dále je nezbytné, aby se výzkumu kromě Vás zúčastnil/a i Váš partner/Vaše partnerka.



Máte zájem se zúčastnit?

Kontaktujte nás na emailu: partnersky-vyzkum@mail.fhs.cuni.cz

Za výzkumný tým: Kateřina Breslerová, Mgr. Jakub Binter, Mgr. Kateřina Klapilová, PhD. a Mgr. Klára Bártová

Příloha č. 2: Náborový e-mail

Dobrý den,

za výzkumný tým Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze bychom Vás tímto chtěli požádat o spolupráci a pomoc s rozsáhlým **psychologickým výzkumem „Vývoj partnerských vztahů“**.

Cílem výzkumu je sledovat současný vývoj partnerských vztahů v naší republice a popsat fenomény, které ovlivňují vývoj spokojenosti partnerů v průběhu jejich vztahu. Výzkum je plánován na období jednoho až tří let, přičemž účastnit se můžete opakovaně (opakovaná účast je naopak velmi preferována).

Výzkum probíhá formou **vyplnění online dotazníku**. Vyplnění dotazníku je zcela anonymní a není možné podle vyplněných údajů dohledat konkrétního hodnotitele. Délka vyplňování dotazníků je individuální, v průměru zabere 40 minut. Za Vaši ochotu a čas, který věnujete této studii, budete odměněni finanční částkou ve výši 200 Kč (za Vaši účast a účast Vašeho partnera/Vaší partnerky). Ani jeden z partnerů nebude mít přístup k vyplněným datům toho druhého.

Kritéria účasti:

- 1) V současné době máte partnera/partnerku
- 2) Věk Vás a Vašeho partnera je mezi 18 – 60 lety
- 2) Výzkumu se zúčastní kromě Vás i Váš partner/Vaše partnerka

Pokud máte zájem zúčastnit se, **kontaktujte nás na emailu:**

Pro heterosexuální páry: vyzkum-partnerstvi@mail.fhs.cuni.cz

Pro homosexuální páry: partnersky-vyzkum@mail.fhs.cuni.cz

Rozšířte prosím tuto informaci mezi své známé a kamarády!

Za výzkumný tým,

Bc. Kateřina Breslerová, Mgr. Klára Bártová, PhD., Mgr. Jakub Binter a Mgr. Kateřina Klapilová, Ph.D.

Příloha č. 3: Informovaný souhlas

Dobrý den,

vítejte na stránkách výzkumu vývoje partnerských vztahů, který se koná pod záštitou Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy s podporou Grantové agentury ČR a Grantové agentury UK. Cílem výzkumu je sledovat současný vývoj partnerských vztahů v naší republice a popsat fenomény, které ovlivňují vývoj spokojenosti partnerů v průběhu jejich vztahu.

Otázky a testy, které budou následovat, se týkají zejména fungování Vašeho partnerství či Vaší partnerské historie a Vašich i partnerových osobnostních charakteristik. Věříme, že Vám tyto otázky umožní zamyslet se nad rozličnými oblastmi Vašeho partnerského vztahu či nad jeho vývojem, což může být místy i zábavné - málokdy si člověk najde čas se nad svým partnerstvím komplexně zamyslet. Velmi důležité je, abyste vše vyplňovali v klidu a v soukromí a nediskutovali své odpovědi s partnerem (po odeslání však můžete vše s partnerem/partnerkou probrat). Vyplňování aplikace je zcela intuitivní, řiďte se instrukcemi přítomnými na každé stránce. Délka vyplňování by neměla přesáhnout 40 min (můžete vyplnit pouze část a zbytek doplnit později. K rozpracovanému dotazníku se tedy můžete vrátit, a to po dobu dvou dnů od Vašeho prvního přihlášení), průběh vyplňování můžete sledovat na počítačle dole na každé stránce. Po vyplnění nás prosím opět kontaktujete na email kvůli vyplacení Vaší odměny.

Za výzkumný tým se zavazujeme, že: veškeré údaje, jež uvedete, budou anonymizovány a vedeny pod náhodně přidělenými číselnými kódy, nebudou spojeny s žádnými údaji umožňujícími Vaši identifikaci. Vaše jméno se nebude nikdy vyskytovat v referátech o této studii. Tato data budou použita pouze k vědeckým účelům. V případě Vašeho zájmu budou na Vaši emailovou adresu zasílány publikace, které budou založeny na výsledcích tohoto výzkumu. Za vyplnění dotazníku máte nárok na finanční odměnu ve výši 200,-/pár (vyplacení finanční odměny je podmíněno účastí obou partnerů).

Přejeme příjemné vyplňování, v případě jakéhokoliv problému nás kontaktujete na emailu:

partnersky-vyzkum@mail.fhs.cuni.cz

Za výzkumný tým,

Bc. Kateřina Breslerová, Mgr. Jakub Binter, Mgr. Kateřina Klapilová, PhD. a Mgr. Klára Bártová, Ph.D.

- Ano, souhlasím (1)

- Ne, nesouhlasím (2)

Příloha č. 5: Soubor dotazníků

Socio-demografický dotazník

Uveďte prosím své pohlaví:

- Muž (1)
- Žena (2)

Považujete se za osobu (označte prosím jednu z možností):

- Výhradně heterosexuální (1)
- Převážně heterosexuální (2)
- Spíše heterosexuální (3)
- Bisexuální (4)
- Spíše homosexuální (5)
- Převážně homosexuální (6)
- Výhradně homosexuální (7)

Kolik je Vám let?

Kolik let je Vašemu partnerovi?

Jak dlouho jste nyní se svým partnerem? Zadejte prosím počet let a měsíců (údaje prosím zaokrouhlete na celá čísla).

- Let (1)
- Měsíců (2)

Označil byste vztah se svým partnerem jako dlouhodobý? Pozn. Dlouhodobým vztahem je myšlen takový vztah, který považujete za perspektivní a v němž plánuje s partnerem společnou budoucnost.

- Ano (1)
- Ne (2)

Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Neukončené základní vzdělání nebo základní vzdělání (1)
- Střední odborné (bez maturity) (2)
- Úplné střední (s maturitou) (3)
- Nástavbové studium (včetně pomaturitního studia) (4)
- Vyšší odborné vzdělání (Dis.) (5)
- Neukončené vysokoškolské vzdělání (6)
- Bakalářské (Bc., BcA.) (7)
- Magisterské (Ing., MUDr., JUDr., PhDr., Mgr., aj.) (8)
- Doktorské (Ph.D., ThD., DrSc., CSc.) (9)

Jaké je v současnosti Vaše zaměstnání? (Uveďte název pozice, kterou vykonáváte, například instalatér, manažerka; pokud studujete, uveďte název oboru, například

andragogika; pokud studujete i pracujete, uveďte pozici, kterou vykonáváte, tak i obor, který studujete.)

- Pracuji (na plný úvazek) (1)
- Pracuji (na částečný úvazek) (2)
- Studuji a pracuji (3)
- Studuji (4)
- Nepracuji (5)
- Nestuduji a nepracuji (6)

Ohodnoťte prosím Váš čistý měsíční příjem:

- Do 5 tisíc (1)
- 5 - 8 tisíc (2)
- 8 - 10 tisíc (3)
- 10 - 15 tisíc (4)
- 15 - 20 tisíc (5)
- 20 - 30 tisíc (6)
- 30 - 40 tisíc (7)
- 40 - 50 tisíc (8)
- 50 tisíc a více (9)

International Personality Item Pool (IPIP)

Následující oddíl obsahuje výroky popisující lidské chování. Každý výrok si, prosím, nejprve pečlivě přečtete a poté na sedmibodové škále označte jedno číslo, které Vás nejlépe vystihuje. Charakterizujte se tak, jaký/á v současnosti jste, nikoli jaký/á byste si přál/a být v budoucnosti.

	Rozhodně ano (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Rozhodně ne (7)
Snažím se být úspěšnější než ostatní (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Snažím se přetrumfnout/předčit ostatní (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Nerozpakuji se opravovat ostatní (3)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Snažím se, aby ostatní dělali to, co chci já (4)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Požaduji od ostatních vysvětlení jejich chování (5)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Když s někým mluvím, chci určovat směr rozhovoru (6)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Nebojím se kritizovat ostatní (7)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Často zpochybňuji názory ostatních (8)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Rád/a stanovuji pravidla pro ostatní (9)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vyvíjím nátlak na ostatní (10)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Nesnáším vypadat ctižádostivě (11)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Rank Style With Peers Questionnaire (RSPQ)

Níže jsou uvedeny výroky týkající se Vašeho vztahu s vrstevníky. Na uvedené škále, prosím, zaškrtněte, do jaké míry o Vaší osobě dané výroky vypovídají.

	Rozhodně ano (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	Rozhodně ne (7)
Nečiní mi potíže ujmout se vedoucí role. (tj. pokud Vám činní potíže ujmout se vedoucí role, zaškrtněte „Rozhodně ne“) (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Často se ujímám iniciativy a předkládám/činím návrhy. (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Často propaguji/se snažím prosadit své nápady, názory a cíle. (3)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
V určité fázi mi nečiní obtíže učinit konečné rozhodnutí za skupinu, aby se záležitost vyřešila. (4)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Když s něčím přijdu, snažím se to asertivně prosadit. (5)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Když něčím hodnotným přispějí ostatní, uvědomuji si to a pochválím je. (6)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Snažím se naslouchat návrhům ostatních. (7)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ke stanoviskům druhých lidí se snažím přistupovat citlivě. (8)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vážím si týmové práce/spolupráce s druhými lidmi. (9)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Dojde-li k neshodám, zvažuji kompromis mezi svými návrhy a návrhy ostatních. (10)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Dávám přednost spolupráci. (11)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Než učiním rozhodnutí, radím se s mnoha lidmi. (12)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Někdy si myslím, že je nutné, aby šla loajalita stranou – jinak se věci nepohnou kupředu. (13)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Mám zato, že někdy je v zájmu zlepšení mé sociální pozice nutné, aby o mých osobních záměrech ostatní nevěděli. (14)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Udělám cokoli, abych si polepšil/a – ať to stojí, co to stojí. (15)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Ctižádostivý člověk si přílišnou loajalitu k ostatním nemůže dovolit. (16)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Soupeřím, když pro mě výsledek vypadá příznivě. (17)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Sexual relationship power scale (SRPS)

Uved'te, nakolik souhlasíte s následujícími výroky:

	Zcela souhlasím (1)	(2)	(3)	(4)	Zcela nesouhlasím (5)
Nejčastěji s partnerem děláme to, co chce dělat on. (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Můj partner mi nedovolí oblékat si určité věci. (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Když jsme s partnerem spolu, moc nemluví. (3)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>			<input type="radio"/>
V důležitých rozhodnutích, která se nás týkají, má hlavní slovo můj partner. (4)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Můj partner mi říká, s kým mohu trávit svůj čas. (5)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
V našem vztahu se cítím jako v pasti. (6)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Můj partner si dělá co, chce, i když si nepřeji, aby to dělal. (7)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>			<input type="radio"/>
Jsem více oddaný našemu vztahu než je mu oddaný můj partner. (8)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Když se s partnerem rozcházíme v názoru, partner si většinou prosadí svou. (9)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Můj partner je více nezávislý na našem partnerství než já. (10)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>			<input type="radio"/>
Můj partner chce vždy vědět, kde se nacházím. (11)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Je možné, že můj partner má sex s někým jiným. (12)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>			<input type="radio"/>
	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>			<input type="radio"/>

Vyplňte prosím následující tabulku:

	Vždy já (1)	Většinou já (2)	Oba (3)	Většinou partner (4)	Vždy partner (5)
Kdo obvykle rozhoduje o tom, se kterými přáteli si vyrazíte ven (do divadla, na výlet apod.)? (1)	0	0	0	0	0
Kdo obvykle rozhoduje o tom, jestli budete mít spolu sex? (2)	0	0	0	0	0
Kdo obvykle rozhoduje o tom, co budete společně dělat? (3)	0	0	0	0	0
Kdo obvykle rozhoduje o tom, kdy si promluvíte o závažných věcech (diskuse o problému apod.)? (4)	0	0	0	0	0
Obecně, kdo má podle Vás ve Vašem vztahu větší moc? (5)	0	0	0	0	0
Kdo obvykle rozhoduje o tom, jaké sexuální aktivity budete praktikovat? (6)	0	0	0	0	0
Kdo obvykle rozhoduje o tom, jak často se budete vídat? (Pokud spolu bydlíte, na otázku neodpovídejte) (7)	0	0	0	0	0

Dotazník sexuální dominance (pro heterosexuální participanty)

Uveďte prosím, zda by Vám v partnerství obecně vyhovovala spíše dominantní či submisivní (= podřízená) role v sexuálních aktivitách.

- Zcela submisivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela dominantní (7)

Uveďte prosím, zda v současném partnerství zastáváte v sexuálních aktivitách vůči partnerovi/partnerce spíše dominantní či spíše submisivní (= podřízenou) roli.

- Zcela submisivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela dominantní (7)

Doplňte prosím následující procentuální tabulku:

V kolika procentech případů Váš partner/Vaše partnerka iniciuje pohlavní styk? (1)

V kolika procentech případů Váš partner/Vaše partnerka odmítá Vaše návrhy na pohlavní styk? (2)

V kolika procentech případů odmítáte partnerovy/partnerčiny návrhy na pohlavní styk? (3)

Uveďte prosím, zda v sexu upřednostňujete pasivní (iniciativu necháváte spíše na partnerovi/partnerce) či aktivní (v sexu jste iniciativnější Vy) roli. Odpověď na škále "4" znamená, že nepreferujete vyhraněnou roli v sexu nebo preferujete role pravidelně střídát.

- Zcela aktivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela pasivní (7)

Uveďte prosím, zda jste v sexu s partnerem/partnerkou většinou v pasivní (iniciativu necháváte spíše na partnerovi/partnerce) či v aktivní (v sexu jste iniciativnější Vy) roli. Odpověď na škále "4" znamená, že nemáte vyhraněnou roli v sexu nebo role pravidelně střídáte.

- Zcela aktivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela pasivní (7)

Dotazník sexuální dominance (pro homosexuální participanty)

Uveďte prosím, zda by Vám v partnerství vyhovovala spíše dominantní či submisivní (= podřízená) role v sexuálních aktivitách.

- Zcela submisivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela dominantní (7)

Uveďte prosím, zda v současném partnerství zastáváte v sexuálních aktivitách vůči partnerovi/partnerce spíše dominantní či spíše submisivní (= podřízenou) roli.

- Zcela submisivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela dominantní (7)

Doplňte prosím následující procentuální tabulku:

V kolika procentech případů Váš partner/Vaše partnerka iniciuje pohlavní styk? (1)

V kolika procentech případů Váš partner/Vaše partnerka odmítá Vaše návrhy na pohlavní styk? (2)

V kolika procentech případů odmítáte partnerovy/partnerčiny návrhy na pohlavní styk? (3)

Uveďte prosím, zda v sexu upřednostňujete pasivní ("bottom") či v aktivní ("top") roli. Aktivní rolí se myslí aktivní pronikání penisem, prsty atd. do partnera/partnerky, naopak pasivní rolí se má na mysli to, že Váš partner/Vaše partnerka proniká do Vás. Odpověď na škále "4" znamená, že nepreferujete vyhraněnou roli v sexu nebo preferujete role pravidelně střídat.

- Zcela aktivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela pasivní (7)

Uveďte prosím, zda jste v sexu s partnerem/partnerkou většinou v pasivní ("bottom") či v aktivní ("top") roli. Aktivní rolí se myslí aktivní pronikání penisem, prsty atd. do

partnera/partnerky, naopak pasivní rolí se má na mysli to, že Váš partner/Vaše partnerka proniká do Vás. Odpověď na škále "4" znamená, že nemáte vyhraněnou roli v sexu nebo role pravidelně střídáte.

- Zcela aktivní (1)
- (2)
- (3)
- (4)
- (5)
- (6)
- Zcela pasivní (7)

Dyadic Adjustment Scale (DAS)

Většina lidí v některých otázkách nesouhlasí se svým partnerem/svou partnerkou. Zaznamenejte prosím u každé položky v tabulce míru souhlasu či nesouhlasu mezi Vámi a Vaším partnerem/Vaší partnerkou:

	Vždy shoda (1)	Téměř vždy shoda (2)	Občas neshoda (3)	Často neshoda (4)	Téměř vždy neshoda (5)	Vždy neshoda (6)
Nakládání s rodinnými příjmy (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Rekreace (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Náboženství (3)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Projevování citů (4)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Přátelé (5)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Sex (6)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Správné nebo vhodné chování (7)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Životní filosofie (8)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jednání s rodiči a příbuznými (9)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Cíle a důležité záležitosti (10)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Množství společně tráveného času (11)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Důležitá rozhodnutí (12)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Úkoly v domácnosti (13)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Volný čas a zájmy (14)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Rozhodnutí týkající se zaměstnání (15)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Dále jsou uvedeny některé momenty, v nichž se páry někdy shodnou a někdy ne. Označte u následujících položek, zda během posledních několika týdnů mezi Vámi vznikly rozpory nebo problémy v popsaném chování.

	Ano (1)	Ne (2)
Nezájem o sex (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Neprojevování lásky (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Jak často se následující chování vyskytuje ve Vašem vztahu?

	Pořád (1)	Často (2)	Spíše častěji (3)	Občas (4)	Zřídka (5)	Nikdy (6)
Jak často uvažujete o ukončení vztahu? (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jak často Vy nebo Váš partner/Vaše partnerka po hádce odcházíte z domu? (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jak často Vás napadne, že vztah mezi Vámi a Vaším partnerem/Vaší partnerkou je v pořádku? (3)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Důvěřujete svému partnerovi/své partnerce? (4)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Litujete toho, že žijete společně? (5)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jak často se hádáte? (6)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Jak často si jdete s partnerem/partnerkou na nervy? (7)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Jak často se následující chování vyskytuje ve Vašem vztahu?

	Každý den (1)	Téměř každý den (2)	Příležitostně (3)	Zřídka (4)	Nikdy (5)
Políbíte svého partnera/svou partnerku? (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Chodíte společně za zábavou a koníčky? (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Jak často se následující chování vyskytuje ve Vašem vztahu?

	Nikdy (1)	Méně než jednou za měsíc (2)	Jednou nebo dvakrát za měsíc (3)	Jednou nebo dvakrát týdně (4)	Jednou denně (5)	Častěji než jednou denně (6)
Máte podnětnou výměnu názorů (1)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Společně se smějete (2)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Klidně o něčem diskutujete (3)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Společně něco plánujete (4)	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

Jednotlivé body na ose představují různé stupně štěstí ve vztahu. Střední bod "šťastné" odpovídá stupni spokojenosti, jaký je ve většině vztahů. Zakroužkujte bod, který nejlépe vystihuje stupeň štěstí ve Vašem vztahu.

- Krajně nešťastné (1)
- Značně nešťastné (2)
- Trochu nešťastné (3)
- Šťastné (4)
- Velmi šťastné (5)
- Nesmírně šťastné (6)
- Dokonalé (7)

Který z následujících výroků vyjadřuje nejlépe Vaše pocity týkající se budoucnosti Vašeho vztahu?

- Nesmírně si přeji, aby se náš vztah vydařil, a udělal/a bych pro to cokoliv. (1)
- Velmi si přeji, aby se náš vztah vydařil, a udělám vše, co je v mých silách, aby tomu tak bylo. (2)
- Velmi si přeji, aby se náš vztah vydařil, a budu k tomu poctivě přispívat. (3)
- Byl/a bych rád/a, kdyby se náš vztah vydařil, ale sám/sama pro to nemohu dělat víc než dělám. (4)
- Byl/a bych rád/a, kdyby se náš vztah vydařil, ale odmítám pro to dělat víc než dělám nyní. (5)
- Náš vztah se nemůže vydařit a já pro něj nemohu nic udělat. (6)

Závěr dotazníku

Velmi Vám děkujeme za Vaši ochotu a trpělivost při účasti na našem výzkumu. Pokud máte nějaké otázky, návrhy, či připomínky, nebo se chcete o problematice něco více dozvědět, kontaktujte nás na emailu partnersky-vyzkum@mail.fhs.cuni.cz, nebo nám zanechte vzkaz přímo zde. Těšíme se na další spolupráci, výzkumný tým FHS UK

Chcete být informován o výsledcích výzkumu?

- Ano (1)
- Ne (2)

Máte zájem o opakovanou účast ve výzkumu? (Ochota opakovaně se účastnit je pro nás velmi důležitá. Ukazuje se totiž, že některé složky vztahu jsou v čase proměnlivé a tyto údaje budou pro nás velmi přínosné a zlepší kvalitu výsledků výzkumu.)

- Ano (1)
- Ne (2)

Máte zájem účastnit se i dalších výzkumů Etologie člověka probíhajících na Katedře obecné antropologie?

- Ano (1)
- Ne (2)

Nyní prosím zadejte svou emailovou adresu, abychom Vás mohli kontaktovat (v případě zájmu o další účast).